

**UNIVERSITATEA ECOLOGICĂ DIN
BUCUREȘTI
FACULTATEA DE DREPT**

Suport de curs pentru disciplina:

Drept bancar

Titular de disciplină:

Dr. Adrian-Petre Danciu

CONȚINUT

Capitolul 1. ASPECTE GENERALE PRIVIND DREPTUL BANCAR

Capitolul 2. DREPTUL BANCAR DIN PERSPECTIVĂ BUGETARĂ

Capitolul 3. SISTEMUL BANCAR AL UNIUNII EUROPENE

Capitolul 4. ROLUL BĂNCII NAȚIONALE A ROMÂNIEI

Capitolul 5. INSTITUȚII INTERNAȚIONALE DE CREDIT

Capitolul 6. INSTRUMENTE FINANCIAR-BANCARE

Capitolul 7. PIEȚELE VALUTARE ȘI DE CAPITAL

Capitolul 8. SISTEMUL BANCAR NAȚIONAL

Capitolul 9. OPERAȚIUNILE BANCARE

Capitolul 10. CONTRACTE BANCARE PRIVATE

Capitolul 11. CONTRACTE BANCARE PUBLICE

Capitolul 12. RISCURILE OPERAȚIUNILOR BANCARE

Capitolul 13. DIGITALIZAREA OPERAȚIUNILOR BANCARE

Capitolul 14. ROLUL INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ÎN OPERAȚIUNILE BANCARE

ASPECTE GENERALE PRIVIND DREPTUL BANCAR

1.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate unele aspecte referitoare la originea practicilor bancare, la rolul și locul dreptului bancar în arhitectura sistemului juridic român și al Uniunii Europene, precum și conceptele și principiile fundamentale ale evoluției reglementărilor relațiilor bancare.

1.2. Conținut

- ✘ *ORIGINEA PRACTICILOR BANCARE*
- ✘ *REGLEMENTAREA RELAȚIILOR BANCARE*

1.2.1. Originea practicilor bancare

În antichitate, templele erau nu numai lăcașe de cult ci, totodată, și locuri de adăpostire a bogățiilor, iar împrumutând aceste bogății, preoții realizau un dublu scop: *obțineau recunoștință și realizau și un mic profit.*

În măsura în care aceste temple depozitau și bunuri perisabile, cum sunt de pildă cerealele, singura modalitate de păstrare îndelungată era tocmai împrumutul de consumație, care se restituia din recolta următoare.

Avantajul era reciproc: *pentru fideli se asigura plasarea bogăției într-un loc sigur, iar pentru preoți se realiza un profit substanțial.*

Pe de altă parte, proprietarii de terenuri și negustorii își rotunjeau veniturile practicând împrumuturi cu dobândă, dar autoritățile aveau interesul să controleze aceste practici pentru a evita ca ele să genereze conflicte sociale între bogați și săraci.

Codul Hammurabi prevedea că toate contractele de împrumut trebuie să fie vizate de funcționari regali iar mai târziu Biblia, în cartea “Exodul” edicta porunca care stipula astfel: *”Dacă vei împrumuta cuiva din poporul meu, săracul de lângă tine, nu te vei purta cu el ca un creditor și nu-i vei cere dobândă”.*

Remarcăm că interdicția se referea doar la conaționali, și prin urmare, nu era păcat să pretinzi dobândă unui străin.

Către secolul al VI-lea înainte de Hristos, fiecare oraș comercial și fiecare sanctuar începea să emită monedă proprie ceea ce a dat naștere la numeroase schimburi.

Zarafii încep și ei să împrumute și pentru această activitate cea mai mare atracție o exercita Atena, oraș comercial unde legile lui Solomon stabileau dobânzile.

La început acești zarafi își instalau o masă (trapeza) în Agora (piețe), de unde li s-a tras și numele de trapeziști, iar mai târziu își deschid prăvălii, devenind personaje bogate și influente.

Pledoariile celebrilor avocați Socrate și Demostene ne dezvăluie și minuțiozitatea cu care trapeziștii țineau conturile, o bună cunoaștere a lumii afacerilor, soliditatea rețelei de corespondență pe care o utilizau dar și discreția cu care tratau afacerile precum și marea lor influență în societate.

În scopul de a combate camăta și pentru a se sustrage influenței exercitate de Atena, mai multe cetăți grecești au decis, începând din secolul al IV-lea înainte de Hristos să constituie bănci publice administrate sau controlate de funcționari.

Pe lângă rolul propriu-zis bancar, aceste bănci mai aveau și sarcina strângerii impozitelor și aveau dreptul de a bate monedă.

Cuceririle romane au stabilit contacte între Roma și popoarele mediteraneene și au reînviat curente de schimburi economice care au pus probleme concrete, cum ar fi schimbul de monede, ridicarea și transferul impozitelor, întreținerea armatelor de campanie, și astfel au apărut, după modelul grecesc, atât bancheri privați cât și bănci publice.

Bancherii privați, cei mai mulți venind din Grecia și din sudul Italiei, s-au instalat în Forum, în mici birouri (taverne) închiriate de stat, iar de aici ei s-au răspândit în întreaga lume latină, răspândirea fiind favorizată de faptul că dobânda, limitată la Roma, era în schimb liberalizată în provinciile cucerite.

Băncile publice (*mesae*), împrăștiate în provincii aveau un birou central la Roma, colaboratorii lor fiind numiți *mensarii* sau *colectarii*, iar clienții lor puteau uza oricând de extrasul de cont ca mijloc de probă față de terți, băncile compensând sistematic creanțele și datoriile de aceeași natură, relevând numai soldul.

Independent de bancherii privați și de băncile publice, acționau și mânuitorii de bani, denumiți *negociatores*, care însoțeau armatele romane în căutarea de afaceri, practicând împrumuturi pe termen scurt și operațiuni de schimb de monedă, cei mai mulți fiind de origine orientală: *evrei, greci, sirieni*.

În secolul al VI-lea după Hristos, Justinian codifică uzanțele romane în domeniul bancar, fixând dobândă la 6% anual, cu unele excepții (împrumutul maritim putând urca dobânda până la 12%, pe când cel acordat bisericii nu poate depăși 3%),

Occidentul adoptă însă măsuri drastice, și în anul 789, Charles Magnificul extinde și asupra laicilor interdicția de a participa la activități de împrumut și de a percepe dobândă.

Totuși, mănăstirile continuă să joace rolul de bancheri, asemenea templelor babiloniene sau elene din antichitate, dar, desigur că oficial, nu aveau dreptul să perceapă dobânda, însă pot însoți creditul de o ipoteca imobiliară, rezervându-și astfel dreptul de a percepe veniturile imobilului.

La sfârșitul secolului al XI-lea după Hristos, biserica creștină, divizată de schisma dintre Roma și Bizanț își reafirmă opoziția față de practica dobânzii în Consiliul de la Lateran (1179) și în cel de la Viena (1311), dar interdicția poate fi ușor eludată cu ajutorul ideii de risc sau de prejudiciu: *cel care acordă împrumutul își asumă un risc (amnum emergens) se pierde un câștig posibil (lucrum cesans)*, așa explicându-se renașterea comerțului bancar în secolele XII - XIV în Europa Occidentală.

Impulsul vine din nordul Italiei (Genova, Florența), orașe conduse cu competență de către lombarzi, iar operațiunile de schimb cunosc o dezvoltare remarcabilă odată cu utilizarea cambiei, prin care posesorul era creditat, pentru o anumită dată, într-o anumită monedă națională sau străină față de un anumit corespondent.

Tot atunci se cristalizează terminologia: *bancă, bancher, bancrută*.

Între secolele XIV - XVI reapar băncile publice în Spania și Italia, iar în acele timpuri, preoții franciscani din Italia creează rețeaua cunoscută sub denumirea "*de pietate*", asociații de persoane care, animate de spirit caritabil se grupează sub egida municipalității pentru a împrumuta fără dobândă nevoiașilor.

Treptat, asociațiile de pietate introduc și o mică dobândă, pentru a-și acoperi cheltuielile de funcționare, apoi își extind obiectul activității la colectarea depunerilor (depozitelor) pentru a-și mări resursele, și astfel se transformă și ele în veritabile bănci publice.

În anul 1515 Conciliul de la Lateran (Roma) legitimează dobânzile percepute sau acordate de aceste asociații bancare.

În paralel, băncile private se mențin și se răspândesc în Europa, iar în aceeași perioadă se afirmă și bursele, ca piețe financiare, diferite de bănci.

În cadrul burselor, se întâlnesc, pentru a încheia afaceri, vânzătorii și cumpărătorii cu fiecare dintre părți, iar în secolele XVII - XVIII toate țările europene admit legitimarea dobânzii și introduc banul-hârtie.

Banca Veneției (1637) primește depozite pe termen, cu dobândă iar certificatele de depozit eliberate constituie o formă primitivă de monedă de bancă.

Ele pot fi rambursate chiar și înainte de termen, deși nu la valoarea nominală ci la preț negociabil, iar astfel apare, că într-o bursă de valori, o piață a clienților care vor să iasă din afaceri și a celor care doresc să intre în afaceri.

Banca din Amsterdam (1609) eliberează depunătorilor certificate negociabile a căror valoare se exprimă într-o monedă de cont și care la rândul ei este cotate față de moneda oficială (florinul sau guldenul).

În concordanță cu modificarea acestui raport, guvernatorul băncii cumpăra sau vindea monede de cont, adaptând astfel valorilor economiei volumul monedei deținute de bancă.

Utilizarea acestor certificate nu era scutită de unele inconveniente: *dobânzi și comisioane*.

Pentru a elimina aceste neajunsuri, Palmstruch, comerciant suedez, fondează la Stockholm în 1696 o nouă bancă, bazată pe alte practici: *depozitele reprezentate prin certificate nu comportă nici dobânda, nici comision, nici scadența fixă iar certificatele sunt răscumpărate de bancă la valoarea nominală în numerar*.

Aceste certificate vor deveni astfel veritabile bancnote, a căror mănuire va fi mai ușoară decât a monedei metalice.

Este prima bancă de circulație din lume, capabilă să distribuie lichidități fără să fi fost, în prealabil, nevoia să colecteze depozite, iar exemplul va fi urmat de Banca din Amsterdam și mai târziu de Banca Angliei.

Banca Angliei este fondată în 1694, ca societate pe acțiuni prin subscripție publică și întregul capital este imediat împrumutat statului, având dreptul exclusiv de a emite bilete de bancă.

Depunătorii de numerar puteau să opteze între a primi bilete de bancă echivalente cu depozitul efectuat sau a deschide un cont purtător de dobândă, primind un carnet de cecuri care le permite să dispună de fondurile lor.

Pentru a face față la cererile de rambursare monedei la prezentarea biletelor de bancă, se utilizează două subterfugii: *rambursarea în moneda măruntă, care încetinește operațiunile și antrenarea unor solicitanți de complezență care, după câteva ore, vor reveni în mod ostentativ să depună numerarul*.

Banca Statelor Unite a fost constituită printr-un act al Congresului din 1791 cu drept de a bate monedă și de a emite bilete, iar ulterior, acest drept este extins și către alte bănci, care o vor concura.

În Franța, după eșecurile suferite de Cobert cu Casa de Împrumuturi (1674) și de John Law cu Banca Generală și Compania Occidentului, publicul nu mai vrea să audă de banii de hârtie.

În 1776 ministrul finanțelor, Turgot, împreună cu Beaumarchais și cu doi bancheri constituie Casa de Scont care primește depozite, emite bilete denumite “*recunoașteri la vedere*” și scontează efecte de comerț.

Timp de mai mulți ani ea se specializează în operațiuni de rescontare: băncile îi cedează efectele de comerț pe care le-au scontat, primind în schimb bilete de bancă.

În 1800, primul consul, generalul Napoleon Bonaparte fondează Banca Franței, societate pe acțiuni cu un capital de 30 milioane franci, care în 1803 va avea și monopolul emisiunii biletelor de bancă.

În secolul al XIX-lea, după exemplul Angliei și al altor state, toate celelalte țări își fixează valoarea monedei în metal prețios, adică determină greutatea, titlul monedă metalică, moneda fiduciară (bancnotă) și monede scriptică sau scripturală (efectele de comerț și conturile în bancă la vedere).

Bimetalismul va fi abandonat de Anglia în 1816, iar adoptarea etalonului aur va fi realizată ulterior și în Franța (1878) și în Statele Unite (1900).

Evoluția instituțiilor bancare în acest secol va cunoaște patru direcții:

1. *Dezvoltarea instituțiilor bancare de emisiune care vor monopoliza emisiunea biletelor pe plan național;*
2. *Multiplificarea caselor bancare denumite și” bănci private”, consacrate marilor operațiuni financiare și internaționalizării afacerilor;*
3. *Constituirea băncilor comerciale ca societăți pe acțiuni subscrise de public;*
4. *Nașterea instituțiilor para-bancare destinate să satisfacă nevoile specifice ale clientelei populare.*

După ce și-a reconstituit rezervele de aur în anul 1821 Banca Angliei a reintrodus convertibilitatea, lira sterlină impunându-se ca o veritabilă monedă internațională.

Ca urmare a votării de către parlament în anul 1884 a legii denumită Bank Charte Act, Banca Angliei se reorganizează în două sectoare independente: *departamentul de emisiune și departamentul operațiunilor bancare.*

Emisiunea bancnotelor este plafonată și surplusul trebuie să aibă acoperirea în aur în proporție de patru cincimi, iar în anul 1921 Banca Angliei își extinde monopolul emisiunii pe întregul teritoriu al Angliei și al Țării Galilor.

În Franța, la începutul secolului, monopolul emisiunii Băncii Franței se restrânge la capitală, dar odată cu cea de a doua Republică, în 1848, se extinde pe întregul teritoriu național și biletele de bancă devin convertibile în anul 1850.

Pe lângă celelalte bănci apar Casele Bancare (bănci private) care nu se ocupă nici de emisiuni monetare, nici de colectarea unor vaste depozite bancare ce se angajează în calitate de consilieri, agenți sau mandatar.

Puterea lor se bazează mai mult pe notorietatea sa pe averea personală a fondurilor decât pe capitalul de care se pot prevala, motiv pentru care și rămân, de cele mai multe ori, constituite ca societăți de persoane, dar încă de la început ele șiau afirmat vocația internaționalizării.

Existau de asemenea și bănci comerciale a căror denumire se justifica pe o parte prin concurența pe care și-o fac reciproc pentru a atrage și a reține clientela iar pe de altă parte prin rolul pe care și-l asuma de a finanța operațiunile comerciale curente.

Băncile comerciale colectează depozite și participă la capitalul întreprinderilor, ceea ce le va atrage, spre sfârșitul secolului, denumirea de “bănci de afaceri”, ele se constituindu-se ca societăți comerciale pe acțiuni și se răspândesc pe întregul mapamond.

În secolul XIX băncile fiind rezervate claselor dominante, s-a evidențiat necesitatea de a se crea instituții bancare la îndemâna claselor populare, iar în acest scop vor fi constituite trei tipuri de instituții: *casele de economii*, *casele de economii pentru construcții* și *cooperativele de credit*.

Casele de economii sunt menite să primească orice depozit bănesc, oricât de mic și să utilizeze sumele astfel colectate pentru plasamente fără risc, iar depunătorii își păstrează astfel sumele disponibile, beneficiind și de o dobândă modestă.

Casele de economii pentru construcții au fost create pentru a răspunde necesităților specifice ale persoanelor care economisesc în vederea construirii sau cumpărării unei locuințe.

Operațiunile se desfășoară în două etape:

- ✓ în prima etapă clientul își depune economiile la casă;
- ✓ în cea de-a doua etapă clientul își retrage economiile, majorate cu dobânzile acordate de casă și ia ca împrumut de la casă suma necesară pentru locuință.

Permanenta primire a clienței face că economiile depuse să furnizeze sumele pe care le împrumuta casa.

Cooperativele de credit sunt case de credit popular care își formează rețele teritoriale, iar calitatea de membru se dobândește prin cumpărarea unui număr de părți sociale, dar, indiferent de numărul de părți sociale deținute, fiecare membru al cooperativei are dreptul la

un singur vot în adunarea generală și fiecare răspunde pentru datoriile sociale în limita capitalului subscris.

Beneficiile obținute astfel sunt parțial reinvestite, iar diferența se distribuie membrilor.

Odată cu revoluția industrială, necesitatea de capital pentru investiții mari a crescut semnificativ, iar băncile comerciale și de investiții au început să se dezvolte rapid pentru a satisface această cerere de creditare și totodată, în această perioadă, multe țări au dezvoltat și bănci centrale pentru a reglementa și monitoriza sistemul bancar.

În secolul XX, creditarea bancară a devenit o componentă crucială a economiei moderne, motiv pentru care s-au dezvoltat diverse forme de credit, inclusiv împrumuturi ipotecare, împrumuturi pentru afaceri și credite de consum. Băncile comerciale au devenit instituții complexe, oferind o gamă largă de produse și servicii financiare.

În era digitală, creditarea bancară s-a transformat complet, iar tehnologia și internetul au facilitat accesul la credite și au făcut procesele bancare mai eficiente și mai rapide. Noile tehnologii, cum ar fi fintech-ul și blockchain-ul, au început să schimbe modul în care funcționează serviciile bancare și creditarea în sine.

Originea creditelor bancare poate fi urmărită înapoi în timp, până în antichitate, dar evoluția sa continuă în prezent, sub influența schimbărilor economice, sociale și politice, în primul rând prin dezvoltarea tehnologiei, și, în special, a sistemelor informatice integrate prin interconectivitatea oferită de către internetul de mare viteză bazat pe tehnologia 5G.

1.2.2. Reglementarea relațiilor bancare

Dreptul bancar este reprezentat de totalitatea normelor juridice cuprinse în acte normative care reglementează relațiile care se desfășoară între participanții la activitățile și operațiunile bancare.

Izvoarele dreptului bancar sunt alcătuite din totalitatea actelor normative care reglementează raporturi juridice bancare.

Izvoarele dreptului bancar pot fi *izvoare comune* cu cele ale altor ramuri de drept, sau *izvoare specifice*.

Izvoarele comune cu alte ramuri de drept sunt Constituția României, Tratatul Uniunii Europene, Legile ordinare, Ordonanțele de urgență ale Guvernului, Hotărârile de guvern, Codul civil, Legea bugetară anuală.

Izvoarele specifice dreptului bancar sunt: Legea nr. 58/1998 privind activitatea bancară, Legea nr. 312/2004 privind statutul Băncii Naționale a României, Normele Băncii Naționale a României privind prudențialitatea bancară, hotărârile consiliilor comunale,

orășenești, municipale sau județene privind aprobarea contractării de credite pentru completarea bugetelor publice locale, etc.

Normele juridice bancare sunt reguli de conduită stabilite prin lege privind drepturile și obligațiile subiectelor participante la raporturile juridice bancare, a căror respectare este asigurată prin forța de coerciție exercitată de către autoritatea publică.

Conținutul normei de drept bancar are aceeași structură logico-juridică cu oricare normă juridică și anume una trihotomică care conține ipoteza, dispoziția și sancțiunea.

Raporturile juridice financiare publice sunt acele relații sociale de natură financiar-economică care apar, se desfășoară și se sting în procesul de desfășurare al activităților și operațiunilor bancare și sunt reglementate de către normele juridice bancare.

Particularitățile raporturilor juridice bancare sunt:

✓ *subiectele participante* sunt instituțiile financiare bancare sau nebancare, reprezentate de regulă de către băncile publice cu atribuții în domeniu și de băncile comerciale, în calitate de creditori, pe de o parte, și persoane fizice sau juridice, în calitate de debitori, pe de cealaltă parte;

✓ *poziția participanților* la raporturile juridice bancare este de aparent una de egalitate, însă, în realitate creditorii se află într-o poziție de superioritate datorită caracterului imperativ al contractelor de creditare, numite “*sui generis*”, contracte de adeziune;

✓ *conținutul raporturilor juridice bancare* este alcătuit din drepturile și obligațiile subiectelor participante stabilite în legătură cu operațiunile bancare specifice;

✓ *obiectul raporturilor juridice bancare* este determinat în funcție de sfera extrem de complexă a operațiunilor bancare precum și activitatea de realizare efectivă a obligațiilor asumate prin contractul bancar.

Astfel, obiectul raporturilor juridice bancare poate fi format din activități de deschidere de conturi, constituire de depozite, activități de creditare, activități de circulație monetară, sau poate fi format de modalități de transfer a unor sume de bani către diverse entități.

Așa cum am arătat, în România, relațiile bancare sunt reglementate de mai multe acte normative și instituții care au atribuții specifice.

Astfel, Banca Națională a României (BNR) este banca centrală a României și principalul organ de reglementare și supraveghere a sistemului bancar.

Banca Națională a României stabilește politica monetară, reglementările și normele de conduită pentru băncile comerciale.

Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României stabilește atribuțiile și funcțiile BNR, precum și modul în care aceasta reglementează și supraveghează băncile comerciale.

Legislația privind instituțiile financiare dispune asupra activității instituțiilor financiare, inclusiv a băncilor comerciale, iar aceste reglementări includ aspecte privind operațiunile bancare, combaterea spălării banilor sau protecția consumatorilor.

Relațiile dintre bănci și clienți sunt, de asemenea, reglementate de contracte individuale, cum ar fi contractele de cont curent, credite, depozite, iar aceste contracte sunt guvernate de legislația civilă și comercială.

Protecția consumatorilor este asigurată prin reglementări specifice în sectorul bancar, care se aplică în special în ceea ce privește transparența tarifelor, informațiile furnizate clienților, gestionarea reclamațiilor etc.

Sistemul de plăți și infrastructura financiară sunt reglementate de către Banca Națională a României, care supraveghează sistemul de plăți din România, asigurând funcționarea eficientă și sigură a acestuia.

În ansamblu, relațiile bancare în România sunt reglementate pentru a asigura stabilitatea și integritatea sistemului financiar, protejând în același timp interesele consumatorilor și promovând dezvoltarea economică.

În cadrul Uniunii Europene (UE), relațiile bancare sunt supuse unor reglementări și standarde comune stabilite la nivelul întregii UE, împreună cu reglementările naționale ale fiecărui stat membru.

Directivile UE privind serviciile financiare stabilesc cerințe comune pentru serviciile financiare, inclusiv pentru bănci. Acestea pot include reguli privind capitalul minim, supravegherea prudențială, transparența și protecția consumatorilor.

Autoritatea Bancară Europeană (EBA) este o agenție a UE care promovează convergența supravegherii prudențiale în întreaga UE și ajută la asigurarea unui nivel comun al reglementărilor bancare și emite orientări și recomandări pentru statele membre și bănci.

Mecanismul de Supraveghere Unică (SSM) a fost creat pentru a asigura o supraveghere bancară unică în zona euro, coordonată de Banca Centrală Europeană (BCE) și de autoritățile naționale de supraveghere.

După criza financiară din 2008, UE a adoptat mai multe reforme pentru a consolida sectorul bancar și a crește rezistența acestuia la șocuri, așa numitul "*Pachet de reforme bancare post-criză*". Aceste reforme includ reglementări privind capitalul și lichiditatea, precum și reglementări privind activitățile speculative ale băncilor.

Serviciul de Recuperare și Rezoluție Bancară (BRRS) este un cadru de gestionare a crizelor bancare la nivelul UE, care are ca scop prevenirea eșecurilor bancare și minimizarea impactului acestora asupra economiei și a contribuabililor. Acesta include reglementări privind planurile de rezoluție și fondurile de redresare.

În ansamblu, reglementarea relațiilor bancare în Uniunea Europeană are drept scop asigurarea stabilității financiare, protejarea consumatorilor și promovarea unei concurențe echitabile și a inovației în sectorul bancar european.

Așadar, totalitatea normelor juridice care reglementează relațiile sociale care apar și se desfășoară în legătură cu operațiunile bancare sunt cuprinse în sfera dreptului bancar.

Izvoarele dreptului bancar pot fi comune cu cele ale altor ramuri de drept, sau pot fi unele specifice acestei ramuri a dreptului.

Dreptul bancar constituie un instrument necesar oricărui jurist pentru a înțelege modul în care sunt reglementate raporturile juridice care apar în cadrul desfășurării activităților specifice sectorului bancar, iar cunoașterea izvoarelor specifice, cum ar fi Legea nr. 58/1998 privind activitatea bancară și Legea nr. 312/2004 privind statutul Băncii Naționale a României este absolut necesară.

DREPTUL BANCAR DIN PERSPECTIVĂ BUGETARĂ

2.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate instituțiile, mecanismele și instrumentele care asigură desfășurarea relațiilor juridice privind asigurarea din surse bancare a resurselor financiare ale statului ca rezultat al apartenenței la Uniunea Europeană.

2.2. Conținut

- ✕ *UNIUNEA ECONOMICĂ ȘI MONETARĂ*
- ✕ *SISTEMUL MONETAR EUROPEAN*

2.2.1. Uniunea economică și monetară

Uniunea Economică și Monetară își găsește justificarea în necesitatea îmbunătățirii programului vizând realizarea unei mari piețe unice în spațiul european și care urmărea libera circulație a bunurilor, a serviciilor, a persoanelor și îndeosebi a capitalurilor.

Drept urmare, în anul 1988, Consiliul Europei a instituit un comitet pentru analiza impactului creării Uniunii Economice și Monetare.

Acest Comitet a fost prezidat de Președintele Comisiei Europene, francezul Jacques Delors, iar raportul întocmit se numește Raportul Comitetului Delors. În raportul realizat se precizează că obiectivele Uniunii Economice și Monetare sunt:

- ✓ liberalizarea completă a mișcărilor de capital
- ✓ integrarea totală a piețelor financiare
- ✓ convertibilitatea totală și inversabilă a monedelor naționale
- ✓ fixarea irevocabilă a parităților monetare asociată cu eliminarea marjelor de fluctuație între monede (+ / - 2,25%)
- ✓ înlocuirea monedelor naționale cu o monedă unică.
- ✓ Astfel, din raportul Delors se reține soluția potrivit căreia înfăptuirea monedei unice trebuie să se realizeze în următoarele 3 etape:
 - ✓ prima etapă își propune ca obiectiv sporirea performanțelor economice și
 - ✓ monetare în cadrul instituțional existent. În ceea ce privește domeniul monetar, obiectivul constă în realizarea unificării piețelor financiare și accentuarea coordonării politicilor monetare;

- ✓ a doua etapă viza realizarea coordonării politicilor economice și înființarea unor noi instituții europene, dintre care, Sistemul European al Băncilor Centrale;

- ✓ pentru cea de a treia etapă, s-a prevăzut trecerea la parități fixe, transferarea competențelor băncilor centrale către Sistemul European al Băncilor Centrale și înființarea monedei unice.

Cu *“Raportul Dellors”* din 1988, a început îndreptarea spre o Uniune Monetară în Europa, acesta fiind punctul de pornire al Tratatului de la Maastricht, semnat în 1992, care a stabilit programul de orientare spre o monedă unică începând cu 1 ianuarie 1999.

Acordul de la Maastricht privind Uniunea Economică și Monetară

Așa cum am arătat mai înainte, în decembrie 1991, la Maastricht în Olanda, se desfășoară o întâlnire europeană la care se formulează termenii noului tratat privind construcția europeană.

Prin acest tratat, care a intrat în vigoare de la 1 noiembrie 1993 este introdus un nou concept, cel de *„Uniune Europeană”* – abreviat UE -, care reunește întregile Comunități Europene pentru cooperarea în materie de politică externă și securitate și cooperarea în domeniul politicii interne și justiției.

Tratatul cuprinde 2 părți: o parte consacrată realizării **uniunii economice și monetare** și o parte consacrată realizării **uniunii politice**.

Principalele obiective economice pentru introducerea uniunii monetare sunt:

- ✓ sporirea stabilității monetare internaționale – euro și dolarul american intră în competiție, iar cea mai stabilă dintre aceste monede va fi preferată în tranzacțiile internaționale;

- ✓ diminuarea variabilității și incertitudinii ratelor de schimb implică o alocare mai eficientă a resurselor în cadrul Uniunii Europene ;

- ✓ reducerea costurilor de tranzacționare deoarece nu mai sunt antrenate costuri legate de convertibilitate sau de acoperirea riscului de schimb;

- ✓ îmbunătățirea competitivității economice;

- ✓ sporirea stabilității interne – de exemplu, va exista doar o singură rată a inflației, comparativ cu 15, cât reprezenta numărul țărilor membre ale Sistemului Monetar European;

- ✓ scăderea anticipată a ratelor dobânzilor și inflației.

Pentru îndeplinirea obiectivelor s-a prevăzut realizarea Uniunii Economice și Monetare în 3 etape:

Prima etapă - 1990 – 1993 - a presupus adoptarea de măsuri pentru liberalizarea mișcării capitalurilor și punerea bazelor unei politici de convergență în materie de stabilitate a prețurilor și gestiune sănătoasă a finanțelor publice.

Etapă a II-a - 1994 – 1998 - a fost caracterizată prin înființarea unor instituții premergătoare Băncii Centrale Europene. Astfel, a fost creat Institutul Monetar European (IME), cu sediul la Frankfurt am Main, cu scopul de a întări cooperarea între băncile centrale și de a asigura coordonarea politicilor monetare.

În cadrul Institutului Monetar European a fost înființat un Comitet Monetar, care a supravegheat situația monetară și financiară a țărilor membre.

A III-a etapă – a început de la 1 ianuarie 1999, și a fost caracterizată prin faptul că Institutul Monetar European a fost desființat și transformat în Banca Centrală Europeană, și s-a înființat și Sistemul European al Băncilor Centrale.

Admiterea statelor la cea de a 3-a etapă a fost condiționată de îndeplinirea unor criterii de convergență, astfel:

- ✓ rata inflației să nu depășească cu mai mult de 1,5 puncte procentuale media ratei inflației a celor mai bune 3 țări membre ale U.E. cu cele mai stabile prețuri;
- ✓ deficitul bugetar să nu depășească 3 % din P.I.B.-ul fiecărei țări;
- ✓ datoria publică a țării respective să nu depășească 60 % din P.I.B.-ul acesteia;
- ✓ rata dobânzii nu trebuie să fie mai mare de două puncte procentuale față de media pe termen lung a primelor trei state performante în acest domeniu;
- ✓ rata de schimb nu trebuie să depășească marjele normale (+ / - 2,25 % față de ECU), prevăzute în cadrul Sistemului Monetar European, iar moneda națională trebuie să fie integrată în Sistemul Monetar European de cel puțin doi ani.

Potrivit acordului, Banca Centrală Europeană are în principal următoarele atribuții:

- ✓ elaborează politica monetară în această zonă și stabilește liniile directoare pentru implementarea ei;
- ✓ stabilește condițiile în care se desfășoară operațiunile de schimb extern;
- ✓ deține și administrează rezervele oficiale ale statelor membre;
- ✓ supraveghează operațiunile în sistemul de plăți din zona EURO.

Pentru a-și realiza obiectivele Banca Centrală Europeană are la îndemână instrumente și tehnici specifice de intervenție mai importante fiind:

- ✓ politica de "open market";
- ✓ politica rezervelor obligatorii;
- ✓ politica facilităților permanente.

Data de 1 ianuarie 2002 reprezintă introducerea noilor forme monetare care marchează generalizarea monedei unice **Euro** și extinderea utilizării sale pe multiplele piețe financiare naționale și internaționale.

2.2.2. Sistemul monetar european

Începuturile procesului de integrare europeană se plasează în deceniul al 6-lea din secolul trecut, când sunt semnate cele două tratate esențiale în crearea comunităților economice:

1) în anul 1951 se semnează, la Paris, Tratatul cu privire la Comunitatea Economică a Cărbunelui și a Oțelului (la care participă 6 țări: Franța, Germania, Italia, Belgia, Olanda, Luxemburg);

2) în anul 1957 se semnează, la Roma, Tratatul privind crearea Comunității Europene a Energiei Atomice (EURATOM) și Tratatul privind crearea Comunității Economice Europene (CEE).

Astfel, Tratatul de la Roma a pus în funcțiune un mecanism de cooperare economică, care ulterior a necesitat o coordonare a activității monetare.

Obiectivele Comunității Economice Europene, către care a fost orientată întreaga politică comunitară au vizat:

- ✓ realizarea unei uniuni vamale, respectiv a unei protecții comune tarifare față de terți;
- ✓ realizarea libertății de circulație a capitalurilor, a forței de muncă și a serviciilor;
- ✓ realizarea unei politici comunitare în domeniul agriculturii.

Sistemul Monetar European a fost creat în 1979 în scopul creării unei zone de stabilitate monetară în cadrul Comunității Economice Europene, și, pentru atingerea acestui scop, au fost necesare un sistem de intervenție pe piețele de schimb și un acord asupra modalităților de procurare a mijloacelor de finanțare necesare unei asemenea intervenții.

Integrarea monetară în cadrul Sistemului Monetar European este inițiată prin mecanismul „șarpelui monetar” în anul 1972, continuată cu înființarea Sistemului Monetar European, în anul 1979, și urmată de procesul înființării monedei unice europene, cu începere din anul 1993.

La data de 21 martie 1972, Consiliul de Miniștri al Comunității Economice Europene decide reducerea marjelor de fluctuație ale monedelor europene la jumătate față de ceea ce se autorizase în 1971.

Această rezoluție, a fost urmată de un acord între Băncile Centrale Europene, semnat la data de 10 aprilie 1972, moment la care se înființează „șarpele monetar”, denumirea fiind dată de imaginea carteziană a evoluției cursului monedelor europene.

Aceste monede formează, în evoluția lor, o linie ondulată asemenea „unui șarpe” care se încadrează într-un tunel ce reprezintă marjele de fluctuație autorizate de Sistemul Monetar Internațional.

Tunelul dispare cu începere din martie 1973, când marjele de fluctuație raportate la dolarul american încetează să existe, odată cu trecerea la fluctuația liberă a monedelor.

Șarpele monetar nu a asigurat însă stabilitatea dorită nici măcar pentru monedele care au rămas fidele sistemului, marca germană fiind reevaluată de 4 ori, guldenul olandez a făcut obiectul a două reevaluări, iar francul belgian a fost reevaluat o singură dată.

Dificultățile „șarpelui monetar” au condus autoritățile monetare europene spre căutarea unei zone de stabilitate monetară, iar în acest sens, Consiliul European de la Copenhaga, din 7 – 8 Aprilie 1978, și cel de la Breme din 6 – 7 Iulie, din același an, au trasat liniile unui nou sistem monetar.

Acestea au fost adoptate de Consiliul European de la Bruxelles, în Decembrie 1978, iar punerea în aplicare a fost decisă la 12 Martie 1979, la noul sistem aderând Franța, Germania, Belgia, Italia, Danemarca, Olanda, Luxemburg și apoi Marea Britanie.

Funcționarea Sistemului Monetar European s-a bazat pe o monedă convențională, ECU – *European Currency Unit* -, și pe definirea cursurilor pivot ale monedelor, față de ECU, precum și pe un mecanism de intervenții pe piața valutară.

Denumirea monedei ECU provine de la denumirea engleză *European Currency Unit* și evoca o monedă franceză veche confecționată din aur, care a circulat în Franța, în secolul al XIII-lea și care era rezervată numai marilor demnitari.

Moneda ECU era construită pornind de la un coș de monede al țărilor participante la sistem iar ponderea fiecăreia în definirea ECU depindea de nivelul Produsului Intern Brut al fiecărei țări și de volumul tranzacțiilor.

Caracterul fix al mecanismului de schimb era asigurat schimburilor comerciale prin stabilirea unui curs central denumit „pivot”, între fiecare monedă a sistemului și ECU.

Marja de fluctuație între monede pe de o parte și între acestea și ECU era de + / - 2,25%.

Mecanismul de schimb

Țările care participau la mecanismul de schimb trebuiau să definească valoarea propriei monede în raport cu toate monedele ce aparțineau sistemului.

Întrucât cursurile oficiale erau definite pe o bază bilaterală, o țară care atingea limitele marjei de fluctuație, antrena intervenția a două bănci centrale, pentru a evita ecartul excesiv: banca proprie și banca țării a cărei monedă se aprecia sau se deprecia în raport cu moneda națională.

Capacitatea de intervenție a băncilor era susținută de facilitățile de credit între băncile centrale și, în acest sens, fiecare putea împrumuta sume nelimitate de la celelalte bănci, cu un termen de rambursare de 75 zile.

Băncile centrale, puteau, de asemenea, să utilizeze pentru operațiile dintre ele sumele în ECU pe care le primeau de la Fondul European de Cooperare Monetară, în schimbul depozitelor constituite la acest fond.

Creat, în 1973, Fondul European de Cooperare Monetară (FECOM) a constituit un organism de compensare multilaterală între băncile centrale europene, prin acordarea de credite pe termen scurt.

Contribuția băncilor centrale la fond era reprezentată de 20 % din rezervele în aur și dolari americani ale țărilor respective. Intervenția băncilor centrale în cadrul Sistemului Monetar European se declanșa în momentul în care o monedă atingea 75% din ecartul maxim autorizat, în raport cu definiția oficială.

Acest nivel de intervenție a fost desemnat cu termenul de prag de divergență, sau semnal de alarmă.

Funcționarea sistemului a fost însă afectată de speculațiile financiare care s-au manifestat în anii 1992 și 1993, iar drept urmare, în Septembrie 1992 lira italiană și lira sterlină părăsesc sistemul, iar ulterior escudo-ul portughez și peseta spaniolă.

Sistemul Monetar European se caracterizează prin superioritate, comparativ cu mecanismul „șarpelui valutar”, datorită posibilității de realiniere a cursului de schimb și prin intervenția fondului FECOM, în susținerea cursurilor și, totodată, s-a procedat la reconsiderarea raportului dintre ECU și dolarul american, de fiecare dată când obiectivele economice au impus asemenea redefiniri.

Banca Centrală Europeană și băncile centrale naționale ale statelor membre alcătuiesc *Eurosistemul*, care formulează și definește politica monetară a etapei a treia a Uniunii Economice și Monetare.

Eurosistemul cuprinde doar Banca Centrală Europeană și Băncile Centrale Naționale ale statelor membre care au adoptat deja moneda euro.

Sistemul European al Băncilor Centrale și *Eurosistemul* vor continua să coexiste atâta timp cât încă mai există state membre ale Uniunii Europene care nu au adoptat euro.

Zona Euro, alcătuită din statele ce au adoptat euro, s-a realizat prin transferul responsabilității pentru politica monetară de la Băncile Centrale Naționale ale statelor membre către Banca Centrală Europeană.

Crearea *Zonei Euro*, *Eurosistemului* și a *Băncii Centrale Europene* a reprezentat un real progres în complexul și dificilul proces al integrării europene.

Pentru a se alătura *Zonei Euro*, statele deja membre, precum și cele care doresc să participe la *Eurosistem* trebuie să îndeplinească toate criteriile de convergență spre Uniunea Economică și Monetară stabilite de Tratatul de la Maastricht.

Statele care au adoptat moneda unică europeană (*Euro*) au renunțat la o parte din suveranitatea lor monetară, pe care o exercită acum prin intermediul Băncii Centrale Europene, ca centru al Sistemului European al Băncilor Centrale, instituție a Uniunii Europene care și-a asumat răspunderea stabilirii politicii monetare comunitare și a emisiunii monedei euro.

Pe data de 1 Iunie 2024 Banca Centrală Europeană, dar și Sistemul European al Băncilor Centrale vor celebra a 26 - a aniversare, iar moneda unică europeană (*Euro*) a împlinit deja 25 ani la 1 Ianuarie 2024, ca și *Eurosistemul*.

Țările membre ale Uniunii Europene care fac parte din spațiul monetar euro la ora actuală sunt: Austria, Belgia, Croația, Cipru, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Luxembourg, Malta, Olanda, Portugalia, Slovacia, Slovenia și Spania.

Așadar, Uniunea Economică și Monetară își găsește justificarea în necesitatea îmbunătățirii programului vizând realizarea unei mari piețe unice în spațiul european și care urmărea libera circulație a bunurilor, a serviciilor, a persoanelor și îndeosebi a capitalurilor.

Banca Centrală Europeană și băncile centrale naționale ale statelor membre alcătuiesc Eurosistemul, care formulează și definește politica monetară a etapei a treia a Uniunii Economice și Monetare.

Adoptarea Tratatului de la Maastricht și al ansamblului de norme și reguli care determină și asigură desfășurarea activităților de natură economică, socială și politică la nivelul Uniunii Europene constituie cel mai important moment al ultimilor 33 de ani, în urma căruia întreaga arhitectură bancară a Europei a cunoscut modificări notabile.

SISTEMUL BANCAR AL UNIUNII EUROPENE

3.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate aspecte privind constituirea și evoluția Băncii Centrale Europene ca principală instituție a Uniunii Europene cu atribuții în supravegherea sistemului monetar bazat pe moneda unică europeană și în prevenirea crizelor monetare din zona euro.

3.2. Conținut

- ✂ *BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ*
- ✂ *SISTEMUL BĂNCILOR CENTRALE EUROPENE*

3.2.1. Banca Centrală Europeană

Banca Centrală Europeană reprezintă una dintre cele mai importante instituții ale construcției comunitare cu un rol major în atingerea obiectivelor privind Uniunea Monetară, în asigurarea stabilității monedei unice europene și, implicit, a stabilității macroeconomice la nivelul Uniunii Europene.

Banca Centrală Europeană, are personalitate juridică în virtutea art. 106 din Tratatul de la Maastricht, se bucură în fiecare dintre statele membre de capacitatea juridică mai largă, recunoscută persoanelor juridice de legislația națională, poate să dobândească și să înstrăineze mobile și imobile și să se prezinte în justiție.

Banca Centrală Europeană veghează ca sarcinile încredințate Sistemului European al Băncilor Centrale să fie îndeplinite prin propriile sale activități, în conformitate cu statutul său, sau de Băncile centrale naționale.

Sediul Băncii Centrale Europene a fost stabilit la Frankfurt am Main, Germania, primul președinte fiind olandezul Willem Frederik Duisenberg, desemnat până la 31 Octombrie 2003, urmat de francezul Jean-Claude Trichet, iar din Noiembrie 2011, funcția este ocupată de italianul Mario Draghi.

În conformitate cu art. 106, paragraful 3 al Tratatului privind Uniunea Europeană, organele de decizie ale Băncii Centrale Europene sunt Consiliul Guvernatorilor și Comitetul Director.

Consiliul Guvernatorilor, în conformitate cu prevederile art. 10 al Protocolului este compus din membrii Comitetului Director și guvernatorii Băncilor Centrale Naționale.

Fiecare membru al Consiliului Guvernatorilor dispune de un vot și numai membrii prezenți la ședințe au drept de vot, iar prin derogare de la această regulă, regulamentul interior (prevăzut de art. 12.3) poate prevedea că membrii Consiliului pot vota prin teleconferință.

Acest regulament poate totodată să prevadă că un membru al Consiliului Guvernatorilor împiedicat să voteze pe o perioadă mai îndelungată, poate desemna un supleant care să-l înlocuiască în calitatea sa de membru al Consiliului Guvernatorilor.

În afara dispozițiilor centrale, conținute în statut, deciziile Consiliului Guvernatorilor se iau cu majoritate simplă, în caz de egalitate de voturi, votul Președintelui este preponderent.

Pentru ca să poată vota, Consiliul Guvernatorilor are nevoie de un cvorum necesar de două treimi din numărul membrilor, iar dacă nu este întrunit cvorumul necesar, Președintele poate convoca o reuniune extraordinară în cursul căreia deciziile pot fi luate fără întrunirea acestui cvorum.

Pentru toate deciziile luate referitor la capitalul Băncii Centrale Europene, grila de repartitie pentru subscrierea capitalului, transferul rezervelor valutare la Banca Centrală Europeană, repartizarea veniturilor bănești ale Băncilor centrale naționale, precum și repartizarea profiturilor și pierderilor nete ale Băncii Centrale Europene, voturile membrilor Consiliului Guvernatorilor sunt ponderate conform repartiției capitalului subscris la Banca Centrală Europeană de Băncile Centrale Naționale.

Ponderea voturilor membrilor Comitetului Director este egală cu, iar o decizie care necesită majoritatea calificată este adoptată dacă voturile favorabile exprimate reprezintă cel puțin două treimi din capitalul subscris la Banca Centrală Europeană și cel puțin jumătate din acționari și dacă un guvernator nu poate fi prezent, el poate desemna un supleant pentru a exercita votul său ponderat.

Reuniunile sunt confidențiale, însă Consiliul Guvernatorilor poate decide să facă public rezultatul deliberărilor sale (art. 10.4), iar Consiliul se întrunește de cel puțin zece ori pe an.

În conformitate cu art. 109 A, paragraful 2, litera a) din Tratatul de la Maastricht, Comitetul Director se compune din președinte, vicepreședinte și alți patru membri, iar comitetul este responsabil pentru gestiunea curentă a Băncii Centrale Europene (art. 11.1).

Membrii Comitetului Director își îndeplinesc funcțiile ca activitate cu program complet și nici un membru nu poate executa o altă profesie, remunerată sau neremunerată, excepție făcând situația în care Consiliul guvernatorilor i-a acordat o derogare excepțională.

Art. 12 prevede că președintele, vicepreședintele și ceilalți membri ai Comitetului Director sunt numiți de comun acord de guvernele statelor membre, la nivelul șefilor de stat sau de guvern, la recomandarea Consiliului European și după consultarea Parlamentului European și a Consiliului Guvernatorilor, dintre persoanele a căror autoritate și experiență profesională în domeniul monetar sau bancar sunt recunoscute.

Mandatul acestora are o durată de 8 ani și nu poate fi reînnoit și doar cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene pot fi membri ai Consiliului Director.

Art. 50 stabilește procedura de numire inițială a membrilor Comitetului Director, unde, prin derogare de la prevederile art. 112, vicepreședintele este numit pe patru ani, iar ceilalți membri pentru un mandat cu o durată cuprinsă între cinci și opt ani.

În acest mod, a fost garantată continuitatea și independența acțiunilor Comitetului Director, numărul membrilor poate fi inferior celui prevăzut în art. 11.1, dar în nici un caz mai mic de patru.

Condițiile de angajare a membrilor Comitetului Director, în special retribuțiile, pensiile și alte avantaje privind securitatea socială, fac obiectul contractelor încheiate cu Banca Centrală Europeană și sunt stabilite de Consiliul Guvernatorilor la propunerea unui comitet compus din trei membri numiți de Consiliul guvernatorilor și trei membri numiți de Consiliul European, iar membrii Comitetului Director nu au drept de vot asupra acestor chestiuni (art. 11.3).

Dacă un membru al Comitetului Director nu mai îndeplinește condițiile necesare exercitării funcțiilor sale sau dacă a comis o greșeală gravă, la cererea Consiliului Guvernatorilor sau a Comitetului Director, Curtea de Justiție a Uniunii Europene poate să-l demită.

Fiecare membru al Comitetului Director prezent la ședințe are dreptul să voteze și dispune, în acest scop, de un vot, iar în afara dispozițiilor contrare, deciziile Comitetului Director sunt luate cu majoritatea simplă a voturilor exprimate, doar în caz de egalitate de voturi, votul președintelui fiind preponderent.

Modalitățile de vot sunt precizate în regulamentul interior al Comitetului Director.

Locurile vacante din Comitetul Director vor fi ocupate prin numirea de noi membri, conform procedurii enunțate mai sus.

Președintele sau, în absența sa, vicepreședintele prezidează Consiliul Guvernatorilor și Comitetul Director al Băncii Centrale Europene și tot acesta - sau persoana desemnată de el - reprezintă Banca Centrală Europeană în exterior.

Art. 39 reglementează situația juridică a persoanelor cu drept de semnătură, astfel, Banca Centrală Europeană se angajează, din punct de vedere juridic, față de terți, prin președinte sau doi membri ai Comitetului Director, ori prin semnătura a doi membri ai personalului său, autorizați în mod corespunzător de către președinte să semneze în numele Băncii Centrale Europene.

Responsabilitățile organelor de conducere sunt prevăzute de art. 12, 15 și 16 din Protocolul 3.

În primul rând, Consiliul Guvernatorilor adoptă orientările și ia deciziile necesare îndeplinirii sarcinilor încredințate Sistemului European al Băncilor Centrale, prin Tratat și prin statutul său, iar Consiliul Guvernatorilor stabilește politica monetară a Uniunii, inclusiv, dacă e cazul, deciziile privind obiectivele monetare intermediare, ratele directe ale dobânzilor și structura rezervelor în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale și adoptă orientările necesare executării lor.

Comitetul Director implementează politica monetară în conformitate cu orientările și deciziile adoptate de Consiliul guvernatorilor.

În acest cadru, Comitetul Director dă instrucțiunile necesare Băncilor centrale naționale și, în afară de aceasta, Comitetului Director îi pot fi delegate anumite puteri prin deciziile Consiliului guvernatorilor.

În măsura în care apare ca posibil și oportun, Banca Centrală Europeană apelează la Băncile centrale naționale pentru executarea operațiunilor care țin de sarcinile Sistemului European al Băncilor Centrale.

Modul de desfășurare a acestor operațiuni este decis de către Consiliul Guvernatorilor și, de asemenea, Comitetul Director este responsabil pentru pregătirea reuniunilor Consiliului guvernatorilor.

Consiliul Guvernatorilor adoptă un regulament interior, prin care se determină organizarea internă a Băncii Centrale Europene și a organelor sale de decizie.

Consiliul Guvernatorilor exercită și următoarele funcții consultative:

✓ este consultat în privința oricărui act comunitar propus în domeniile care țin de competența sa;

✓ este consultat de autoritățile naționale în privința oricărui proiect legislativ în domeniile care țin de competența sa, dar în limitele și în condițiile fixate de Consiliul European;

✓ poate prezenta avize instituțiilor sau organelor comunitare competente sau autorităților naționale.

O altă responsabilitate a Consiliului Guvernatorilor este aceea de a decide în domeniul cooperării internaționale, în acest sens, consiliul fiind cel care decide modul de reprezentare a Sistemului European al Băncilor Centrale pe plan internațional și autorizează Banca Centrală Europeană și Băncile Centrale Naționale să participe la instituțiile monetare internaționale.

În conformitate cu art. 105 A, paragraful 1 din Tratatul de la Maastricht, Consiliul Guvernatorilor este singurul abilitat să autorizeze emisiunea de bancnote în cadrul Uniunii Europene, iar Banca Centrală Europeană și Băncile Centrale Naționale pot emite asemenea bancnote, după autorizare.

Bancnotele emise de Banca Centrală Europeană și de Băncile Centrale Naționale sunt singurele mijloace de plată în interiorul Uniunii Europene, Banca Centrală Europeană respectând, în măsura în care este posibil, practicile existente în ceea ce privește emisiunea și aspectul bancnotelor (art. 16).

Consiliul Guvernatorilor, la propunerea Comitetului Director, stabilește regimul aplicabil personalului Băncii Centrale Europene, iar asupra litigiilor izvorâte din raporturile dintre Banca Centrală Europeană și agenții săi, competența revine Curții de Justiție a Uniunii Europene, în limitele și în condițiile prevăzute de regimul care le este aplicabil.

Conform art. 52 din Protocol, după stabilirea irevocabilă a cursurilor de schimb, Consiliul Guvernatorilor adoptă măsurile necesare pentru a garanta ca valutele pentru care a fost stabilit în mod irevocabil cursul de schimb să fie schimbate de Băncile centrale naționale la paritatea respectivă.

Președintele sau, în absența sa, vicepreședintele prezidează Consiliul Guvernatorilor și Comitetul Director al Băncii Centrale Europene, iar președintele sau persoana pe care o desemnează în acest scop reprezintă Banca Centrală Europeană în exterior.

În cap. 9 al Protocolului 3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, la art. 45, 46 și 47, este reglementată instituția Consiliului General al Băncii Centrale Europene, ca cel de-al treilea organ de decizie.

Consiliul General al Băncii Centrale Europene este compus din președintele și vicepreședintele Băncii Centrale Europene, precum și din guvernatorii Băncilor Centrale

Naționale, iar ceilalți membri ai Comitetului Director pot participa fără drept de vot la reuniunile Consiliului General.

Art. 46 conține anumite prevederi legate de regulamentul interior al Consiliului General, cum ar fi posibilitatea Consiliului General de a adopta propriul regulament interior, aceasta fiind o excepție de la regula instituită prin art. 123, care prevede că regulamentul interior al Băncii Centrale Europene și al organelor sale de decizie este stabilit de Consiliul Guvernatorilor.

Președintele sau, în absența acestuia, vicepreședintele Băncii Centrale Europene prezidează Consiliul General al Băncii Centrale Europene și, de asemenea, președintele pregătește reuniunile Consiliului General.

Președintele Consiliului și un membru al Comisiei Europene pot participa, fără drept de vot, la reuniunile Consiliului General, iar funcțiile Secretarului Consiliului General sunt îndeplinite de Banca Centrală Europeană.

Obligațiile Consiliului General sunt enumerate în mod exhaustiv de art. 47 din Protocol:

- ✓ pentru Banca Centrală Europeană, îndeplinește sarcinile Institutului Monetar European care, datorită derogărilor privind unul sau mai multe state membre, trebuie să fie executate și în faza a treia;

- ✓ contribuie la îndeplinirea funcțiilor consultative ale Băncii Centrale Europene;
- ✓ contribuie la colectarea informațiilor statistice;
- ✓ participă la redactarea rapoartelor de activitate ale Băncii Centrale Europene;
- ✓ contribuie la stabilirea regulilor necesare standardizării procedurii și informării asupra operațiunilor Băncilor Centrale Naționale;

- ✓ stabilește condițiile de angajare a personalului Băncii Centrale Europene, prevăzute în art. 36 din Protocol și în Regulamentul interior al instituției.

Consiliul General contribuie la pregătirile pentru stabilirea irevocabilă a cursurilor de schimb ale monedelor statelor membre care fac obiectul unei derogări, în raport cu monedele, sau moneda unică a statelor membre care nu fac obiectul unei derogări.

Consiliul General este informat de președintele Băncii Centrale Europene asupra deciziilor Consiliului Guvernatorilor

Pentru realizarea sarcinilor Sistemului European al Băncilor Centrale, Banca Centrală Europeană, asistată de Băncile centrale naționale, colectează informațiile statistice necesare, fie de la autoritățile naționale competente, fie direct de la agenții economici.

În acest scop, ea cooperează cu instituțiile și organele comunitare, precum și cu autoritățile competente ale statelor membre sau ale statelor terțe și cu organizațiile instituționale (art. 5.1 din Protocol), iar în măsura în care este posibil, Băncile Centrale Naționale îndeplinesc aceste sarcini.

O problemă în activitatea Sistemului European al Băncilor Centrale a constituit-o coordonarea strictă a activităților Băncii Centrale Europene și Băncilor Centrale Naționale, soluția adoptată fiind aceea de a se crea 13 comitete de lucru formate din experți ai Băncilor Centrale Naționale și funcționari ai Băncii Centrale Europene.

Aceste comitete supraveghează permanent activitățile băncilor și funcționarea sistemului pe baza acestui control permanent, susținut și de analize, comitetele elaborând propuneri de modificare și de îmbunătățire a Sistemului, iar Banca Centrală Europeană este responsabilă de studierea, adoptarea și implementarea lor.

Banca Centrală Europeană este însărcinată ca, atunci când este necesar, să promoveze armonizarea regulilor și practicilor privind colectarea, prelucrarea și difuzarea datelor statistice din domeniile care țin de competența sa.

Banca Centrală Europeană elaborează și publică rapoarte asupra activității Sistemului European al Băncilor Centrale cel puțin odată pe trimestru, iar săptămânal este publicată o situație financiară consolidată a Sistemului European al Băncilor Centrale.

În conformitate cu art. 109 B, paragraful 3 din Tratatul de la Maastricht, Banca Centrală Europeană transmite Parlamentului European, Comisiei Europene, precum și Consiliului European un raport anual asupra activității Sistemului European al Băncilor Centrale și asupra politicii monetare a anului precedent și a anului în curs.

Rapoartele și situațiile prezentate sunt puse în mod gratuit la dispoziția persoanelor interesate.

Pentru a-și efectua operațiunile, Banca Centrală Europeană și Băncile Centrale Naționale pot deschide conturi pentru instituțiile de credit, instituțiile publice și pentru alți participanți la piață și pot să accepte active drept garanție.

Art. 18, cap. 4 al Protocolului 3 al Tratatului privind Uniunea Europeană prevede că, pentru a atinge obiectivele Sistemului European al Băncilor Centrale și pentru a-și îndeplini sarcinile, Banca Centrală Europeană și Băncile Centrale Naționale pot:

✓ să intervină pe piețele de capital, fie prin cumpărare și vânzare fermă (la vedere și la termen) sau contracte la termen la curs fix, fie luând sau dând împrumut creanțe și titluri negociabile exprimate în moneda comunitară sau necomunitară, precum și de metale prețioase;

✓ să efectueze operații de credit împreună cu instituțiile de credit și cu alți participanți la piață, pe baza unor garanții adecvate pentru împrumuturile acordate.

Banca Centrală Europeană definește regulile generale ale operațiilor de open market și de credit efectuate de ea sau de Băncile Centrale Naționale, inclusiv regulile privind comunicarea condițiilor practicate pentru încheierea unor astfel de operații.

Banca Centrală Europeană este abilitată să impună instituțiilor de credit din statele membre constituirea de rezerve obligatorii la Banca Centrală Europeană și la Băncile Centrale Naționale, în conformitate cu obiectivele din domeniul politicii monetare.

Modalitățile de calcul și determinare a rezervelor minime obligatorii vor fi stabilite de către Consiliul guvernatorilor și orice abatere constatată în această privință dă dreptul Băncii Centrale Europene să perceapă dobânzi penalizatoare ori să impună alte sancțiuni cu efect asemănător (art. 19.1).

În conformitate cu art. 104 din Tratatul de la Maastricht, este interzis Băncii Centrale Europene și Băncilor Centrale Naționale să acorde credite fără acoperire și alte tipuri de facilități de creditare instituțiilor sau organelor Comunității administrațiilor centrale, autorităților regionale sau locale, celorlalte autorități publice, altor organisme și întreprinderi publice ale statelor membre.

Este, de asemenea, interzisă și achiziționarea direct de la ele a instrumentelor datoriei lor de către Banca Centrală Europeană sau Băncile Centrale Naționale, însă acestea pot acționa în calitate de agenți fiscali pentru entitățile menționate mai sus.

Banca Centrală Europeană și Băncile Centrale Naționale pot acorda facilități, iar Banca Centrală Europeană poate adopta reglementări, în vederea asigurării eficacității și solidității sistemului de compensări și plăți în cadrul comunității și în raporturile cu țările terțe.

Operațiunile externe desfășurate de Banca Centrală Europeană și Băncile Centrale Naționale sunt enumerate de art. 23, astfel:

✓ ele pot stabili relații cu băncile centrale și instituțiile financiare din țările terțe și, atunci când este necesar, cu organizațiile internaționale;

✓ ele pot să dobândească și să vândă, la vedere sau la termen, orice tip de active valutare și de metale prețioase, termenul „active valutare” incluzând titlurile de valoare și orice alte active exprimate în moneda oricărei țări sau în unități de cont, indiferent de forma în care sunt deținute;

✓ sunt abilitate să dețină și să gestioneze aceste active;

✓ pot efectua toate tipurile de operații bancare cu țările terțe și cu organizațiile internaționale, inclusiv să primească și să acorde credite.

În afara operațiunilor care rezultă din sarcinile încredințate, Banca Centrală Europeană și Băncile Centrale Naționale pot efectua operațiuni în scopuri administrative sau în beneficiul personalului lor.

Banca Centrală Europeană are și misiunea de a stabili valoarea totală (ca număr și ca valoare) a monedelor și bancnotelor aflate în circulație, Banca Centrală Europeană fiind obligată să urmărească cu mare atenție emiterea de monedă, pentru a se evita creșterea artificială a masei monetare și, implicit, creșterea inflației în Zona Euro.

Banca Centrală Europeană este abilitată să dea avize și poate fi consultată de Consiliul European, de Comisia Europeană și de autoritățile competente ale statelor membre, în probleme care privesc întinderea și aplicarea legislației comunitare în materia controlului prezidențial al instituțiilor de credit și al stabilității sistemului financiar.

Banca Centrală Europeană și Băncile Centrale Naționale pot acorda facilități, iar Banca Centrală Europeană poate adopta reglementări în vederea asigurării eficacității și solidității sistemului de compensări și plăți în cadrul Uniunii și în raporturile cu țările terțe.

3.2.2. - Sistemul Băncilor Centrale Europene

Constituirea pieței unice a reprezentat obiectivul fundamental al Tratatului de la Roma instituind Comunitatea Economică Europeană (semnat la 25 martie 1957 și intrat în vigoare la 1 ianuarie 1958).

„Piața internă este definită ca un spațiu fără frontiere interne care trebuie să funcționeze în aceleași condiții ca o piață națională: mărfurile, persoanele, capitalurile și serviciile trebuie să circule în cadrul ei fără nici un control la frontierele dintre statele membre, după exemplul absenței controlului la frontierele dintre regiunile unui stat.”

Realizarea pieței unice a fost programată pe parcursul unei perioade tranzitorii de 12 ani de la intrarea în vigoare a Tratatului instituind Comunitatea Economică Europeană.

În vederea funcționării eficiente a pieței unice, s-a conturat necesitatea înlăturării inconvenientelor cauzate de schimburile valutare dintre statele membre, precum și necesitatea conturării unei politici monetare comune.

Realizarea Uniunii Economice și Monetare a reprezentat un important pas în construcția europeană, introducând un regim monetar cu o singură monedă pentru o mare parte a Europei.

Totodată, transferul politicii monetare de la nivel național la nivelul Uniunii Europene a impus numeroase schimbări în sistemul bancar european. Crearea unui organism monetar supranațional, Banca Centrală Europeană și integrarea băncilor naționale în sistemul european bancar și în Eurosistemul bancar, marchează supranaționalizarea sistemului bancar european.

În iunie 1988, Consiliul European a confirmat obiectivul realizării progresive a Uniunii Economice și Monetare.

În acest sens a mandatat o comisie condusă de Jacques Delors, președintele Comisiei Europene, să studieze etapele concrete ce se impun pentru definitivarea Uniunii Economice și Monetare.

Comisia era alcătuită din guvernatorii băncilor centrale naționale ale țărilor ce erau membre Comunității Economice Europene la acel moment, din directorul general al Băncii pentru Acorduri Internaționale, căroara li s-au alăturat un reputat profesor danez de economie și directorul general al Băncii Externe a Spaniei.

Raportul comisiei, cunoscut drept „Raportul Delors” a propus realizarea Uniunii Economice și Monetare în trei etape ce presupuneau o evoluție discretă, dar progresivă.

În baza raportului Delors, Consiliul European a decis în iunie 1989 că prima etapă a constituirii Uniunii Economice și Monetare ar trebui să înceapă la 1 iulie 1990, dată la care, în principiu, toate restricțiile privind libera circulație a capitalurilor urmau a fi abolite.

În cadrul primei etape s-au stabilit atribuții adiționale în sarcina Comitetului Guvernatorilor, Comitet ce jucase un rol foarte important în cooperarea monetară încă din mai 1964.

Aceste atribuții suplimentare au fost stabilite prin Decizia Consiliului din 12 martie 1990. Printre aceste noi atribuții erau incluse și promovarea și consultarea asupra politicilor monetare ale statelor membre, în scopul atingerii stabilității prețurilor.

Pentru derularea etapelor a doua și a treia era necesară modificarea Tratatului instituind Comunitatea Economică Europeană, în vederea stabilirii structurii instituționale necesare.

În acest scop s-a programat o conferință internațională asupra Uniunii Economice și Monetare, care s-a ținut în 1991, în paralel cu conferința asupra uniunii politice.

Negocierile au dus la semnarea Tratatului asupra Uniunii Europene (Maastricht, 1992; intrat în vigoare la 1 noiembrie 1993) ce a introdus, între altele, „Protocolul asupra Statutului Sistemului Băncilor Centrale Europene și al Băncii Centrale Europene” și „Statutul Institutului Monetar European”.

În etapa a doua a realizării Uniunii Economice și Monetare, s-a constituit Institutul Monetar European la 1 Ianuarie 1994 și Consiliul Guvernatorilor și-a încetat existența.

Totuși, Institutul Monetar European nu avea competență pentru stabilirea politicii monetare a Uniunii Europene (ci autoritățile naționale ale statelor membre erau cele care stabileau aceste aspecte) și nici pentru a interveni asupra cursurilor de schimb.

Principalele sale atribuții vizau întărirea cooperării și a coordonării politicilor monetare între statele membre și realizarea pregătirilor pentru stabilirea Sistemului Băncilor Centrale Europene, în vederea asigurării unei politici monetare unitare și crearea unei singure monede de schimb.

S-a prevăzut cadrul legislativ, organizațional și logistic pentru ca Sistemul Băncilor Centrale Europene să-și poată îndeplini atribuțiile.

În decembrie 1995 Consiliul European a dat numele de “**Euro**” monedei unice europene care urma să fie introdusă în etapa a treia a creării Uniunii Economice și Monetare și a confirmat începerea celei de-a treia etape la data de 1 ianuarie 1999.

Scenariul concret al trecerii la euro urma să fie stabilit în principal în baza propunerilor Institutului Monetar European. În același timp, Institutul Monetar European a primit sarcina de a îndeplini actele preparatorii necesare fixării ratelor de schimb între zona euro și celelalte state membre.

În decembrie 1996, Institutul Monetar European a prezentat Consiliului, și apoi publicului, bancnotele euro ce urmau să fie puse în circulație începând cu 1 Ianuarie 2002.

În data de 2 Mai 1998 Consiliul European (alcătuit din membrii de stat și de guvern ai statelor membre ale Comunităților Europene) a decis în unanimitate că 11 state au îndeplinit condițiile cerute pentru participarea la a treia etapă a realizării Uniunii Economice și Monetare și adoptarea monedei unice euro.

Participanții inițiali au fost: Belgia, Germania, Spania, Franța, Italia, Irlanda, Luxemburg, Olanda, Austria, Portugalia și Finlanda. Consiliul a hotărât și asupra persoanelor ce urmau să fie numite ca membri ai Comitetului Executiv (Comitetului Director) al Băncii Centrale Europene.

În data de 25 Mai 1998 guvernele celor 11 state participante au numit președintele, vicepreședintele și pe ceilalți 4 membri ai Comitetului Executiv ai Băncii Centrale Europene. Numirea a devenit efectivă de la 1 Iunie 1998 și a marcat constituirea Băncii Centrale Europene.

La data de 1 Ianuarie 1999, a început a treia și ultima etapă a realizării Uniunii Economice și Monetare, cu fixarea în mod irevocabil a ratelor de schimb a monedelor celor

11 state membre și cu stabilirea unei politici monetare unice, sub răspunderea Băncii Centrale Europene.

Numărul statelor membre participante a crescut la 12, la 1 Ianuarie 2002, celor 11 state alăturându-li-se Grecia. Slovenia a devenit a 13-a participantă și a fost urmată la 1 Ianuarie 2007 de Malta și Cipru, iar de la 1 Ianuarie 2009 Slovacia a întregit grupul.

Este de înțeles faptul că la data intrării în zona euro, banca centrală națională a statului respectiv devine în mod automat membră a Eurosistemului.

Odată cu începerea funcționării Băncii Centrale Europene, la 1 Iunie 1998, Institutul Monetar European și-a îndeplinit misiunea. Conform art. 123 (fostul art. 109 - l) din T.C.E., Institutul Monetar European s-a desființat odată cu constituirea Băncii Centrale Europene.

Protocolul asupra Statutului Sistemului Băncilor Centrale Europene și al Băncii Centrale Europene stabilește constituirea Băncii Centrale Europene și respectiv a Sistemului Băncilor Centrale Europene începând cu 1 Iunie 1998.

Banca Centrală Europeană este reglementată ca fiind centrul Eurosistemului și a Sistemului Băncilor Centrale Europene.

Banca Centrală Europeană este, potrivit Tratatului asupra Comunităților Europene, un organism specializat, independent în domeniul politicii monetare (politică publică ce este implementată în principal prin operațiuni pe piața financiară) și a atribuțiilor conexe. Are personalitate juridică proprie (art. 107 alin. 2 din T.C.E.), organe decizionale și atribuții clar stabilite, pe care și le îndeplinește împreună cu băncile centrale naționale ale statelor membre.

Fiind subiect de drept internațional public, Banca Centrală Europeană poate încheia acorduri internaționale privind domeniul său de competență și poate participa în cadrul organizațiilor internaționale, precum Fondul Monetar Internațional sau Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică.

Deși ducea la îndeplinire atribuțiile privind politica monetară a Comunității, Banca Centrală Europeană nu era o veritabilă instituție comunitară, deoarece art. 7 din T.C.E., cel care enumeră instituțiile C.E., nu o menționează.

Temeiul ei legal se regăsește în art. 8 din T.C.E. care evidențiază clar statutul aparte al Băncii Centrale Europene în raport cu celelalte instituții și organe auxiliare, activitatea sa fiind delimitată în mod precis prin raportare la un anumit domeniu.

Prin urmare, competențele sale nu erau stabilite de o instituție comunitară, ci chiar de Tratatul instituind Comunitatea Europeană.

Includerea Statutului Sistemului Băncilor Centrale Europene și al Băncii Centrale Europene în Tratatul asupra Comunităților Europene sub forma unui Protocol, subliniază rolul lor foarte important.

Tratatul de la Lisabona, care modifică Tratatul privind Uniunea Europeană și Tratatul de instituire a Comunității Europene transformă Banca Centrală Europeană într-o veritabilă instituție comunitară alături de cele clasice.

Banca Centrală Europeană este o expresie a activității centrale bancare moderne: principalul obiectiv al politicii ei monetare este stabilitatea prețurilor; este independentă, cu un mandat clar și precis; este responsabilă față de cetățeni și de reprezentanții lor aleși pentru executarea acestui mandat.

Sistemul Băncilor Centrale Europene include Banca Centrală Europeană și băncile centrale naționale ale statelor membre (art. 107 alin. 1 din T.C.E.), fie că respectivele state membre au adoptat euro, fie că nu.

Potrivit Tratatului asupra Comunităților Europene, Sistemul Băncilor Centrale Europene are funcții de bancă centrală pentru euro.

Totuși, Sistemul nu are personalitate juridică proprie și, din cauza faptului că nu toate statele membre au adoptat moneda unică, realii actori ai zonei euro sunt Banca Centrală Europeană și băncile centrale naționale ale statelor membre (ce alcătuiesc Eurosistemul).

Spre deosebire de Banca Centrală Europeană și de băncile centrale naționale, Sistemul Băncilor Centrale Europene nu are personalitate juridică și nici structuri decizionale proprii, ci, organele Băncii Centrale Europene sunt cele care exercită funcțiile decizionale.

Prin urmare, sintagma Sistemul Băncilor Centrale Europene denotă doar un cadru al cărui centru este reprezentat de Banca Centrală Europeană și de băncile centrale naționale care asigură centralizarea deciziei și faptul că atribuțiile conferite Sistemului Băncilor Centrale Europene sunt exercitate în comun și într-un mod consecvent.

Motivele principale pentru stabilirea unui Sistem al Băncilor Centrale Europene au fost:

- ✓ stabilirea unei singure bănci centrale la nivel european nu ar fi fost acceptată din motive politice;
- ✓ se valorifica astfel experiența băncilor centrale naționale, infrastructura și logistica acestora;
- ✓ dată fiind întinderea geografică mare a zonei euro, s-a apreciat că este necesar să se asigura puncte de acces la activități bancare centrale în fiecare stat membru, iar

insituțiile naționale au fost considerate potrivite, dat fiind numărul mare de națiuni și diferențele culturale dintre acestea.

Banca Centrală Europeană și băncile centrale naționale ale statelor membre alcătuiesc Eurosistemul, care formulează și definește politica monetară a etapei a treia a Uniunii Economice și Monetare.

Eurosistemul cuprinde doar Banca Centrală Europeană și băncile centrale naționale ale statelor membre care au adoptat euro.

Sistemul Băncilor Centrale Europene și Eurosistemul vor continua să coexiste atâta timp cât încă mai există state membre ce nu au adoptat euro.

Zona euro (alcătuită din statele ce au adoptat euro) s-a realizat prin transferul responsabilității pentru politica monetară de la băncile centrale naționale ale statelor membre către Banca Centrală Europeană. Crearea eurozonei și a Băncii Centrale Europene a reprezentat un real progres în complexul și dificilul proces al integrării.

Statele ce au adoptat euro au renunțat la o parte din suveranitatea lor monetară, pe care o exercită acum prin intermediul Băncii Centrale Europene, ca centru al Sistemului Băncilor Centrale Europene, ce și-a asumat răspunderea stabilirii politicii monetare comunitare și a emisiunii euro.

Așa cum am arătat deja, Sistemul European al Băncilor Centrale (ESCB) se compune din Banca Centrală Europeană (ECB) și Băncile Centrale naționale ale celor 27 de state membre ale Uniunii Europene.

Deoarece, până în prezent, nu toate statele membre ale ESCB au trecut la stadiul al treilea al Uniunii Economice și Monetare, ce a debutat la 1 ianuarie 1999, a fost necesar să se creeze termenul de Eurosistem, pentru a reprezenta Banca Centrală Europeană plus Băncile centrale naționale care au adoptat euro ca monedă unică, și anume.

Atât Sistemul European al Băncilor Centrale, cât și Eurosistemul, nu au personalitate juridică, în schimb în conformitate cu dreptul public internațional, Banca Centrală Europeană este o persoană juridică ce formează nucleul arhitecturii complexe a Eurosistemului.

În plus, fiecare dintre Băncile Centrale Naționale, are personalitate juridică în conformitate cu legislația națională din țara sa.

Băncile din zona euro formează parte din Eurosistem și, ca atare, execută sarcinile ce le sunt trasate de ECB.

Aceste bănci centrale pot executa și alte funcții în afara cadrului Eurosistemului atât timp ca ele nu interferează cu obiectivele acestuia.

În acest sens, Băncile Centrale Naționale execută operațiuni financiare pe cont propriu și exercită supravegherea prudențială asupra instituțiilor de credit naționale.

Băncile Centrale Naționale care nu participă la zona euro, sunt membre cu statut special ale ESCB.

Potrivit art.122 al Tratatului, țările respective sunt membre cu derogare, ceea ce înseamnă că Băncile Centrale din respectivele țări nu au anumite drepturi și obligații în cadrul ESCB.

Băncile Centrale din aceste state, își pot conduce propriile lor politici monetare și nu iau parte la procesul de formulare a politicii monetare unice pentru zona euro și nici la implementarea acesteia.

Obiectivele Sistemului European al Băncilor Centrale sunt:

- ✓ Menținerea stabilității prețurilor este obiectivul fundamental.
- ✓ Definirea și implementarea politicii monetare în zona euro.
- ✓ Deținerea și gestionarea rezervelor oficiale ale țărilor membre.
- ✓ Promovarea bunei funcționări a sistemelor de plăți.
- ✓ Contribuie la bună desfășurare a operațiunilor conduse de autoritățile competente în domeniul supravegherii prudențiale.
- ✓ Contribuie la stabilitatea sistemului financiar.

Banca Centrală Europeană este singură entitate abilitată să emită bancnote denumite în euro, în timp ce Băncile Centrale Naționale pot bate monedă metalică în limitele stabilite de BCE.

Obiectivele Băncii Centrale Europene sunt stabilite în Tratatul privind Uniunea Europeană și în Protocolul privind Statutul ESCB și al ECB care îi este anexat. În plus ECB a adoptat în 1998 un Regulament care prevede regulile sale de funcționare.

Organele de conducere ale Sistemului European al Băncilor Centrale.

Organele de conducere ale ESCB sunt: Consiliul Guvernatorilor și Comitetul Executiv. Un al treilea organ de conducere este Consiliul General, care va exista atâta timp cât anumite state membre ale UE nu vor adopta euro ca monedă unică.

Consiliul Guvernatorilor îi reunește pe membrii Comitetului Executiv ai ECB și pe guvernatorii țărilor care participă la Ununea Monetară, definește politica monetară în zona euro și adoptă orientările necesare pentru implementarea acesteia.

Comitetul Executiv, ce are în compunerea sa un președinte, un vicepreședinte și patru alți membrii, conduce activitatea curentă a ECB și implementează politica monetară în conformitate cu orientările Consiliului Guvernatorilor.

Consiliul General se compune din președintele și vicepreședintele Băncii Centrale Europene, precum și din Guvernatorii băncilor centrale din toate cele 27 de țări ale Uniunii Europene.

Așadar, Uniunea Economică și Monetară își găsește justificarea în necesitatea îmbunătățirii programului vizând realizarea unei mari piețe unice în spațiul european și care urmărește libera circulație a bunurilor, a serviciilor, a persoanelor și îndeosebi a capitalurilor. Realizarea Uniunii Economice și Monetare reprezintă un important pas în construcția europeană, introducând un regim monetar cu o singură monedă pentru o mare parte a Europei.

Totodată, transferul politicii monetare de la nivel național la nivelul Uniunii Europene a impus numeroase schimbări în sistemul bancar european. Crearea unui organism monetar supranațional, Banca Centrală Europeană și integrarea băncilor naționale în sistemul european bancar și în Eurosistemul bancar, marchează supranaționalizarea sistemului bancar european.

Banca Centrală Europeană și băncile centrale naționale ale statelor membre alcătuiesc Eurosistemul, care formulează și definește politica monetară a etapei a treia a Uniunii Economice și Monetare. Eurosistemul cuprinde doar Banca Centrală Europeană și Băncile Centrale Naționale ale statelor membre care au adoptat moneda euro.

Sistemul European al Băncilor Centrale și Eurosistemul vor continua să coexiste atâta timp cât încă mai există state membre ale Uniunii Europene care nu au adoptat euro. Zona Euro, alcătuită din statele ce au adoptat euro, s-a realizat prin transferul responsabilității pentru politica monetară de la Băncile Centrale Naționale ale statelor membre către Banca Centrală Europeană.

ROLUL BĂNCII NAȚIONALE A ROMÂNIEI

4.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate informații generale privind apariția și evoluția Băncii Naționale a României, precum și aspecte privind rolul și atribuțiile Băncii Naționale a României în România ca membră a Uniunii Europene.

4.2. Conținut

- ✱ *APARIȚIA ȘI EVOLUȚIA BĂNCII NAȚIONALE A ROMÂNIEI*
- ✱ *ATRIBUȚIILE BĂNCII NAȚIONALE A ROMÂNIEI*

4.2.1. Apariția și evoluția Băncii Naționale a României

Problema privind înființarea unei bănci naționale fusese ridicată încă din 1861 de către Ion C. Brătianu, care în discursul rostit în Cameră la 10 ianuarie afirma că atât timp cât nu vom avea o bancă națională, nu vor dispărea crizele financiare din țară.

De altfel, printre personalitățile marcante ale acelei perioade care au contribuit la întemeierea Băncii Centrale, au fost și liberalii din guvernul Brătianu, cei care au înaintat proiectul de Lege pentru înființarea Băncii Naționale în Cameră.

În Parlament s-a votat această Lege la 11/23 Aprilie 1880 și ea a fost publicată în Monitorul Oficial la 17/29 Aprilie 1880. Fondurile Băncii urmau a se constitui atât din resursele statului, cât și din capitalul privat autohton.

Față de momentul de înființare al celorlalte Bănci Centrale din statele europene, Banca Națională a României este o instituție de vârstă medie, de la constituirea ei trecând 144 ani, față de 340 ani care s-au scurs de la înființarea Băncii Angliei, care este depășită ca vechime doar de Banca Suediei.

De la înființarea ei, Banca Națională a României a constituit un pilon esențial al dezvoltării statului modern român, al stabilității și credibilității acestuia, iar în decursul timpului, BNR fost un barometru sensibil și obiectiv al evoluției românești, având rolul de a descuraja inflația, a întări moneda națională și de a stimula procesele pozitive din economie.

Precursorii a B.N.R. a fost prima societate bancară înființată în 1866 la București sub denumirea de Banca Română al cărui act de concesiune fusese semnat de domnitorul Alexandru Ioan Cuza.

În 1880 a fost creată "Banca Băncilor", ce corespundea pe deplin, prin funcții și organizare, cu instituțiile similare din țările occidentale. Se poate spune că, din perspectiva contribuției istorice, această instituție stă alături de celelalte instituții sfinte ale neamului românesc: Armata, Biserica și Școala.

Primul pas din punct de vedere legislativ pentru apariția Băncii Centrale a fost făcut în Constituția de la 1866 (articolul 93, alin.13) prin care se proclama dreptul suveran al României de a bate monedă, conform Convenției de la Paris, care deși nu conținea prevederea expresă de a bate monedă, consfințea dreptul de administrare directă a țării.

O încercare în ceea ce privește acest drept de a bate monedă făcuse și domnitorul Alexandru Ioan Cuza prin proiectul monedei naționale numită ROMANAT, dar acest proiect nu putuse fi finalizat. Cu toate acestea, situația economică reclamă cu mare necesitate introducerea unui sistem monetar unitar, generalizat pe întregul teritoriu al statului românesc.

Prin Legea 14 din 1867, Legea pentru înființarea unui nou sistem monetar și pentru fabricarea monedelor naționale, se afirma voința de independență și suveranitate a poporului român, ceea ce avea să determine sfârșirea jugului otoman.

Bunurile precum pământul, vitele, produsele precum și plățile impozitelor erau toate evaluate în lei dar încă se realizau în monede străine.

Leul a devenit monedă de cont numai la dispariția din circulație a Löwenthalerului care a fost timp de aproape trei secole principala monedă de circulație românească.

G. Zâne arăta : "*Principatele române, dacă nu dispun de o monedă națională reală, dispun de o monedă de cont, impusă de necesitățile schimbului monetar și al practicii comerciale: leul a devenit în cursul vremii o adevărată instituție națională.*"

Unitatea monetară era LEUL, care avea 100 de diviziuni numite BAN, iar 1 Leu avea o definiție bimetalică care conținea 5 grame de argint și 0,32258 grame de aur, iar acest aspect caracteriza sistemul bimetalist, în care ambele metale prețioase îndeplineau funcția monetară de măsură a valorii și de mijloc de circulație.

Aceste monede metalice se băteau la începuturi în străinătate la Bruxelles, Londra sau Paris, iar după 1935 ele s-au bătut și la București.

Legea din 17 Aprilie 1880

Această lege stabilea normele de organizare și funcționare a Băncii Naționale a României. Dintre prevederile ei cele mai importante voi încerca să prezint în cele ce urmează aspectele cele mai relevante.

Banca avea privilegiul de a emite bilete de bancă la purtător. Suma biletelor în circulație, fiind reprezentată prin valori lesne de realizat, banca trebuia să aibă o rezervă metalică de o treime din suma biletelor emise.

Biletele urmau a fi de 20, 100, 500, 1000 lei. Biletele, se arăta în lege, trebuiau plătite la prezentarea la birourile băncii în aur sau monedă națională din argint.

Sediul principal al băncii era stabilit în București, cu obligația de a se înființa sucursale și agenții în principalele orașe ale țării și, în special, în fiecare reședință de județ.

Capitalul băncii era stabilit la 30 milioane de lei și era împărțit în 60.000. de acțiuni a câte 600 lei, din care 10.000.000. lei urmau a fi depuși de către stat și restul de 20.000.000. lei de către particulari, prin subscripție publică. La înființarea Băncii trebuiau a se depune 12 milioane, iar restul, în două emisiuni a câte 9 milioane lei, după necesități. Patru acțiuni dădeau dreptul la un singur vot în adunarea generală. Nimeni însă nu putea avea mai mult de 10 voturi, indiferent de numărul de acțiuni pe care le avea.

Fondul de rezervă a fost prevăzut a fi constituit din o reținere de 20% asupra beneficiilor nete, după ce se repartiză acționarilor un prim dividend de 6%.

Operațiunile pe care Banca le putea face, conform Legii de organizare erau următoarele :

- ✓ să sconteze sau să cumpere efecte de comerț (polițe, bilete la ordin) având ca obiect operațiuni comerciale.
- ✓ să sconteze bonuri de tezaur, până la concurența sumei reprezentând 20% din capitalul vărsat.
- ✓ să facă comerț cu aur și argint.
- ✓ să dea avansuri pe aur și argint.
- ✓ să primească în depozit metale, sume în aur și argint sau sume de bani în cont curent.
- ✓ să dea avansuri în cont curent sau pe termene scurte, garantate prin depozite de efecte publice sau valori garantate de stat.
- ✓ să facă serviciul de casierie al statului, fără nici o indemnizație, în condiții stabilite de o lege specială.

Organele de conducere ale Băncii erau asigurate prin forme complexe, și anume:

Consiliul de administrație era format din toți directorii care erau prezidați de Guvernatorul Băncii. El avea sarcina administrării generale a Băncii. Primul Consiliu de administrație era format din : Ion Câmpineanu în calitate de Guvernator, ajutat de directorii

Th. Ștefănescu, Em. Constantinescu, Th. Mehedințeanu, D. Bilcescu, Procopie Dumitrescu, Anton Carp.

Guvernatorul era numit de Guvern pentru un mandat de 5 ani, cu condiția să fie român, să posede 40 de acțiuni ale Băncii. El avea puteri largi în ceea ce privește conducerea și administrarea Băncii. În calitatea sa de organ executiv, trebuia să urmărească realizarea deciziilor luate în consiliul de administrație, consiliul general și adunarea generală a acționarilor.

Directorii conduceau diferite sectoare ale Băncii. Ei erau în număr de 6, doi numiți de Guvern și 4 aleși de Adunarea Generală a acționarilor. Mandatul lor era pe o perioadă de un an și trebuiau să dețină minim 20 de acțiuni ale Băncii Naționale.

Cenzorii erau în număr de 7 și trebuiau să fie români, să posede minim 4 acțiuni ale băncii. Patru dintre ei erau aleși de Adunarea Generală a acționarilor, pe termen de 4 ani, 3 erau numiți de Guvern pentru o perioadă de 3 ani. Ei aveau dreptul să controleze toate operațiunile și constituiau împreună Consiliul de Cenzori.

Consiliul de Cenzori era constituit din cei 7 cenzori, care aveau obligația de a se întruni cel puțin patru din ei, o dată pe săptămână, pentru a exercita un control permanent. Deciziile Consiliului de administrație, privind operațiunile Băncii și îndeosebi taxa scontului, trebuiau să aibă aprobarea Consiliului de Cenzori.

Consiliul General era format din Consiliul de Administrație și Consiliul de Cenzori reunite sub președenția Guvernatorului. În sarcina sa erau problemele generale de emisiuni, fixarea diferitelor condiții în operațiunile bancare, votarea bugetului de cheltuieli și numirea membrilor în Comitetul de Scont.

Comitetul de Scont avea sarcina de a examina efectele prezentate la scont. Membrii săi puteau face parte și din Comisia de Cenzori sau puteau face parte din Consiliul General. Mandatul lor avea o durată de un an.

Comisarul Guvernului nu era organ al Băncii dar reprezenta direct Guvernul având dreptul să cunoască toate operațiunile, să participe cu vot consultativ la adunări, consilii sau comitete și să se opună la executarea oricărei hotărâri, aceasta urmând a fi suspendată până la Hotărârea Guvernului.

Adunarea Generală era alcătuită din acționarii care posedau cel puțin 4 acțiuni, care dădeau dreptul la un vot. Trebuie arătat faptul că nici chiar statul nu avea dreptul la mai mult de 10 voturi.

Adunarea Generală putea lua decizii valabile numai dacă participau cel puțin 100 acționari, reprezentând 50% din capitalul suscris.

Adunarea Generală ordinară se ținea o dată pe an, în a treia duminică a lunii februarie, iar Adunările Extraordinare, oricând era nevoie sau la cererea Comisiei de Cenzori ori a minim 20 de acționari, care posedau cel puțin 800 acțiuni.

Adunarea Generală delibera asupra:

- ✓ problemelor menționate în convocări.
- ✓ bilanțului anual.
- ✓ descărcarea gestiunii Consiliului de Administrație.
- ✓ împărțirea beneficiilor.
- ✓ alegerea sau revocarea directorilor și cenzorilor.

Hotărârile se puteau lua doar cu majoritate de voturi.

Dezbaterea Legii de înființare în Parlament

Legea pentru înființarea Băncii Naționale a României a provocat discuții aprinse în Cameră și în Senat, iar controversele au vizat eventualitatea unei noi emisiuni de bilete de bancă privind cele două sisteme de bănci de emisiune: bancă de stat sau bancă particulară.

Ion Câmpineanu, care era pe atunci Ministru de Finanțe a susținut ideea unui capital mixt: de stat și particular, iar argumentele se refereau pe de o parte la faptul că o bancă de stat ar fi fost o unealtă în mâna guvernului iar pe partea cealaltă, o bancă particulară cu privilegiu de stat ar fi dat mână liberă capitalului străin de a accede mai simplu la interesele sale.

Sediul principal al Băncii Naționale a României este cel istoric, aflat în capitala țării, între străzile Lipscani, Eugeniu Carada, Doamnei și Smârdan, clădire proprie construită și renovată prin efort propriu.

Cele două corpuri de clădire constituie aripa veche și aripa nouă a unui grandios ansamblu arhitectural în funcțiune publică și de reprezentare, asemănător unui palat ce domină centrul istoric al Bucureștiului.

Aripa istorică a ansamblului are intrarea și fațada desfășurate spre strada Lipscani și a fost construită cu peste un secol în urmă. Este de altfel și cel mai vast edificiu de bancă din țară. Clădirea aparține stilului neoclasic și a fost ridicată pe locul ocupat odată de hanul clădit de Șerban Vodă Cantacutino, Domn al Țării Românești între 1678 și 1688.

Hanul fusese zidit între anii 1682-1683 Șubrezit fiind de cutremure și de neîngrijiri, devenise incompatibil cu tinerețea noii vieți economice din centrul Bucureștiului la vremea când Țara Românească se unise cu Moldova, își dobândise independența de stat și devenise Regat. Paragina hanului Șerban Vodă a fost demolată în 1882.

Pe locul lui a fost ridicată între 1884-1890 clădirea veche a Băncii Naționale a României.

Planurile arhitecturale au fost realizate de arhitecți francezi: Albert Galleron și Cassien Bernard care erau formați în mediul unor personalități ca Charles Garnier (autorul clădirii Operei din Paris) și Gustave Eiffel (autorul proiectului celebrului Turn Eiffel și participant la construirea Statuii Libertății din New York).

În acest fel se explică faptul că în clădirea istorică a Băncii Naționale a României găsim statui asemănătoare cu edificii contemporane din Orașul Luminii.

La realizarea măreței clădiri un aport deosebit a avut și Eugeniu Carada, inspiratorul, organizatorul și ziditorul tenace al începuturilor Băncii Naționale a României. Lucrarea a fost începută pe data de 12 iulie 1884 și a fost terminată în iunie 1890.

Clădirea Băncii Naționale a României este realizată pe o structură formată din grinzi de oțel moale, asemănător construcției de la metroul parizian și de la Turnul Eiffel. Acest lucru conferă clădirii o elasticitate deosebită și o rezistență remarcabilă la cutremure.

Decorațiunile amintesc de Opera din Paris prin stucaturi, scări monumentale din marmură, statui și candelabre din bronz aurit. Pavilioanele din colțurile clădirii aflate pe fațada principală sunt decorate cu două statui reprezentând alegoric Justiția și Agricultură, sculptor fiind I. Georgescu, precum și Comerțul și Industria, sculptor fiind Ștefan Ionescu Valburea.

În interior, lemnăria bogat sculptată, lambriuri și mobilier masiv, câteva lustre de Murano, draperii de brocart vișiniu și tapetul de mătase stau și astăzi mărturie a splendorii de odinioară.

Colecția de tablouri a Băncii, născută din mecenatul lui Eugeniu Carada, a dispărut, doar cea ce nu s-a putut lua, fiind încastrat în pereți, a rămas, cum ar fi în Sala de Consiliu una din Țărâncile din Muscel aparținând pictorului Nicolae Grigorescu (Rodica-La secerat).

Cu fațada spre strada Doamnei se află aripa nouă a Palatului B.N.R. începută în pragul celui de-al doilea Război Mondial și gândită ca o mărturie în piatră a extraordinarului avânt al finanțelor românești din acea epocă.

Aceasta e sugestia transmisă de fațada din strada Doamnei prin treptele monumentale de granit și coloanele corintice desfășurate pe înălțimea câtorva etaje. Aici, timp de 40 de ani a funcționat Ministerul Finanțelor în perioada comunistă.

4.2.2. Atribuțiile Băncii Naționale a României

Emisiunea monetară este acel drept a statelor de a bate moneda – les jura cudendae monetae, iar acest drept reprezintă un atribut al suveranităților monetare.

Emisiunea monetară constă din următoarele operațiuni:

- ✓ Crearea semnelor bănești;
- ✓ Stocarea de către emitent a semnelor bănești;
- ✓ Punerea în circulație de către emitent a semnelor bănești create în acest sens,

respectiv, retragerea lor.

În calitate de bancă de emisiune monetară, Banca Națională a României are o seamă de atribuții, printre care:

- ✓ Este unica instituție autorizată să emită bancnote și monede metalice pe tot cuprinsul țării.
- ✓ Asigura tipărirea bancnotelor și baterea monedelor metalice și ia măsuri pentru păstrarea în siguranță a celor ce nu sunt puse în circulație (art.18).
- ✓ Administrează direct rezervă de bancnote și monede metalice, elaborează programul de emisiune a acestora și asigură emisiunea regulată de bancnote și monede metalice, în vederea satisfacerii nevoilor de numerar ale țării (art.10).
- ✓ Schimba la cerere, fără taxe și comisioane, bancnotele și monedele metalice emise de ea, în cont. Prevăzute de art.18 din Legea 101/1998 și de regulamentele emise de Banca Națională a României.
- ✓ Poate hotărî să anuleze sau să retragă din circulație orice bancnote sau monede metalice care au fost emise de ea și să pună în circulație, în locul lor, alte tipuri de bancnote sau monede metalice (art.19)

În conformitate cu prevederile din Statut, Banca Națională a României are ca principala atribuție stabilirea și conducerea politicii monetare și de credit, în cadrul politicii economice și financiare a statului, cu scopul de a menține stabilitatea monedei naționale.

Statutul Băncii Naționale, pune la îndemână acesteia o serie de instrumente în domeniul politicii monetare. Cele mai importante sunt: taxa scontului, rezervele bancare obligatorii și operațiunile pe piața liberă.

Banca Națională a României elaborează și aplică politica privind cursul de schimb, stabilește și urmărește aplicarea regimului valutar pe teritoriul României.

Banca Națională a României este agent al statului în ceea ce privește aplicarea reglementarilor legale vizând controlul valutar la persoanele juridice cărora le-a acordat autorizație și de la care este în drept să solicite și să primească toate informațiile și orice

documente necesare îndeplinirii atribuțiilor ce-i revin, fiind împuternicită a lua măsuri pentru impunerea respectării reglementărilor sale.

Banca Națională a României este autorizată, în condițiile pe care le stabilește și le poate modifica periodic, să efectueze unele operațiuni, printre care:

- ✓ Să cumpere, să vândă și să facă alte tranzacții cu lingouri și monede din aur și cu alte metale prețioase,
- ✓ Să cumpere, să vândă și să facă alte tranzacții cu valută,
- ✓ Să deschidă și să mențină conturi la bănci centrale și autorități monetare, societăți bancare și la instituții financiare internaționale,
- ✓ Să deschidă și să țină conturi și să efectueze operațiuni de corespondent pentru instituții financiare internaționale, bănci centrale și autorități monetare societăți financiare și bancare, organizații financiare interguvernamentale din străinătate, precum și pentru guverne străine și autoritățile lor.

Această atribuție este prevăzută de art. 66 din Legea nr. 58/1998 privind activitatea bancară și de Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României.

Prin activitatea de supraveghere bancară se urmărește în principal:

- ✓ Menținerea încrederii publicului în sistemul bancar,
- ✓ Protejarea fondurilor deponenților și protecția consumatorilor
- ✓ Realizarea unui sistem bancar eficient și competitiv care să asigure servicii financiare de o înaltă calitate și la un cost rezonabil, etc.

În același timp Banca Națională a României are competența exclusivă de autorizare a funcționării băncilor și răspunde de supravegherea prudentială a băncilor pe care le-a autorizat să opereze în România, în conformitate cu prevederile legii bancare.

O altă funcție a Băncii Naționale a României este stabilită de Legea nr. 312/2004, privind statutul Băncii Naționale a României și constă în atribuția privind reglementările generale privind instrumentele de plată, privind coordonarea și supravegherea sistemelor de plăți de interes național și stabilirea măsurilor necesare pentru prevenirea și eliminarea oricărei situații care periclitează buna funcționare a sistemelor de plăți.

Din textul legii rezultă că banca are în domeniul plăților două importante atribuții și anume:

- ✓ reglementarea și supravegherea sistemului național de plăți
- ✓ operaționalizarea sistemului național de plăți.

Banca Națională a României ține evidența contului curent general a trezoreriei statului deschis pe numele Ministerului Finanțelor.

Funcționarea contului curent general a Trezoreriei Statului și înregistrarea operațiunilor în acest cont se stabilesc prin convenții încheiate între Banca Națională a României și Ministerul de Finanțe.

Banca Națională acționează direct, sau prin intermediul altor bănci, ca agent al statului în ceea ce privește emisiunea obligațiunilor și altor înscrisuri de stat, vânzarea și răscumpărarea acestora, precum și plata dobânzilor și altor speze aferente.

Din împuternicirea Parlamentului, Banca Națională Română poate participa la organizații internaționale cu caracter financiar, bancar, monetar sau de plăți și poate să devină membră a acestora.

Banca Națională a României poate participa în numele statului, la tratative de creditare și de supraveghere bancară.

Banca Națională a României exercită drepturi și îndeplinește obligații care revin României în calitate de membru al Fondului Monetar Internațional, inclusiv utilizarea facilităților acestei instituții de finanțare pe termen lung și mediu, pentru nevoile balanței de plăți și consolidarea rezervelor internaționale ale țării.

Banca Națională a României poate negocia și încheia acorduri, convenții sau alte înțelegeri privind împrumuturi pe termen scurt și alte operațiuni financiar-bancare cu instituții financiare internaționale, bănci centrale, societăți bancare și nebancare, cu condiția rambursării acestora în termen de un an.

Cel mai important lucru în definirea gradului de independență al băncilor centrale este stabilirea coordonatelor majore prin ale căror dimensiuni acesta se stabilește.

Aceste coordonate majore sunt:

- ✓ Independența instituțională;
- ✓ Independența operațională;
- ✓ Independența membrilor organului de conducere al băncilor centrale și a organului însuși,
- ✓ Independența financiară.

Independența instituțională are în vedere pe de o parte relația de subordonare a băncii centrale, fie față de guvern fie față de parlament, în practică neexistând bănci centrale total subordonate guvernului și nici total independente, propunându-se în acest sens o clasificare a băncilor centrale pe patru nivele.

Pe de altă parte independența instituțională poate fi corelată cu obiectivele statutare ale fiecărei bănci centrale, constatându-se în acest sens creșterea gradului de independență odată cu claritatea obiectivelor.

Independența operațională constă în gradul de libertate al băncii centrale atât în formularea politicii monetare cât și în implementarea acesteia prin folosirea liberă a instrumentelor specifice.

De asemenea, s-a constatat că acolo unde banca centrală se bucura de un grad mai mare de independență operațională inflația are cote mai scăzute, între cele două aspecte existând un raport invers proporțional.

Un alt element al independenței operaționale este și limitarea sau interzicerea prin lege a finanțării de către banca centrală a deficitului bugetar și exemplele pot fi nenumărate.

Independența membrilor organului de conducere al băncii centrale și al organului însuși cuprinde două aspecte.

Un prim aspect se referă la modelul de numire al membrilor din conducerea băncii, numire care se poate face de guvern, de președintele țării sau de parlament.

Al doilea aspect se referea la numirea sau nu, de către guvern a unui membru al său în consiliul de administrație al băncii, care în unele cazuri are un drept de veto în luarea de decizii.

Independența membrilor consiliului de administrație este asigurată, pe de o parte față de guvern, conform Statutului BNR, prin alegerea acestora de către Parlament la propunerea comisiilor permanente de specialitate ale celor două camere ale parlamentului, iar pe de altă parte, din punct de vedere politic, conform Statutului BNR, prin numirea lor pe o perioadă de 6 ani și prin interzicerea de a deține funcția de parlamentar sau o altă funcție în administrația de stat și justiție.

Astfel, Consiliul de administrație al Băncii Naționale nu poate include nici un reprezentant al guvernului și deci hotărârile sale nu pot fi cenzurate de guvern.

Independența financiară se referă la independența băncii în a-și stabili propriul buget, condiție esențială pentru realizarea dimensiunilor celorlalte coordonate,

În domeniul financiar, Banca Națională a României dispune de un buget asigurat din surse proprii, ceea ce îi asigură autonomia necesară îndeplinirii funcțiilor sale.

În acest context, putem spune că, din punct de vedere al independenței, Banca Națională a României poate fi clasată printre băncile centrale considerate cu un grad ridicat de independență.

Sarcinile Băncii Naționale a României în cadrul Sistemului European al Băncilor centrale

La data aderării României la Uniunea Europeană, Banca Națională a României a devenit membră al Sistemului European de Bănci Centrale, iar apoi, când România va

îndeplini criteriile de convergență stabilite de Tratat, țara noastră va putea adopta euro ca monedă unică.

Sarcinile ce vor reveni Băncii Naționale a României în cadrul acestui proces vor fi diferite de la o etapă la alta.

În etapa cuprinsă între aderarea la Uniunea Europeană și intrarea în zona euro, nu se vor înregistra modificări radicale în activitatea BNR, deoarece banca centrală va fi doar un membru cu derogare al ESBC.

Prin urmare, Guvernatorul BNR nu va participa la activitatea Consiliului Guvernatorilor, ci doar la cea a Consiliului General, care are doar un rol consultativ.

BNR va urmări în continuare să mențină stabilitatea prețurilor și va fi obligată să privească problema cursului de schimb ca pe o problemă de interes general, nu ca una de interes intern.

În consecință, România va trebui să ia parte la mecanismul de curs de schimb al Uniunii Europene - MCE II.

Participarea la acest mecanism se poate face imediat după aderarea la UE sau mai târziu, în funcție de circumstanțe.

După adoptarea euro, Banca Națională a României va deveni membru deplin al Sistemului European al Băncilor Centrale, drept pentru care BNR își va pierde funcția de concepere a politicii monetare.

Din acel moment BNR va implementa politica monetară unică stabilită de Consiliul Guvernatorilor, dar în schimb, Guvernatorul BNR va face parte din acest for, ceea ce îi va permite să ia parte la procesul decizional privind politica monetară a Uniunii.

BNR va exercita în continuare funcția de supraveghere prudentială, va avea dreptul de a bate monedă metalică, va putea menține și stabili relații internaționale cu diverse instituții și va continua să efectueze operațiuni financiare pentru diverse entități.

De asemenea, Bancă Națională a României va continua să gestioneze rezervele oficiale rămase după transferul unei cote părți la Banca Centrală Europeană.

Așadar, de la înființarea ei, Banca Națională a României a constituit un pilon esențial al dezvoltării statului modern român, al stabilității și credibilității acestuia, iar în decursul timpului, BNR fost un barometru sensibil și obiectiv al evoluției românești, având rolul de a descuraja inflația, a întări moneda națională și de a stimula procesele pozitive din economie.

În conformitate cu prevederile din Statutul său adoptat prin Legea nr. 312/2004, Banca Națională a României are ca principală atribuție stabilirea și conducerea politicii monetare și

de credit, în cadrul politicii economice și financiare a statului, cu scopul de a menține stabilitatea monedei naționale.

De asemenea, Statutul Băncii Naționale, pune la îndemână acesteia o serie de instrumente în domeniul politicii monetare dintre care cele mai importante sunt: taxa scontului, rezervele bancare obligatorii și operațiunile pe piața liberă.

Față de momentul de înființare al celorlalte Bănci Centrale din statele europene, Banca Națională a României este o instituție de vârstă medie, de la constituirea ei trecând 144 ani, față de 340 ani care s-au scurs de la înființarea Băncii Angliei, care este depășită ca vechime doar de Banca Suediei.

Banca Națională a României exercita drepturi și îndeplinește obligații care revin României în calitate de membru al Fondului Monetar Internațional, inclusiv utilizarea facilităților acestei instituții de finanțare pe termen lung și mediu, pentru nevoile balanței de plăți și consolidarea rezervelor internaționale ale țării.

INSTITUȚII INTERNAȚIONALE DE CREDIT

5.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate aspecte referitoare la rolul instituțiilor internaționale de credit în asigurarea finanțării economiilor statelor lumii, respectiv acelor state care manifestă o lipsă de lichidități financiare, în vederea evitării unor crize financiare, economice și politice care ar putea genera turbulențe globale.

5.2. Conținut

- ✖ *FONDUL MONETAR INTERNAȚIONAL*
- ✖ *BANCA EUROPEANĂ DE INVESTIȚII*
- ✖ *BANCA EUROPEANĂ PENTRU RECONSTRUCȚIE ȘI DEZVOLTARE*

5.2.2. - Fondul Monetar Internațional - FMI

Fondul Monetar Internațional (FMI) a luat ființă oficial în 27 Decembrie 1945, când a intrat în vigoare Acordul de Înființare, aprobat deja de către 45 de țări la Conferința ținută la Bretton Woods, New Hampshire, SUA, între 1-22 Iulie 1944.

Fondul Monetar Internațional și-a început operațiunile financiare la 1 Martie 1947.

Fondul Monetar Internațional a fost creat pentru promovarea cooperării monetare internaționale, pentru facilitarea dezvoltării echilibrate a comerțului internațional, pentru susținerea stabilității schimburilor valutare, pentru a acorda asistență la înființarea unui sistem multilateral de plăți, pentru a-și pune la dispoziție resursele, în mod temporar, membrilor săi și pentru a scurta durata și a micșora gradul dezechilibrului balanței internaționale de plăți a membrilor săi.

Fondul Monetar Internațional numără în prezent 189 de țări membre.

În ceea ce privește rolul FMI putem spune că acesta este stabilit încă din primul articol al statutului său, după cum urmează:

- ✓ promovarea cooperării monetare internaționale prin intermediul unei instituții permanente, care constituie un mecanism de consultare și colaborare între țările membre în privința problemelor monetare internaționale;

- ✓ facilitarea expansiunii și dezvoltării echilibrate a comerțului internațional, acesta constituind aportul privind promovarea și menținerea unui nivel ridicat în utilizarea capacităților de producție în toate țările membre, pentru creșterea resurselor productive și a venitului național;

- ✓ promovarea stabilității cursurilor de schimb și evitarea devalorizării monetare ca mijloc de concurență internațională;

- ✓ contribuția la constituirea unui sistem multilateral de plată în ceea ce privește tranzacțiile curente dintre statele membre și eliminarea restricțiilor valutare care împiedică dezvoltarea comerțului internațional;

- ✓ punerea la dispoziția statelor membre a unor fonduri valorice sub forma creditelor pe termen scurt și mediu, în vederea reducerii dezechilibrelor temporare în balanțele de plăți externe având cauze imprevizibile, în așa fel încât aceste țări să nu ia măsuri dăunătoare prosperității naționale și internaționale;

- ✓ diminuarea dezechilibrului balanțelor de plăți externe ale statelor membre.

În tipurile de activități desfășurate de FMI se încadrează supravegherea, asistența financiară și asistența tehnică.

Supravegherea are în vedere faptul că FMI îndeplinește responsabilitățile de supraveghere prin intermediul consultațiilor anuale bilaterale potrivit Articolului IV împreună cu țările membre, o supraveghere multilaterală de două ori pe an în contextul exercitării programului său WEO (World Economic Outlook – Privire de ansamblu asupra Economiei Mondiale), și programe de monitorizare permanente.

Asistența financiară presupune acordarea de credite de către FMI țărilor membre care au probleme cu balanța de plăți externe, pentru a le sprijini politicile de redresare și reformă. La 31 decembrie 2009 de exemplu, FMI acordase credite și împrumuturi semnificative în 93 de țări în valoare de 57,5 miliarde DST (aproximativ 75 miliarde \$).

Asistența tehnică constă în experiența și sprijinul pe care FMI le oferă membrilor săi în diferite domenii de activitate:

- ✓ proiectarea și implementarea politicilor fiscale și monetare;
- ✓ sprijinirea instituțiilor din statele membre (precum dezvoltarea băncilor centrale sau a trezoreriilor);

- ✓ conducerea și contabilizarea tranzacțiilor cu FMI;
- ✓ colectarea și analiza datelor statistice;
- ✓ pregătirea demnitarilor și funcționarilor din statele membre în cadrul Institutului Fondului Monetar Internațional.

Facilitățile financiare oferite de FMI

Referitor la facilitățile financiare oferite de către FMI trebuie mai întâi subliniat faptul că FMI își pune la dispoziție resursele doar pentru țările membre, iar gama de facilități financiare este foarte variată.

În afara de Facilitățile de Dezvoltare și Reducere a Sărăciei (“PRGF – Poverty Reduction and Growth Facility”), membrii FMI pot dispune de resursele financiare ale Fondului prin cumpărarea unor rezerve de capital (valute cu circulație mare sau DST) cu echivalentul acestora în moneda națională.

FMI percepe taxe pentru aceste “achiziții” și cere ca statele membre să-și răscumpere monedele naționale de la FMI cu rezerve de capital (procesul invers) după un anumit timp.

Facilitățile obișnuite acordate de FMI

Acordurile Stand-By sunt destinate pentru a oferi asistență pe termen scurt privind balanța de plăți în cazul unor deficite de natură temporară sau ciclică.

Facilitățile de Extindere a Finanțării sunt destinate pentru a sprijini programele pe termen mediu care de obicei se desfășoară pe o perioadă de trei ani și urmăresc să depășească dificultățile balanței de plăți ivite din problemele macroeconomice și structurale.

Asistența “concesivă” a FMI

Programul de *Facilități pentru dezvoltare și Reducere a Sărăciei (PRGF)* înființat în 1987 ca ESAF, dezvoltat și extins în 1994 și reînnoit în 1999, are drept scop sprijinirea programelor pentru susținerea substanțială și într-o manieră stabilă a poziției balanțelor de plăți, sprijinirea dezvoltării durabile, care să conducă la standarde ridicate de viață și la reducerea sărăciei.

Țările cu venituri scăzute sunt eligibile pentru programul PRGF, iar împrumuturile sunt acordate prin acorduri de trei ani, cu o rată anuală a dobânzii de 0,5 %, cu o perioadă de grație de 5 ½ ani și cu un termen de rambursare de 10 ani.

Inițiativa privind Țările Sărace Mult îndatorate (“HIPC – Heavily Indebted Poor Countries Initiative”), adoptată în 1996, acordă asistență excepțională țărilor eligibile pentru a-și reduce datoriile lor externe împovărătoare la nivele suportabile, dându-le astfel posibilitatea de a nu-și compromite dezvoltarea. Asistența prin intermediul HIPC este limitată la țările eligibile pentru programul PRGF și pentru programele IDA, și care au înregistrat progrese durabile și importante prin intermediul acestor programe (PRGF și IDA).

Facilitățile de Finanțare Compensatorie (“CFF – Compensatory Financing Facility”) ofera finanțare compensatorie pentru membrii care suferă de scăderi temporare ale exportului

sau creșteri excesive ale costurilor la importul de cereale. Rambursările se fac între 3 ¼ și 5 ani.

Facilitățile de Suplimentare a “Rezervelor” (“Supplemental Reserve Facility”) oferă asistență financiară în cazul unor dificultăți excepționale ale balanței de plăți datorate nevoii de o finanțare mare pe termen scurt, nevoie apărută dintr-o pierdere bruscă și diversionistă a încrederii pieței. Rambursările sunt așteptate a fi făcute între 1 an și 1 ½ an, dar pot fi extinse cu acordul Consiliului FMI de la 2 până la 2 ½ ani. O rată a dobânzii anuale de 3 până la 5% este practică în aceste cazuri pentru a încuraja grăbirea returnării.

Liniile de Credit “Prevăzătoare” (CCL – Contingent Credit Lines) urmăresc prevenirea lărgirii crizelor. În timp ce *Supplemental Reserve Facility* este acordat spre folosire acelor membri care se află deja în mijlocul unei crize, *Contingent Credit Lines* oferă țărilor care sunt în esență bine și puternic conduse, să-și pună în practică finanțări prevăzătoare în cazul apariției unei crize.

Modalitățile de folosire a resurselor financiare ale FMI sunt guvernate de anumite politici financiare ale Fondului și anume:

✓ *Politicile de Acordare a Rezervelor* în baza cărora fiecare membru are o poziție de “tranșă a rezervelor” în cadrul FMI, poziție care reflectă capitalul de “rezerve” transferat de către FMI, și este măsurată prin cantitatea cu care cota sa depășește “deținerile” FMI din moneda țării respective. Referitor doar la nevoile balanței de plăți, un membru își poate “trage” toată suma reprezentând poziția sa de “tranșă a rezervei” în orice moment. Aceasta tragere (retragere) nu constituie folosirea unei creditări din partea FMI, căci tranșa de rezerve este considerată ca făcând parte din rezervele străine ale membrilor, și nu face subiectul unei rambursări.

✓ *Politicile de Acordare a Creditelor* au în vedere faptul că FMI oferă asistență în caz de urgență a membrilor care se confruntă cu dificultăți în privința balanței de plăți ivite din cauza unor bruște și imprevizibile dezastre naturale sau situații post-conflictuale. În mod normal aceasta asistență îmbracă forma unei cumpărări deschise de până la 25% din cota asigurată cu care statul membru cooperează cu FMI. Pentru cazurile post-conflictuale poate fi oferit un acces adițional la peste 25% din cota de participare.

Procedurile de împrumut și termenii de acordare a asistenței financiare din partea FMI

FMI este, în primul rând, o instituție de cooperare – într-un anumit fel asemănătoare cu o uniune de creditare (“credit union”) – în interiorul căreia guvernele statelor membre oferă asistență financiară temporară oricărei țări membre care înfruntă dificultăți cu privire la

plata importurilor de bunuri și servicii, ori pentru a le ajuta să-și plătească datoria lor externă, iar în schimb, țara respectivă este de acord să întreprindă anumite reforme politice pentru a corecta problemele care se află la baza dificultăților balanței de plăți.

Marea majoritate a resurselor FMI provin din subscripțiile membrilor săi, numite *cote de participare* – “quotas” – care se bazează pe puterea relativă a respectivului stat membru în cadrul economiei mondiale.

Aceste “cote” determină sumele maxime ale resurselor financiare pe care membrii sunt obligați să le “verse” către FMI, puterea de vot a membrilor în cadrul deciziilor luate de FMI și partea de alocări din “**DST**” (Drepturi speciale de trager - sistem de rezerve valutare internaționale creat de FMI). Asistența financiară pe care un stat membru o poate obține din partea FMI se bazează tot pe “cota” sa.

Consiliul Executiv al FMI întreprinde o revizuire a “cotelor” la fiecare 5 ani pentru a determina dacă aceste “cote” trebuie mărite în lumina dezvoltării economiei mondiale, a schimbărilor poziției economice individuale ale fiecărei țări, a cererilor probabile pentru asistența financiară a FMI și a cantității de resurse disponibile, precum și a rolului de implicare al FMI în sistemul financiar internațional.

Statele membre plătesc 25% din “cota” lor de subscripție sub forma unor rezerve internaționale valutare, în valute internaționale larg acceptate (dolar SUA, Euro, yen japonez, lira sterlina) sau DST. Restul cotei este plătită numerar sau sub formă de garanții de stat în moneda națională a respectivului stat membru și pot fi încasate la cerere pentru a obține rezerve valutare din partea statului membru.

FMI poate, de asemenea, să se împrumute pentru a-și suplimenta resursele cotelor. Principalul acord de împrumut în acest sens se numește Noile Acorduri de Împrumut (“NAB – New Arrangements to Borrow”), intrat în vigoare în 1997.

În conformitate cu NAB 25 de țări membre și-au dat acordul să împrumute FMI cu 46 miliarde \$ în cazul în care resursele cotelor disponibile pentru acordarea de asistență financiară membrilor, sunt limitate, și e nevoie de sume mari de finanțări, pentru a înfrunta o posibilă amenințare a stabilității sistemului financiar internațional.

În eventualitatea în care NAB nu poate fi folosit, FMI poate folosi, de asemenea, în conformitate cu acordul de împrumut cu 11 țări industrializate din 1962, Acordurile Generale de Împrumut (“GAB – General Arrangements to Borrow”), suma de aproape 23 miliarde \$. Suplimentar sunt disponibile printr-un acord de asociere cu Arabia Saudită, 2 miliarde \$ în resurse împrumutate.

Separat FMI mai dispune de sume provenite din vânzarea de aur din rezerva Fondului, împreună cu resursele provenite din partea membrilor săi sub forma unor împrumuturi sau garanții pentru FMI, în scopul ajutării țărilor membre cu venituri scăzute.

Aceste resurse sunt folosite pentru finanțare de “împrumuturi concesive” sau cu o rată scăzută a dobânzii, prin intermediul programului deja amintit de Facilități de Dezvoltare și Reducere a Sărăciei (FDRS) sau pentru a oferi garanții membrilor eligibili în cazul programului Inițiativa privind Țările Sărace Mult Îndatorate (HIPC) pentru a le ajuta să-și reducă datoriile externe împovărătoare.

Consiliul Executiv al FMI decide în mod periodic asupra planului de tranzacții financiare în legătură cu următoarele lucruri:

- ✓ identifica acei membri care vor asigura rezervele valutare pe care FMI le pune la dispoziție membrilor săi pentru o perioadă determinată;
- ✓ determină transferurile de rezerve valutare care vor fi oferite membrilor și care vor fi primite de la aceștia;
- ✓ repartizează sumele de rezerve valutare internaționale care vor fi oferite de fiecare membru participant la plan în scopul obținerii unei “proporții comune” (common ratio) a drepturilor de creditare în cadrul FMI, relativă la cota fiecărui membru participant la plan.

Capacitatea de a asigura asistența financiară a FMI (adică lichiditățile sale) se ridică doar la o parte din resursele cotelor totale de aproape 300 miliarde \$, deoarece FMI nu include în planurile de tranzacții financiare debitorii curenți sau alți membri cu o poziție relativ slabă a balanței de plăți.

Mai mult decât atât, o mare parte a resurselor FMI este deja angajată pentru debitorii actuali, iar în mod consecvent capacitatea de creditare a FMI variază în timp.

FMI acordă asistență financiară țărilor membre sub forma unor variate politici și facilități. Sumele disponibile, ratele dobânzilor cerute și termenele de returnare a creditelor FMI variază în cazul fiecăror facilități și politici acordate pentru a înfrunta cel mai bine tipul de probleme ale balanței de plăți cu care se confruntă anumiți membri care au nevoie de finanțare externă.

În cazul nevoilor pe termen scurt ale balanței de plăți, acestea sunt în mod obișnuit sprijinite prin acorduri stand-by de 1 sau 2 ani cu FMI, în care credite reprezentative din Contul General de Resurse (“GAR – General Resources Account”) al FMI sunt returnate într-un termen de 3 ¼ ani până la 5 ani de la data acordării.

Problemele pe termen lung ale balanței de plăți, care de obicei presupun reforme structurale mult mai mari, tind a se adresa programelor de 3 sau 4 ani din cadrul Facilităților de Extindere a Finanțării (EFF), care au un termen mai mare de returnare a creditului, de 4 ½ ani până la 10 ani. Sumele care pot fi împrumutate în cadrul acestor acorduri pot fi în mod normal de până la 100% din cota anuală a membrului și de 300% cumulativ.

Finanțarea pe termen foarte scurt în exces peste limitele normale de acces este, de asemenea, posibilă în cadrul Facilităților Suplimentare a Rezervelor (SRF) acelor membri care se confruntă cu severe dificultăți ale balanței de plăți ivite dintr-o pierdere bruscă a încrederii pieței, “acompaniată” de retrageri de capital și de epuizarea drastică a rezervelor internaționale.

Creditele acordate în cadrul SRF sunt subiectul unor suprataxe de 0,3% peste rata de bază a dobânzii în primul an de la acordarea împrumutului, urmată în continuare de o creștere cu alte 0,05% a suprataxei, la sfârșitul acestui an și la fiecare 6 luni după aceea până când atinge 0,5%. Se așteaptă ca membrul respectiv să returneze creditul în 1 an, 1 ½ an de la data acordării și nu trebuie să depășească termenul de 2-2 ½ ani.

FMI asigură de asemenea și Linii de Credit Prevăzătoare (“CCL – Contingent Credit Lines”) acelor membri cu politici economice puternice, pentru a servi ca o linie defensivă de precauție, care va putea fi disponibilă împotriva problemelor balanței de plăți care s-ar putea ivi dintr-o contingență internațională.

Ca și în cazul SRF, accesul la CCL este în afara limitelor de acces la tranșele de credit și EFF, și se așteaptă a fi în proporție de 3 până la 5% din cotă. Creditele oferite în cadrul CCL sunt subiectul aceluiași obligații de returnare și termeni de finanțare ca și în cazul celor din cadrul SRF.

În mod suplimentar creditelor oferite din resursele generale, FMI mai oferă și asistență concesivă rambursabilă într-o perioadă cuprinsă între 5 ½ ani și 10 ani în cadrul Facilităților de Dezvoltare și Reducere a Sărăciei membrilor eligibili cu venituri scăzute.

Resursele financiare și lichiditățile FMI

Resursele totale ale FMI sunt alcătuite din deținerile sale din monedele naționale ale membrilor, deținerile sale din aur și alte valori (precum clădirile și cele care trebuie primite - “valorile”).

Resursele care nu pot fi folosite sunt considerate acele resurse care nu pot fi folosite pentru finanțarea operațiunilor și tranzacțiilor FMI, deținerile de aur ale Fondului, monedele naționale ale membrilor care folosesc resurse ale FMI și care sunt prin definiție, într-o poziție

slabă a balanței de plăți sau a rezervelor, monedele naționale ale altor membri care au o poziție externă relativ slabă, și “alte resurse”.

Resurse care pot fi utilizate ce constau din deținerile de monedă ale membrilor considerați de Consiliul Executiv al FMI a avea o balanță de plăți suficient de puternică, și situația rezervelor formată din moneda lor națională va fi folosită în tranzacții, deținerile de DST și orice alte sume nefolosite din cadrul liniilor de credit deja activate (precum sunt GAB/NAB).

Resursele nete care pot fi folosite, neangajate (resurse disponibile pentru noi angajamente sau tranșe de credit), sunt resursele care sunt folosite în mod curent fără resursele angajate deja în acorduri existente și balanțe de lucru.

Balanțele disponibile din cadrul GAB (Acordurile Generale de Împrumut) și din cadrul NAB (Noile Acorduri de Împrumut).

Datoriile lichide ale FMI constau din situația tranșelor rezervelor pentru membri, pe care membrul o dobândește în momentul în care FMI folosește moneda națională a membrului în operațiunile sale și prin intermediul rezervelor de capital plătite de membru în legătură cu cota sa de subscripție, și din orice împrumut reprezentativ datorat de FMI, de exemplu cele din cadrul GAB/NAB.

“Rația” de lichiditate este o măsură a situației lichidității FMI reprezentată prin raportul dintre resursele nete care pot fi folosite, neangajate însă în nici un acord al FMI pe de o parte, și datoriile lichide ale FMI, pe de cealaltă parte.

5.2.2. Banca Europeană de Investiții

Banca Europeană de Investiții a fost înființată prin Tratatul de la Roma din 1957 și de atunci acordă împrumuturi pentru investiții productive care contribuie la atingerea obiectivelor prioritare ale Uniunii Europene, dezvoltarea regională, creșterea economică, competitivitatea, ocuparea forței de muncă, crearea de întreprinderi, îmbunătățirea mijloacelor de comunicare, protecția mediului înconjurător.

Banca Europeană de Investiții acordă împrumuturi în cele mai favorabile condiții către statele membre, către statele candidate, dar și către statele din Africa, din Caraibe și din Pacific, spre statele mediteraneene și pentru proiectele de interes reciproc în colaborare cu statele din America de Sud și din Asia.

Împrumuturile acordate de Banca Europeană de Investiții sunt de două feluri:

- ✓ împrumuturi individuale directe, acestea acordându-se pentru proiectele de mare amploare, cu un buget mai mare de 25 milioane de Euro, și, în asemenea situații,

perioada de rambursare variază de la 4 la 18 ani, iar cererile de împrumut trebuie adresate direct Băncii;

- ✓ împrumuturile indirecte către Întreprinderile Mici și Mijlocii (IMM).

Potrivit regulilor sale, Banca Europeană de Investiții acordă împrumuturi globale băncilor sau intermediarilor financiari care, la rândul lor, acordă împrumuturi IMM-urilor sau colectivităților locale, potrivit criteriilor stabilite de către Banca Europeană de Investiții.

Aceste criterii sunt: localizarea geografică sau sectorială, tipul proiectului, importanța socială.

Dobânzile diferă în funcție de proiect și de debitor, iar în acest caz, cererile de împrumut sunt adresate organismelor intermediare.

Banca Europeană de Investiții are ca misiune să contribuie la dezvoltarea echilibrată și stabilită a pieței comune în interesul Comunității, recurgând la piețele de capital și la resursele proprii.

În acest scop ea facilitează finanțarea următoarelor categorii de proiecte, prin acordarea de împrumuturi și de garanții, fără a urmări un scop lucrativ:

- ✓ proiecte urmărind punerea în valoare a regiunilor mai puțin dezvoltate;
- ✓ proiecte vizând modernizarea sau conversia întreprinderilor sau crearea de activități noi necesare datorită instituirii progresive a pieței comune, proiecte care, prin amploarea sau natura lor, nu pot fi acoperite în întregime prin mijloacele de finanțare existente în statele membre;

- ✓ proiecte de interes comun pentru mai multe state membre care, prin amploarea sau natura lor, nu pot fi acoperite în întregime prin diferitele mijloace de finanțare existente în statele membre.

În îndeplinirea obiectivelor sale, Banca Europeană de Investiții facilitează finanțarea de programe de investiții în legătură cu intervenția fondurilor structurale și a altor instrumente financiare ale Comunității.

Organizarea Băncii Europene de Investiții cuprinde :

- ✓ Consiliul guvernatorilor - organ de decizie, format din miniștri de finanțare ai statelor membre, având rolul de a stabili directivele generale ale politicii de credit și care decide mărirea capitalurilor;

- ✓ Consiliul de administrație, care reprezintă statele și instituțiile naționale de credit, este compus din 24 de membri aleși de către Consiliul guvernatorilor;

- ✓ Comitetul de conducere, care are responsabilitatea gestionării curente a băncii și asigură executarea deciziilor Consiliului de administrație.

Fondul European de Investiții este un parteneriat public privat iar din structura tripartită a acționariatului său fac parte Banca Europeană de Investiții, Uniunea Europeană (reprezentată de Comisia Economică) și un număr de bănci și instituții financiare europene.

Activitatea Fondului European de Investiții este complementară celei a acționarului său majoritar, Banca Europeană de Investiții.

Fondul European de Investiții este o instituție europeană în a cărei competență intră sprijinirea apariției, creșterii și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii.

În principal, Fondul intervine cu capital de risc și instrumente de garantare provenind fie din fonduri proprii, de la Banca Europeană de Investiții sau de la Uniunea Europeană, în baza mandatelor acordate.

Banca Europeană de Investiții și Fondul European de Investiții formează împreună Grupul Băncii Europene de Investiții.

Banca Europeană de Investiții are personalitate juridică, iar membrii săi sunt statele membre ale Uniunii Europene, România acceptând ca de la data aderării să devină acționar al Băncii Europene de Investiții.

Fondul European de Investiții

Fondul European de Investiții (FEI) a fost creat în 1994 pentru a susține întreprinderile mici. Acționarul său majoritar este Banca Europeană de Investiții, alături de care formează „Grupul BEI”.

Fondul European de Investiții oferă capital de risc pentru întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri), în special pentru societățile recent înființate și pentru cele cu orientare tehnologică. De asemenea, furnizează garanții instituțiilor financiare (de exemplu băncilor) pentru a acoperi împrumuturile acordate IMM-urilor.

Fondul European de Investiții nu este o instituție creditoare. El nu acordă credite sau subvenții și nici nu investește direct în vreo societate. În schimb, acționează prin bănci și alți intermediari financiari, folosind fie propriile fonduri, fie pe cele care îi sunt încredințate de Banca Europeană de Investiții sau de Uniunea Europeană.

Fondul este activ în statele membre ale Uniunii Europene și în Croația, Turcia și în trei state membre ale Acordului Economic de Liber Schimb (Islanda, Liechtenstein și Norvegia).

5.2.3. Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare

Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare a fost înființată în 1991, are sediul la Londra și desfășoară activități în scopul susținerii dezvoltării sectorului privat într-un mediu democratic, în țările foste comuniste.

Astăzi, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare utilizează toate instrumentele financiare și investiționale de care dispune pentru a susține construirea economiilor de piață și a democrațiilor în 28 de țări din Europa Centrală și de Est, până în Asia Centrală.

Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare este cel mai mare investitor instituțional în regiune și mobilizează investiții străine directe semnificative, pe lângă propriile finanțări.

BERD, cu un capital subscris de 20 miliarde euro, are ca acționari 60 de țări membre și doua instituții interguvernamentale.

Dar, în ciuda faptului ca acționarii Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare sunt din sectorul public, BERD investește în principal în întreprinderi private, de obicei împreună cu parteneri comerciali.

Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare finanțează proiecte de afaceri, acționând, în special, în domeniul bancar și industrial, lucrează cu companii aflate în proprietate de stat pentru a susține privatizarea, restructurarea și îmbunătățirea serviciilor municipale.

Prin investițiile sale, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare promovează reformele structurale și sectoriale, competiția, privatizarea, instituții financiare și sisteme juridice mai puternice, dezvoltarea infrastructurii pentru susținerea sectorului privat și guvernarea corporativă eficientă.

Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare promovează co-finanțarea și investițiile străine directe, mobilizează capital intern și oferă asistență tehnică fiind cel mai mare investitor din Europa Centrală și de Est precum și din Comunitatea Statelor Independente (CSI).

Investițiile directe sunt între 5 și 230 milioane €, iar proiectele mai mici sunt finanțate atât direct de către Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare cât și prin intermediul unor instituții financiare locale.

Sprrijinind băncile comerciale locale, băncile pentru micro-întreprinderi, fondurile de participare la capitalul social și societățile de leasing, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare a contribuit până acum la finanțarea a peste 1 milion de proiecte.

Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare oferă împrumuturi și participare la capitalul social, garanții, facilități pentru societățile de leasing și finanțarea activităților comerciale.

De asemenea, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare oferă posibilitatea de dezvoltare profesională prin programe de instruire.

Așadar, Fondul Monetar Internațional a fost creat pentru promovarea cooperării monetare internaționale, pentru facilitarea dezvoltării echilibrate a comerțului internațional, pentru susținerea stabilității schimburilor valutare, pentru a acorda asistență la înființarea unui sistem multilateral de plăți, pentru a-și pune la dispoziție resursele, în mod temporar, membrilor săi și pentru a scurta durata și a micșora gradul dezechilibrului balanței internaționale de plăți a membrilor săi.

Banca Europeană de Investiții a fost înființată prin Tratatul de la Roma din 1957 și de atunci acordă împrumuturi pentru investiții productive care contribuie la atingerea obiectivelor prioritare ale Uniunii Europene.

Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare a fost înființată în 1991, are sediul la Londra și desfășoară activități în scopul susținerii dezvoltării sectorului privat într-un mediu democratic, în țările foste comuniste.

Instituțiile financiare internaționale acordă asistență financiară țărilor lumii sub forma unor variate politici și facilități. Sumele disponibile, ratele dobânzilor cerute și termenele de returnare a creditelor variază în cazul fiecăror facilități și politici acordate pentru a înfrunta cel mai bine tipul de probleme ale balanței de plăți cu care se confruntă anumiți membri care au nevoie de finanțare externă.

Asistența financiară presupune acordarea de credite de către FMI țărilor membre care au probleme cu balanța de plăți externe, pentru a le sprijini politicile de redresare și reformă, iar aderarea României la FMI a reprezentat pentru statul nostru o poziție clară de participare la instituția internațională de credit cea mai puternică și, bineînțeles, ea prezintă avantaje clare pentru creșterea cooperării monetare și financiare cu celelalte state membre.

INSTRUMENTE FINANCIAR-BANCARE

6.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate aspecte referitoare la principalele instrumente financiar-bancare prin intermediul cărora acționează sistemele bancare și care ne dau posibilitatea analizării acestora atât din perspectiva juridică, cât și din cea economică și politică.

6.2. Conținut

- ✂ *CONTURILE*
- ✂ *VALUTELE*
- ✂ *TITLURILE DE VALOARE*
- ✂ *MONEDELE VIRTUALE (CRIPTOMONEDELE)*

6.2.1. Conturile

Conturile bancare sunt principalele instrumente financiare oferite de instituțiile bancare care permit persoanelor și întreprinderilor să depoziteze și să gestioneze fonduri, iar acestea sunt utilizate pentru diverse scopuri, cum ar fi primirea salariilor, economisirea banilor, efectuarea plăților și transferurilor de bani, precum și pentru accesarea altor servicii bancare, cum ar fi creditele și investițiile.

Conturile bancare pot fi deschise atât de persoane fizice, cât și de persoane juridice, iar fiecare tip de cont poate avea caracteristici și avantaje diferite, în funcție de nevoile și obiectivele utilizatorului.

În practicile bancare sunt folosite diferite tipuri de conturi bancare, cum ar fi:

- ✓ conturi curente;
- ✓ conturi de economii;
- ✓ conturi de depozit;
- ✓ conturi pentru copii.

Conturile curente sunt utilizate pentru efectuarea tranzacțiilor de zi cu zi, cum ar fi primirea și efectuarea plăților și principala lor caracteristică este că permit accesul rapid la fonduri și oferă posibilitatea de a emite cecuri și de a efectua plăți prin intermediul cardurilor de debit.

Conturile curente permit primirea veniturilor, cum ar fi salariile, plățile din afaceri sau alte surse de venit, iar acestea sunt utilizate pentru a depozita fondurile pe termen scurt înainte de a fi cheltuite sau transferate către alte conturi sau destinații.

Utilizatorii de conturi curente pot efectua plăți pentru facturi, achiziții sau alte tranzacții prin intermediul cecurilor, transferurilor electronice sau cardurilor de debit asociate contului.

Conturile curente oferă de obicei acces rapid la fondurile depozitate în ele, iar acest lucru înseamnă că utilizatorii pot efectua retrageri sau plăți atunci când este necesar, fără a fi necesară o notificare prealabilă sau o penalizare.

În plus față de funcțiile de bază, conturile curente pot veni și cu o serie de servicii adiționale, cum ar fi serviciile de online banking, asistență la clienți, protecție împotriva fraudei și altele, dar unele conturi curente pot avea taxe de administrare sau comisioane asociate, care pot varia în funcție de instituția bancară și de caracteristicile contului.

Conturile curente sunt esențiale pentru gestionarea financiară zilnică a persoanelor fizice și a întreprinderilor, oferindu-le flexibilitate și acces rapid la fondurile lor.

Conturile de economii sunt concepute pentru economisirea banilor pe termen lung și principalul avantaj al acestora este că oferă dobânzi, dar au și anumite restricții privind numărul de retrageri sau transferuri care pot fi efectuate într-o perioadă de timp dată, acestea fiind concepute pentru a ajuta la depozitarea economiilor și să obțină dobânzi pentru aceste fonduri depuse la bancă.

Scopul principal al conturilor de economii este să permită oamenilor să-și depoziteze economiile într-un loc sigur și să câștige dobânzi asupra acestora, iar acestea pot fi utilizate pentru economii pe termen scurt, cum ar fi pentru o cheltuială viitoare planificată sau pentru o rezervă de urgență, sau pe termen lung, cum ar fi pentru o achiziție mare sau pentru planificarea pensiei.

Conturile de economii oferă dobânzi relativ ridicate, deși nivelul dobânzii poate varia în funcție de instituția bancară și de politicile lor, dobânzile putând fi compuse lunar, trimestrial sau anual, ceea ce înseamnă că dobânda câștigată este adăugată la soldul contului și devine la rândul ei subiectul dobânzilor.

De obicei, fondurile din conturile de economii pot fi retrase în orice moment, dar unele conturi pot avea restricții privind numărul de retrageri permise într-o anumită perioadă de timp sau pot impune penalități pentru retrageri prea frecvente.

Majoritatea conturilor de economii nu au taxe de administrare sau comisioane, dar este important să se verifice politica specifică a fiecărei instituții bancare, dar unele instituții

bancare pot impune taxe sau comisioane pentru anumite tranzacții sau pentru soldurile sub un anumit nivel minim.

Persoanele fizice sau juridice pot folosi conturile de economii pentru diferite obiective de economisire, cum ar fi pentru achiziționarea unei case, pentru educație sau pentru călătorii, iar aceste conturi pot fi utile pentru separarea economiilor de fondurile destinate cheltuielilor de zi cu zi.

Conturile de economii sunt instrumente utile pentru gestionarea și creșterea economiilor personale sau de afaceri, oferind un loc sigur și lichid pentru depozitarea banilor.

Conturile de depozit fix sunt cele în care sumele de bani sunt depozitate pentru o perioadă fixă de timp, iar dobânda este de obicei mai mare decât în cazul conturilor de economii, dar în schimb, accesul la fonduri este restricționat până la scadența depozitului.

Conturile de depozit, cunoscute și sub denumirea de certificate de depozit (CD) sau conturi de economii cu termen fix, sunt tipuri de conturi bancare în care banii sunt depozitați pentru o perioadă fixă de timp la o dobândă specificată

Conturile de depozit presupun blocarea fondurilor pentru o anumită perioadă de timp, care poate varia de obicei între câteva luni și câțiva ani, iar pe durata acestui termen, banii nu pot fi retrași fără penalități.

Dobânda oferită pentru conturile de depozit este de obicei fixă pe întreaga perioadă a depozitului, iar aceasta este extrem de convenabilă pentru cei care doresc să știe exact cât vor câștiga în termeni de dobândă înainte de a depune banii.

Deoarece dobânda este fixată și depozitul este garantat de instituția bancară, conturile de depozit sunt considerate instrumente cu risc redus, aceste conturi fiind adesea preferate de cei care doresc să-și protejeze economiile de volatilitatea piețelor financiare.

În general, retragerea fondurilor dintr-un cont de depozit înainte de termenul stabilit poate atrage penalități sub formă de pierdere a unei părți a dobânzii câștigate sau chiar a unei părți din principal, iar aceste penalități sunt concepute pentru a încuraja investitorii să mențină banii în cont pentru întreaga durată a depozitului.

Conturile de depozit pot fi utilizate ca parte a unei strategii de diversificare a portofoliului, alături de alte tipuri de investiții, cum ar fi acțiuni, obligațiuni sau fonduri mutuale și pot oferi o sursă stabilă de venituri și pot ajuta la echilibrarea riscurilor în portofoliu.

Conturile de depozit sunt o opțiune populară pentru cei care doresc să economisească bani pe termen scurt sau lung cu un grad mai mare de certitudine și siguranță în ceea ce privește randamentul investiției.

Conturile pentru copii sunt conturi speciale destinate economisirii pentru copii, iar acestea pot oferi avantaje fiscale și pot fi utilizate pentru a economisi bani pentru educație sau alte cheltuieli viitoare ale copiilor.

6.2.2. Valutele

Valutele reprezintă monedele emise de către guvernele naționale sau alte autorități monetare, care sunt utilizate ca mijloace de schimb într-o țară sau regiune, acestea fiind utilizate pentru a efectua tranzacții comerciale, plăți și alte activități economice în cadrul și între țări.

Valutele pot fi emise sub formă de bancnote și monede fizice, sau pot exista sub formă electronică în conturi bancare sau în alte instrumente financiare și joacă un rol crucial în economiile naționale și în economia globală, facilitând comerțul și interacțiunile economice între țări și regiuni.

Din punct de vedere doctrinar, valutele au cunoscut mai multe definiții, în funcție de specialitatea autorilor, fiind cunoscut faptul că între economiști și juriști există diferențe de opinii.

Strict juridic, valutele pot fi definite ca orice monedă emisă de către o altă autoritate monetară decât cea a statului la care se face raportarea, condiția esențială fiind ca respectiva monedă să fie în circulație la momentul analizei.

Raportat la teritoriul de plăți al statului român, valută reprezintă orice monedă emisă în străinătate având putere circulatorie.

În literatura de specialitate valutele sunt clasificate în diverse categorii, ținându-se cont de anumite criterii:

- ✓ în funcție de gradul de apreciere, valutele pot fi agreate sau neagreate.
- ✓ în funcție de gradul de convertibilitate, valutele pot fi liber convertibile, cu convertibilitate limitată sau neconvertibile.

Principalele funcții și caracteristici ale valutilor sunt următoarele:

- ✓ mijloc de schimb;
- ✓ unitate de cont;
- ✓ rezervă de valoare;
- ✓ instrumente financiare;
- ✓ instrumente de politici monetare.

Valutele ca *mijloc de schimb* sunt utilizate pentru a cumpăra și a vinde bunuri și servicii, facilitând schimbul de valori între indivizi, companii și guverne.

Valutele, ca mijloc de schimb, sunt esențiale pentru funcționarea economiilor moderne și a comerțului internațional asigurând schimbul de bunuri și servicii între persoane, companii și guverne, oferind o modalitate standardizată de evaluare și de compensare a valorii.

Valutele permit persoanelor fizice și entităților juridice să efectueze tranzacții comerciale, fiind utilizate pentru a cumpăra și a vinde bunuri și servicii, atât la nivel local, cât și la nivel internațional.

Valutele oferă flexibilitate în efectuarea tranzacțiilor, iar persoanele fizice sau juridice pot utiliza moneda națională a țării lor sau alte valute acceptate pentru a efectua plăți și a primi plăți în funcție de preferințe și de circumstanțe.

Valutele furnizează o modalitate standardizată de evaluare a valorii bunurilor și serviciilor, iar prin stabilirea prețurilor într-o anumită valută, tranzacțiile devin mai ușor de înțeles și de comparat.

Valutele sunt esențiale pentru comerțul internațional, permițând importatorilor și exportatorilor să efectueze tranzacții transfrontaliere, iar acestea facilitează schimbul de bunuri și servicii între țări cu monede diferite.

Serviciile de schimb valutar și instituțiile financiare permit conversia între diferite valute, iar acest lucru este crucial pentru tranzacțiile internaționale și pentru călătoriile în străinătate, unde persoanele fizice sau juridice pot avea nevoie să utilizeze valute diferite.

Pentru anumite persoane fizice sau entități juridice, valutele pot fi utilizate ca mijloc de păstrare a valorii, și chiar dacă valoarea fiecărei monede poate fluctua în raport cu alte valute sau cu alte bunuri, valutele pot oferi o formă de rezervă de valoare și pot fi utilizate pentru economii și investiții.

Valutele ca *unitate de cont* sunt folosite pentru a exprima și a măsura valoarea bunurilor și serviciilor, fiind utilizate pentru a stabili prețuri și valori nominale în economie.

Valutele, ca unitate de cont, reprezintă o măsură standardizată utilizată pentru evaluarea și exprimarea valorii bunurilor, serviciilor, datoriilor și altor active într-o economie sau într-un sistem financiar, iar aceasta înseamnă că valutele sunt utilizate pentru a stabili prețuri și valori nominale pentru diverse tranzacții și obligațiuni.

Valutele furnizează o modalitate standardizată de a evalua și de a exprima valoarea bunurilor și serviciilor. Prin stabilirea prețurilor și a valorilor într-o anumită valută, tranzacțiile devin mai ușor de înțeles și de comparat.

Deși valoarea fiecărei monede poate fluctua în raport cu alte valute sau cu alte bunuri, valutele oferă o măsură relativ stabilă de evaluare a valorii în cadrul unei economii sau în cadrul unui sistem financiar.

Utilizarea unei unități de cont comune facilitează compararea valorilor și prețurilor între diferite bunuri, servicii sau tranzacții, iar acest lucru este util pentru evaluarea eficienței economice și pentru luarea deciziilor de afaceri.

Valutele pot fi convertite între ele folosind servicii de schimb valutar sau instituții financiare, iar aceasta permite exprimarea valorilor și prețurilor într-o valută preferată sau convenabilă pentru o anumită tranzacție sau pentru un anumit scop.

Valutele sunt adesea utilizate ca unitate de cont în contracte, acorduri și alte obligațiuni legale, fiind specificate pentru a stabili prețurile, valoarea datoriilor și alte aspecte financiare în cadrul acestor documente.

Valutele ca *rezervă de valoare* sunt utilizate pentru ca persoanele fizice sau juridice, sau chiar statele, să creeze depozite care pot să-și mențină valoarea în timp chiar dacă valoarea fiecărei monede poate varia în raport cu alte valute sau cu alte bunuri, monedele sunt încă considerate o formă de rezervă de valoare.

Valutele ca rezervă de valoare reprezintă capacitatea monedelor de a servi ca mijloace de stocare a valorii în timp, iar acest concept se referă la utilizarea unei monede pentru a păstra puterea de cumpărare a banilor pe o perioadă îndelungată.

Valutele sunt adesea considerate o formă de rezervă de valoare datorită stabilității lor relative. Deși valoarea fiecărei monede poate fluctua în raport cu alte valute sau cu alte bunuri, unele valute, cum ar fi dolarii SUA sau euro, sunt percepute ca fiind relativ stabile în timp.

Persoanele fizice sau juridice pot utiliza valutele pentru a proteja economiile lor împotriva inflației și a deprecierei monedei și alegând să stocheze economiile într-o valută considerată stabilă, pentru a-și menține puterea de cumpărare a banilor pe termen lung.

Investitorii pot utiliza valutele ca parte a unei strategii de diversificare a portofoliului lor, iar deținerea unor sume de bani în mai multe valute poate ajuta la reducerea riscului asociat cu fluctuațiile monedelor individuale.

În perioade de incertitudine economică sau politică, valutele pot servi ca o rezervă de securitate pentru investitori și pentru bănci centrale și acestea pot oferi stabilitate și protecție împotriva riscurilor asociate cu alte clase de active, cum ar fi acțiunile sau obligațiunile.

În general, valutele ca rezervă de valoare oferă o modalitate de a păstra și de a proteja valoarea economiilor pe termen lung, oferind în același timp lichiditate și accesibilitate.

Valutele ca *instrumente financiare* pot fi tranzacționate pe piețele valutare globale, chiar dacă aceste tranzacții pot implica speculații asupra schimbărilor de prețuri și pot fi utilizate pentru a gestiona riscurile asociate cu fluctuațiile valutare.

Valutele pot fi considerate instrumente financiare într-o varietate de contexte, fiind folosite pentru diverse scopuri în piețele financiare globale.

Valutele sunt tranzacționate activ pe piața valutară, cunoscută sub numele de Forex și participanții la piață, cum ar fi traderii individuali, băncile, companiile și instituțiile financiare, cumpără și vând valute pentru a profita de fluctuațiile ratelor de schimb.

Investitorii pot utiliza valutele pentru a specula asupra mișcărilor prețurilor și pentru a obține profituri, această speculație fiind realizată prin intermediul tranzacționării directe pe piețele valutare sau prin intermediul derivatelor valutare, cum ar fi contractele futures și opțiunile.

Companiile care fac afaceri internaționale pot utiliza valutele pentru a gestiona și a reduce riscurile asociate cu fluctuațiile ratelor de schimb și prin intermediul instrumentelor financiare, cum ar fi contractele forward sau opțiunile valutare, acestea pot proteja împotriva pierderilor cauzate de schimbările neprevăzute în ratele de schimb.

Valutele sunt utilizate pentru a efectua împrumuturi internaționale și pentru a furniza finanțare pentru companii și guverne. Aceste împrumuturi pot fi denumite în valute străine, iar dobânda și principalul sunt plătite în acea valută.

Băncile centrale ale diferitelor țări intervin adesea pe piețele valutare pentru a influența valoarea monedei lor naționale, iar aceste intervenții pot include cumpărarea sau vânzarea de valută pentru a stabiliza sau pentru a influența cursul de schimb.

Valutele sunt instrumente financiare versatile, utilizate pentru o varietate de scopuri în cadrul piețelor financiare globale, care oferă oportunități de tranzacționare, investiții și gestionare a riscurilor, iar fluctuațiile lor pot avea un impact semnificativ asupra economiilor naționale și a piețelor financiare.

Guvernele și autoritățile monetare pot folosi valutele ca *instrumente de politici monetare* pentru a influența valoarea propriilor monede, iar aceste politici pot include ajustări ale ratei dobânzii, intervenții pe piață sau alte măsuri destinate să influențeze oferta și cererea de valută.

Valutele joacă un rol crucial în politicile monetare ale guvernelor și ale băncilor centrale, având un impact semnificativ asupra stabilității economice și a performanței monetare a unei țări.

Una dintre principalele preocupări ale politicilor monetare este menținerea stabilității prețurilor și controlul inflației, iar guvernele și băncile centrale folosesc diverse instrumente, cum ar fi ratele dobânzilor și politica monetară, pentru a influența oferta de bani și credit și pentru a controla ritmul inflației.

Băncile centrale intervin adesea pe piețele valutare pentru a influența valoarea monedei naționale, iar aceste intervenții pot include cumpărarea sau vânzarea de valută pe piață pentru a stabiliza sau pentru a influența cursul de schimb al monedei naționale.

Valutele sunt, de asemenea, importante pentru menținerea stabilității financiare și a funcționării corecte a piețelor financiare, iar băncile centrale pot interveni pentru a oferi lichiditate și pentru a preveni crizele financiare, în timp ce politica monetară poate fi ajustată pentru a gestiona riscurile sistemice și pentru a promova stabilitatea.

Prin intermediul politicii monetare, guvernele și băncile centrale încearcă să stimuleze creșterea economică și să promoveze ocuparea forței de muncă, iar ajustările în ratele dobânzilor și alte instrumente monetare sunt utilizate pentru a influența investițiile, consumul și alte componente ale cererii agregate în economie.

Multe țări mențin rezerve de valută străină pentru a-și proteja economiile împotriva șocurilor externe și pentru a susține stabilitatea financiară, iar aceste rezerve pot fi utilizate pentru a interveni pe piețele valutare, pentru a finanța importurile sau pentru a acoperi alte nevoi financiare ale statelor, iar politicile monetare eficiente și prudente pot contribui la menținerea stabilității economice și la promovarea creșterii durabile într-o economie.

În ansamblu, valutele joacă un rol crucial în economiile naționale și în economia globală, facilitând schimburile comerciale și financiare și permitând oamenilor să interacționeze și să coopereze pe plan internațional, furnizând o modalitate standardizată de evaluare și de exprimare a valorii, facilitând tranzacțiile și acordurile financiare și contribuind la stabilitatea și eficiența piețelor financiare.

6.2.3. Titlurile de valoare

Titlurile de valoare sunt reprezentate de acele înscrisuri care conferă titularului sau posesorului anumite drepturi patrimoniale sau de creanță asupra emitentului sau asupra persoanei indicată în acel înscris.

Din considerente de ordin juridic și economic titlurile de valoare se împart în titluri comerciale de valoare, valori mobiliare, titluri reprezentative ale mărfurilor și titluri de stat.

Titlurile comerciale de valoare

Titlul comercial de valoare reprezintă un înscris (titlu) în temeiul căruia posesorul său legitim este îndreptățit să exercite, la o dată determinată, dreptul arătat în înscris.

Titlurile comerciale de valoare au următoarele caracteristici:

- ✓ înscrisul are caracter constitutiv;
- ✓ înscrisul are caracter formal;

- ✓ înscrisul are caracter literal;
- ✓ înscrisul conferă un drept autonom.

Titlurile comerciale de valoare (efectele de comerț) sunt înscrisuri care dau posesorilor legitimi dreptul la plata unei sume de bani.

Întrucat efectele de comerț sunt înscrisuri care exprimă în monedă valoarea pe care o încorporează, ele indeplinesc funcția de numerar, de instrument de plată (fiind denumite figurativ și „*moneda comercianților*”).

În funcție de conținutul lor, titlurile comerciale de valoare se clasifică în trei categorii:

a) cambia, care este un înscris prin care o persoană dă dispoziție altei persoane să platească o sumă de bani, la scadență, unei a treia persoane sau la ordinul acesteia.

b) biletul la ordin, care este un înscris prin care o persoană se obligă să platească o sumă de bani la scadență unei alte persoane sau la ordinul acesteia.

c) cecul, care este un înscris prin care o persoană dă ordin unei bănci la care are un disponibil să platească o sumă de bani unei persoane sau la ordinul acesteia.

Valorile mobiliare

Sunt acele înscrisuri care atribuie titlularilor anumite drepturi complexe, patrimoniale și personal nepatrimoniale.

Fac parte din această categorie acțiunile și obligațiunile emise de societățile comerciale.

a) *Acțiunile* sunt titluri reprezentative ale contribuției asociaților, constituind fracțiuni ale capitalului social, care conferă titularilor sau posesorilor calitatea de acționar.

Aceste înscrisuri dau titlularului anumite drepturi cum ar fi dreptul la dividende, dreptul la vot în adunarea generală, dreptul la restituirea valorii nominale, în caz de dizolvare sau lichidare a societății, etc.

Acțiunile sunt titluri de credit negociabile care circulă în condițiile legii.

b) *Obligațiunile* sunt înscrisuri emise de o societate comercială în schimbul sumelor de bani împrumutate, care încorporează îndatorirea societății de a rambursa aceste sume și de a plăti dobânzile aferente.

Titlarii sau posesorii înscrisurilor sunt creditorii ai societății și, în această calitate, au dreptul la restituirea sumei datorate, la scadență, și la plata dobânzilor cuvenite. Obligațiunile sunt și ele titluri de credit negociabile, care circulă în condițiile legii.

Titlurile reprezentative ale marfurilor

Sunt înscrisuri care conferă un drept real (de proprietate sau de garanție) asupra unor mărfuri aflate în depozit în docuri, antrepozite, etc. Posesorul titlului este titularul dreptului real asupra mărfurilor și, în consecință, dispune de ele.

Din această categorie fac parte conosamentul, recipisa de depozit și warantul.

Titlurile de stat

Potrivit Legii nr. 313/2004 privind datoria publică, titlurile de stat reprezintă instrumente financiare care atestă datoria publică sub forma de bonuri, certificate de trezorerie, inclusiv certificatele de trezorerie pentru populație nerăscumparate la scadență și transformate în certificate de depozit sau alte instrumente financiare, constituind împrumuturi ale statului în moneda națională sau în valută, pe termen scurt, mediu și lung.

Acestea pot fi emise în formă materializată sau dematerializată, nominative sau la purtător, și pot fi negociabile sau nenegociabile.

Titlurile de stat sunt emise conform unui calendar previzional anual, stabilit și anunțat în luna decembrie a fiecărui an de către Ministerul Finanțelor Publice.

6.2.4. Monedele virtuale (Criptomonedele)

Monedele virtuale, cunoscute și sub denumirea de criptomonede, sunt forme digitale de valută care utilizează criptografia pentru a securiza tranzacțiile și pentru a controla crearea de noi unități.

Aceste monede nu sunt emise sau reglementate de nicio autoritate centrală, cum ar fi o bancă sau un guvern, dar în schimb, tranzacțiile sunt validate și înregistrate de către rețeaua de utilizatori.

Criptomonedele funcționează pe tehnologia blockchain, care este un registru distribuit și descentralizat care înregistrează toate tranzacțiile.

Cele mai cunoscute criptomonede includ Bitcoin, Ethereum, Ripple și Litecoin, iar fiecare dintre ele are propriile sale caracteristici și utilizări.

Mulți indivizi, sau chiar entități, văd criptomonedele ca pe o alternativă la monedele tradiționale, deoarece pot oferi anonimitate, acces global și potențial pentru creștere valorică rapidă.

Totuși, monedele virtuale pot fi, de asemenea, supuse la volatilitate și riscuri specifice, iar reglementările referitoare la ele variază în funcție de țară și jurisdicție.

Criptomonedele au început să apară în peisajul financiar la începutul anilor 2010, iar Bitcoin a fost prima criptomonedă lansată, în 2009, de o persoană sau un grup de persoane sub pseudonimul Satoshi Nakamoto.

Apariția acestui nou tip de valută digitală a fost un răspuns la problemele asociate cu sistemul financiar tradițional, cum ar fi dependența de instituțiile financiare centrale și costurile ridicate ale tranzacțiilor internaționale.

Deși Bitcoin a fost prima criptomonedă, numeroase alte criptomonede au fost lansate în anii care au urmat, având diverse caracteristici și funcționalități.

De exemplu, Ethereum, lansată în 2015 de Vitalik Buterin, a introdus conceptul de "*contracte inteligente*", permițând dezvoltatorilor să creeze aplicații descentralizate (DApps) pe blockchain-ul Ethereum.

Apariția criptomonedelor a fost însoțită de o creștere rapidă a interesului și adoptării lor, atât de către investitori, cât și de către întreprinderi și instituții financiare, iar criptomonedele au fost văzute ca o alternativă la monedele tradiționale și au adus cu sine promisiunea unor caracteristici precum anonimitatea, securitatea și eficiența tranzacțiilor.

De-a lungul timpului, criptomonedele au evoluat și au devenit subiectul unor dezbateri intense în jurul reglementării, securității, utilizării și impactului lor asupra economiei și societății în general.

În ciuda acestor provocări și controverse, criptomonedele continuă să fie o forță importantă în peisajul financiar global, cu un număr tot mai mare de utilizatori și investitori care le adoptă și le tranzacționează.

Tranzacționarea criptomonedelor este procesul de cumpărare și vânzare a acestor active digitale pe diferite platforme de tranzacționare.

Iată câțiva pași esențiali în procesul de tranzacționare a criptomonedelor:

- ✓ alegerea unei platforme de tranzacționare;
- ✓ crearea unui cont;
- ✓ depunerea de fonduri;
- ✓ selectarea criptomonedelor;
- ✓ plasarea unei comenzi;
- ✓ monitorizarea și gestionarea tranzacțiilor.

Există numeroase platforme online care facilitează tranzacționarea criptomonedelor, dar este important să fie aleasă o platformă de încredere și sigură.

Pe platforma aleasă, va trebui să fie creat un cont, iar acest lucru implică adesea furnizarea de informații de identificare și verificarea contului.

După crearea contului, va trebui să fie depuse fonduri în contul deschis pentru a putea începe tranzacționare, fonduri putând fi depuse în cont folosind diverse metode de plată, cum ar fi transferurile bancare, cardurile de credit/debit sau chiar alte criptomonede.

Pe platforma de tranzacționare, se va putea alege dintr-o varietate de criptomonede disponibile pentru tranzacționare, dar este important să fie făcute cercetări și analizate criptomonedele înainte de a decide în ce va fi investit.

După ce decizia privind ce criptomonede să fie cumpărate sau vândute, poate fi plasată o comandă pe respectiva platformă. Aceasta poate fi o comandă de piață, în care se achiziționează/vinde la prețul actual de piață, sau o comandă limitată, în care este stabilit un preț specific la care cel care tranzacționează este dispus să cumpere/vândă.

După ce a fost plasată o comandă, va trebui să fie monitorizată evoluția pieței și să fie gestionate tranzacțiile, în funcție de obiectivele de investiție sau de tranzacționare.

Este important să reținem că tranzacționarea criptomonedelor implică riscuri și volatilitate ridicată, iar rezultatele pot varia în funcție de fluctuațiile pieței, iar din acest motiv, este recomandat să fie făcute cercetări temeinice și să fie investite numai sumele pe care cel care tranzacționează este dispus să le piardă.

De asemenea, poate fi luată în considerare consultarea unui specialist financiar înainte de a începe să fie tranzacționate criptomonede.

Tranzacționarea și investițiile în criptomonede implică anumite riscuri semnificative, iar înțelegerea acestor riscuri este crucială pentru oricine se implică în acest domeniu.

Iată câteva dintre riscurile principale asociate cu criptomonedele:

Volatilitatea ridicată are în vedere faptul că prețurile criptomonedelor pot fluctua semnificativ într-un interval scurt de timp, iar această volatilitate poate duce la câștiguri mari, dar și la pierderi substanțiale într-un timp scurt.

Securitatea are în vedere faptul că platformele de tranzacționare și portofelele digitale pot fi vulnerabile la atacuri cibernetice și hacking, iar furturile de criptomonede din portofele online sau de pe schimburile de criptomonede au loc în mod frecvent și pot afecta negativ investițiile.

Reglementarea are în vedere faptul că legislația privind criptomonedele variază în întreaga lume și pot afecta legalitatea și utilizarea acestora, iar schimbările bruște în reglementare pot influența prețurile și pot afecta tranzacțiile și investițiile.

Lipsa de reglementare și supraveghere are în vedere faptul că monedele virtuale sunt adesea tranzacționate pe piețe nereglementate și descentralizate, iar lipsa supravegherii guvernamentale poate duce la manipulare, fraude și practici neloiale.

Pierderea cheilor private are în vedere faptul că monedele virtuale sunt stocate în portofele digitale, iar accesul la acestea este controlat de chei private, iar pierderea sau uitarea cheilor private poate duce la pierderea permanentă a criptomonedelor, fără posibilitatea de a le recupera.

Scăderea acceptării și a valorii intervine chiar dacă monedele virtuale au câștigat popularitate în ultimii ani, întrucât ele încă nu sunt larg adoptate în economia mainstream, iar o scădere a interesului sau a încrederii în criptomonede poate duce la o scădere rapidă a valorii acestora.

Fraude și scheme Ponzi se referă la faptul că există riscul ca investitorii să cadă pradă fraudelor și schemelor Ponzi care promit randamente nerealiste sau care își atrag investitorii cu promisiuni false.

Este important să fie înțelese aceste riscuri și să fie investite doar sumele pe care persoana care tranzacționează monede virtuale este dispusă să le piardă.

Așadar, conturile bancare pot fi deschise atât de persoane fizice, cât și de persoane juridice, iar fiecare tip de cont poate avea caracteristici și avantaje diferite, în funcție de nevoile și obiectivele utilizatorului, fiind instrumente esențiale ale operațiunilor bancare.

Valutele pot fi emise sub formă de bancnote și monede fizice, sau pot exista sub formă electronică în conturi bancare sau în alte instrumente financiare și joacă un rol crucial în economiile naționale și în economia globală, facilitând comerțul și interacțiunile economice între țări și regiuni.

Titlurile de valoare sunt reprezentate de acele înscrisuri care conferă titularului sau posesorului anumite drepturi patrimoniale sau de creanță asupra emitentului sau asupra persoanei indicată în acel înscris. Monedele virtuale, cunoscute și sub denumirea de criptomonede, sunt forme digitale de valută care utilizează criptografia pentru a securiza tranzacțiile și pentru a controla crearea de noi unități. Conturile, valutele, titlurile de valoare și monedele virtuale reprezintă principalele instrumente financiar-bancare prin care se realizează tranzacțiile și operațiunile bancare la nivel național sau la nivel internațional, reprezentând adevăratul sistem circulator al economiei și societății moderne.

PIEȚELE VALUTARE ȘI DE CAPITAL

7.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate aspecte privind instituțiile și organismele care asigură desfășurarea optimă a tranzacțiilor și operațiunilor bancare la nivel național și internațional.

7.2. Conținut

✱ *SISTEMUL BANCAR INTERNAȚIONAL*

✱ *BURSELE DE VALORI*

7.2.1. Sistemul bancar internațional

Sistemul bancar internațional se referă la rețeaua de instituții financiare și mecanisme prin care se desfășoară tranzacțiile financiare la nivel global, întrucât acest sistem facilitează schimburile comerciale, investițiile internaționale și alte activități financiare între diferite țări și regiuni.

Iată câteva componente cheie ale sistemului bancar internațional:

- ✓ băncile comerciale;
- ✓ bursele de valori;
- ✓ instituții financiare internaționale;
- ✓ sistemul de plăți internaționale;
- ✓ reglementările și standardele internaționale.

Băncile comerciale sunt instituțiile financiare care oferă o gamă largă de servicii, cum ar fi depozite, împrumuturi și servicii de plată. Multe dintre aceste bănci au sucursale și filiale în diferite țări, permițându-le să opereze la nivel internațional.

Bursele de valori sunt platforme unde sunt tranzacționate acțiuni, obligațiuni și alte instrumente financiare. Bursele de valori majore, cum ar fi New York Stock Exchange (NYSE) sau London Stock Exchange (LSE), sunt exemple de componente ale sistemului bancar internațional.

Instituțiile financiare internaționale sunt organizații precum Banca Mondială, Fondul Monetar Internațional (FMI) și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) și joacă un rol important în facilitarea creditării și dezvoltării economice în țările în curs de dezvoltare și în furnizarea de asistență financiară în perioade de criză.

Sistemul de plăți internaționale include mecanismele și infrastructura prin care se efectuează plățile transfrontaliere între bănci și alte instituții financiare. SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) este un exemplu important de sistem de plăți internaționale.

Reglementările și standardele internaționale joacă un rol crucial în asigurarea transparenței, siguranței și stabilității sistemului bancar internațional. Organizații precum BIS (Banca Internațională pentru Reglementări) și FSB (Financial Stability Board) sunt implicate în dezvoltarea și promovarea acestor reglementări și standarde.

Este important de menționat că sistemul bancar internațional este supus unor schimbări continue, influențate de evoluțiile tehnologice, schimbările economice și politice, precum și de reglementările noi sau actualizate.

Instituțiile financiare internaționale (IFI) sunt organizații globale care au ca obiectiv principal furnizarea de asistență financiară, consiliere și alte servicii pentru promovarea dezvoltării economice și a stabilității financiare la nivel mondial.

Aceste instituții joacă un rol crucial în gestionarea riscurilor financiare, reducerea sărăciei, stimularea creșterii economice și sprijinirea țărilor în curs de dezvoltare.

Câteva dintre cele mai importante instituții financiare internaționale sunt:

Banca Mondială (BM) a fost fondată în 1944, Banca Mondială și este formată din cinci organisme, inclusiv Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (IBRD) și Asociația Internațională de Dezvoltare (IDA). Banca Mondială oferă împrumuturi și asistență tehnică pentru proiecte de dezvoltare în țările în curs de dezvoltare, cu accent pe reducerea sărăciei și îmbunătățirea condițiilor de viață.

Fondul Monetar Internațional (FMI) a fost fondat în 1944, și este responsabil pentru promovarea stabilității monetare și financiare la nivel mondial. FMI oferă împrumuturi și asistență financiară țărilor care se confruntă cu probleme de balanță de plăți sau alte dificultăți financiare, împreună cu consiliere și monitorizare a politicilor economice.

Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) este o instituție financiară internațională care sprijină tranziția către economii de piață și promovează dezvoltarea durabilă în Europa Centrală și de Est, Asia Centrală și alte regiuni. BERD oferă finanțare, investiții și consultanță pentru proiecte în sectoare precum energie, infrastructură, agricultură și mediul de afaceri.

Băncile de Dezvoltare Regionale au fost constituite în diferite regiuni ale lumii având drept principal scop sprijinirea creșterii economice și a dezvoltării într-o anumită regiune geografică. De exemplu, Banca Africană de Dezvoltare (AfDB) în Africa sau Banca Asiatică de Dezvoltare (ADB) în Asia.

Aceste instituții financiare internaționale sunt importanți actori în promovarea stabilității financiare globale și în furnizarea de asistență pentru dezvoltare în țările în curs de dezvoltare sau aflate în tranziție economică întrucât ele lucrează împreună cu guvernele, sectorul privat și alte organizații pentru a aborda provocările economice și sociale complexe cu care se confruntă comunitățile la nivel mondial.

Banca Mondială (BM) desfășoară diverse tipuri de tranzacții financiare și activități în scopul de a sprijini dezvoltarea economică și reducerea sărăciei în țările membre.

Aceste tranzacții includ, dar nu se limitează la, următoarele:

- ✓ împrumuturi și credite;
- ✓ asistență tehnică și consultanță;
- ✓ garantarea investițiilor;
- ✓ asistență în situații de criză;
- ✓ inițiative și programe speciale.

Banca Mondială acordă împrumuturi țărilor membre pentru finanțarea proiectelor de dezvoltare, iar aceste împrumuturi pot fi acordate guvernelor naționale sau agențiilor publice și pot viza diverse domenii, cum ar fi infrastructura, sănătatea, educația, agricultura, energie etc.

În plus față de finanțarea propriu-zisă, Banca Mondială oferă și asistență tehnică și consultanță pentru guvernele și instituțiile din țările beneficiare, iar această asistență poate include expertiză în dezvoltarea politicilor, capacitate instituțională, evaluare de proiecte și alte servicii de consultanță.

Banca Mondială poate oferi garanții de investiții pentru atragerea capitalului privat în proiecte de dezvoltare, iar aceste garanții pot reduce riscul pentru investitori și pot facilita accesul la finanțare pentru proiectele cu impact social și economic semnificativ.

Banca Mondială poate furniza asistență rapidă și sprijin financiar în situații de criză, cum ar fi dezastre naturale, conflicte sau alte evenimente care afectează negativ economiile și populațiile dintr-o anumită țară sau regiune.

Banca Mondială derulează diverse inițiative și programe speciale pentru a aborda provocări globale precum schimbările climatice, reducerea inegalităților de gen, îmbunătățirea guvernancei și promovarea dezvoltării durabile.

Tranzacțiile efectuate de Banca Mondială sunt orientate către îndeplinirea obiectivelor sale de reducere a sărăciei și promovare a dezvoltării durabile în întreaga lume, în strânsă colaborare cu guvernele naționale, organizațiile non-guvernamentale și alte organizații partenere.

Băncile de Dezvoltare Regionale sunt instituții financiare specializate care sprijină dezvoltarea economică și socială într-o anumită regiune geografică.

Aceste bănci de dezvoltare regională desfășoară o serie de operațiuni bancare pentru a atinge aceste obiective, iar aceste operațiuni pot varia în funcție de mandatul și scopurile specifice ale fiecărei bănci.

Iată câteva dintre operațiunile bancare desfășurate de către Băncile de Dezvoltare Regionale:

- ✓ acordarea de împrumuturi și finanțare;
- ✓ investiții de capital și participații la proiecte;
- ✓ asistență tehnică și consultanță;
- ✓ promovarea parteneriatelor public-private;
- ✓ finanțarea proiectelor cu impact social și mediu.

Băncile de Dezvoltare Regionale oferă împrumuturi și finanțare pentru proiecte de infrastructură, dezvoltare rurală, educație, sănătate și alte inițiative cu impact economic și social în regiunea lor de operare. Aceste împrumuturi pot fi acordate guvernelor naționale, autorităților locale, sectorului privat sau altor entități publice și private.

Pe lângă acordarea de împrumuturi, unele Bănci de Dezvoltare Regionale pot investi direct capital în proiecte sau pot lua participații la companii sau proiecte cu potențial de creștere și dezvoltare în regiunea lor de operare.

Băncile de Dezvoltare Regionale pot oferi și asistență tehnică și consultanță pentru guvernele și instituțiile din regiunea lor de operare. Această asistență poate include expertiză în dezvoltarea politicilor, capacitate instituțională, evaluare de proiecte și alte servicii de consultanță.

Băncile de Dezvoltare Regionale pot juca un rol important în facilitarea colaborării între sectorul public și sectorul privat în regiunea lor de operare, promovând parteneriate public-private pentru implementarea proiectelor de dezvoltare și stimulând investițiile private în regiune.

O preocupare tot mai mare pentru Băncile de Dezvoltare Regionale este finanțarea proiectelor care au un impact pozitiv asupra mediului și societății întrucât aceste bănci pot acorda finanțare pentru proiecte de energie regenerabilă, protecția mediului, sănătate publică, educație și alte inițiative sociale și de mediu.

Operațiunile bancare desfășurate de Băncile de Dezvoltare Regionale sunt menite să sprijine creșterea economică și reducerea sărăciei în regiunile lor de operare, contribuind la dezvoltarea durabilă și îmbunătățirea calității vieții pentru populația locală.

7.2.2. Bursele de valori

Cel mai adesea, termenul de bursă desemnează o instituție a economiei de piață (*capitaliste*), o piață organizată și reglementată prin lege, absolut necesară pentru desfășurarea schimburilor de mărfuri și valori.

Ca instituție specifică economiei de piață, bursa poate fi definită ca asociație, organizație a comercianților, industriașilor, agricultorilor, armatorilor, bancherilor și asiguratorilor, în vederea negocierii de valori publice și private, mărfuri, monede, devize.

Bursa s-a născut din dezvoltarea și multiplicarea continuă a operațiunilor comerciale, după ce ele au trecut printr-o serie de prefaceri și o anumită evoluție în timp.

Inițial schimburile de valori au fost mult înlesnite prin întâlnirea dintre producători și beneficiari în locurile și zilele convenite, în felul acesta au apărut piețele zilnice și săptămânale pentru mărfurile de consum curent, iar pentru alte cerințe, piețele organizate la intervale mai mari de timp.

Comerțul cu ridicata a ridicat organizarea de piețe, în deosebi anuale sub forma târgurilor care se deosebeau de piețe prin aceea că nu consumatorii, ci comercianții erau partenerii de tranzacții ai producătorilor, însă în târguri mărfurile care se vând și se cumpără sunt prezentate sub formă de mostre, astfel încât tranzacțiile se încheie în cunoștință de cauză, iar livrările se efectuează prin expedierea mărfurilor de la producător la consumator.

Spre deosebire de piețe și târguri, bursele mijlocesc schimburile de valori, fără ca acestea să fie prezentate efectiv de vânzător și examinate de cumpărător.

Bursele apar în zonele de tradiție în negoț, de regulă în porturi comerciale unde se întâlnesc cei ce se interesează de comerț. Alte premize ale apariției bursei într-o anumită zonă sunt: frecvența târgurilor în zonă, capacitatea de credit a negustorilor, puterea de cumpărare a consumatorilor, categoriile de mărfuri care se cer sau care se oferă.

Aceste locuri de întâlnire erau marcate de o pungă (bourse = săculețul unde se păstrau monezile pentru cumpărăturile zilnice) ce se pune pe firma localului respectiv.

Denumirea de bursă vine de la cuvântul francez „*bourse*” desemnând săculețul (punguța) cu banii pentru cumpărăturile zilnice, iar metamorfozarea acestui cuvânt în denumirea celei mai importante instituții a pieței este legată de activitatea comercială din porturile Italiene, a căror emblemă o constituia punga de bani denumită „*boursa*”.

Putem avea în vedere și activitatea unui alt centru important de afaceri din secolul al XIV-lea, casa bancherului Van den Boursen, care a înființat în localitatea Bruge, în Flandra, un local în cadrul căruia se efectuau tranzacții cu mărfuri, cu aur, argint, platină și cu hârtii de valoare care circulau la acea vreme.

De la această familie, Van den Boursen și de la casa respectivă, ca model cu rezultate eficiente, se presupune că a rămas și noțiunea de bursă, adică „*loc de întâlnire pentru tranzacțiile negustorilor*”.

Denumirea de bursă s-a menținut în mai toate statele astfel: în limba franceză „*bourse*”, în flamandă „*beurse*”, în italiană „*borsa*”, în germană „*borse*”, în suedeză „*borsch*”, în română „*bursă*”.

Numai anglo-saxonii folosesc o altă denumire respectiv aceea de „*stock-exchange*”, despre care se presupune că vine de la o altă denumire mai veche „*pont au change*” (centru de schimb) sau „*eschange*”, cum mai erau numite aceste locuri de schimb (de reuniune a negustorilor).

În ceea ce privește apariția bursei, se acceptă ideea că, în faza lor embrionară, aceste instituții și-au făcut apariția în secolele IX-XII, când cei ce împrumutau bani (cămătarii) au început să-și concentreze activitatea în anumite locuri.

Bursele au apărut concomitent cu dezvoltarea continuă a operațiunilor comerciale, după ce ele au trecut printr-o serie de prefaceri și transformări succesive.

Prima bursă informațională în adevăratul sens al cuvântului a fost bursa din Anvers, inaugurată în anul 1531, iar la începuturi, obiectul principal de activitate a fost reprezentat de negocierea tratelor și a monedelor, iar ulterior a mărfurilor.

În anul 1564 ia ființă bursa din Londra, care purta la acea vreme denumirea de „*The Royal Stock Exchange*”, iar în anul 1608 s-a înființat bursa din Amsterdam care a devenit cea mai însemnată în secolul al XVI-lea.

Importanța acestei burse s-a datorat amplorii noilor forme de tranzacții de bursă, respectiv comerțului speculativ cu acțiuni, ca urmare a promovării tehnicii de compensare cu tranzacții la termen.

De la apariția lor și până în secolul al XVII-lea, la aceste burse se negociau, în afară de mărfuri și alte titluri de valoare, în special efecte comerciale, metale prețioase și monede ale diferitelor state.

Cam în aceeași perioadă (începutul secolului XIV) au apărut bursele din Lyon, Hamburg, fiind urmate de alte importante centre bursiere: Frankfurt (1615), Leipzig (1635), Paris (1724), Viena (1761), Bruxelles (1801), New York (1817), Roma (1827), Milano (1831), Geneva (1850), Tokio (1850).

La începutul secolului XX, în majoritatea țărilor lumii exista cel puțin o bursă, iar instituția bursieră a devenit omniprezentă odată cu generalizarea relațiilor de producție capitaliste.

Cele mai mari centre bursiere din lume sunt împărțite după principiul tripolarității financiare: în Europa la Londra, Paris, Frankfurt, Milano, Munchen, Viena și Geneva, în America de Nord cele două burse de pe Wall Street din New York, Chicago, Toronto, iar în Asia la Tokio, Sydney, Bangkok.

Astăzi sub denumirea de bursă se înțelege atât reuniunea de agenți, bancheri, negustori sau intermediari pentru a negocia diferite valori, cât și edificiul, sediul în care au loc asemenea reuniuni

sau tranzacții și reprezintă principala instituție financiară unde se tranzacționează titlurile de valoare care îndeplinesc condițiile cerute de lege pentru a putea fi tranzacționate.

Bursele de valori sunt platforme financiare care facilitează tranzacționarea activelor financiare, cum ar fi acțiuni, obligațiuni, mărfuri și alte instrumente financiare.

Principalele operațiuni financiare desfășurate de bursele de valori includ:

- ✓ tranzacționarea de acțiuni;
- ✓ tranzacționarea de obligațiuni;
- ✓ tranzacționarea derivatelor financiare;
- ✓ tranzacționarea de mărfuri;
- ✓ furnizarea de indici de piață și ETF-uri.

Una dintre cele mai cunoscute operațiuni de pe bursele de valori este tranzacționarea de acțiuni prin care investitorii pot cumpăra și vinde acțiuni ale companiilor listate la bursă în funcție de cererea și oferta de pe piață.

Bursele de valori facilitează și tranzacționarea de obligațiuni, obligațiunile fiind titluri de valoare emise de guverne, companii sau alte entități și sunt utilizate pentru a strânge capital.

Investitorii pot cumpăra și vinde obligațiuni pe baza dobânzilor și randamentelor oferite de acestea.

Bursele de valori sunt, de asemenea, locuri importante pentru tranzacționarea de instrumente derivate, cum ar fi opțiunile și contractele futures. Derivatele financiare sunt instrumente financiare ale căror valori derivă din alte active financiare, cum ar fi acțiunile sau mărfurile, iar acestea sunt utilizate adesea pentru a gestiona riscurile financiare și pentru a specula asupra mișcărilor de prețuri.

Unele burse de valori permit și tranzacționarea de mărfuri, cum ar fi petrolul, aurul, argintul, grâul și altele, iar tranzacționarea de mărfuri poate fi realizată prin intermediul contractelor futures sau prin intermediul altor instrumente financiare.

Bursele de valori furnizează, de asemenea, date despre indicii de piață și permit tranzacționarea de fonduri de schimb tranzacționate (ETF-uri), care sunt fonduri de investiții care urmăresc performanța unui anumit indice de piață.

Acestea sunt câteva dintre principalele operațiuni financiare desfășurate de bursele de valori, iar aceste piețe joacă un rol crucial în intermedierea tranzacțiilor financiare și în determinarea prețurilor activelor financiare la nivel global.

Așdar, Sistemul Bancar Internațional se referă la rețeaua de instituții financiare și mecanisme prin care se desfășoară tranzacțiile financiare la nivel global, întrucât acest sistem

facilitează schimburile comerciale, investițiile internaționale și alte activități financiare între diferite țări și regiuni.

Bursele de valori sunt platforme financiare care facilitează tranzacționarea activelor financiare, cum ar fi acțiuni, obligațiuni, mărfuri și alte instrumente financiare.

Instituțiile financiare internaționale (IFI) sunt organizații globale care au ca obiectiv principal furnizarea de asistență financiară, consiliere și alte servicii pentru promovarea dezvoltării economice și a stabilității financiare la nivel mondial, iar bursele de valori facilitează și tranzacționarea de obligațiuni, obligațiunile fiind titluri de valoare emise de guverne, companii sau alte entități și sunt utilizate pentru a strânge capital.

SISTEMUL BANCAR NAȚIONAL

8.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate aspecte referitoare la rolul sistemului bancar românesc și al componentelor sale în asigurarea cadrului juridic și operațional privind desfășurarea optimă a operațiunilor bancare.

8.2. Conținut

- ✱ BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI
- ✱ BĂNCILE COMERCIALE
- ✱ REȚELELE BANCARE

8.2.1. Banca Națională a României

Potrivit legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României (BNR), prin următorul enunț se precizează că *“Banca Națională a României este banca centrală a statului român, având personalitate juridică”*.

Statutul de bancă centrală a statului român și deci trimiterea la ideea de autonomie a acesteia este în concordanță cu principiile comunitare europene care acordă o importanță aparte rolului băncilor centrale și independenței acestora ca instituții cu influență specială asupra economiei de piață.

În corelație cu această nouă abordare privind Statutul Băncii Naționale a României, este și formularea care stabilește că obiectivul fundamental al BNR este *“asigurarea stabilității monetare naționale, pentru a contribui la stabilitatea prețurilor.”*

Acest obiectiv este unul ambițios și dificil de realizat în condițiile din țara noastră, dar este de apreciat acest țel în perspectiva europeană.

Sunt de asemenea prevăzute în lege și politicile pe care trebuie să le elaboreze și să le aplice Banca Națională a României, și anume:

- ✓ Politica monetară.
- ✓ Politica valutară.
- ✓ Politica de credit.
- ✓ Politica de plăți.
- ✓ Politica de autorizare și supraveghere prudențială bancară.

Potrivit Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României atribuțiile politicii monetare și valutare sunt mijloacele folosite de bancă pentru realizarea obiectivului fundamental de asigurare a stabilității monedei naționale.

Introducerea acestui principiu constituie unul din elementele care definesc încheierea celei de a doua faze de dezvoltare a sistemului bancar românesc și intrarea în faza în care funcționează continuu mecanismele pieței monetare și valutare.

Nivelul dobânzilor bonificate de Banca Națională, nu poate fi mai mic decât nivelul dobânzii medii la depunerile la vedere practicate de băncile comerciale, iar pentru depozitele în valută, rezervele minime obligatorii se constituie numai în valută.

În lege se arată că politica valutară privind cursul de schimb este elaborată de BNR, care stabilește și urmărește aplicarea regimului valutar fiind specificat faptul că, Banca Națională a României, în vederea protejării monedei naționale, emite reglementări cu privire la operațiunile cu active externe și aur, elaborează balanța de plăți, stabilește cursul de schimb pentru operațiuni proprii pe piața valutară, autorizează unele tranzacții valutare și stabilește plafoane pentru deținerea de active externe și cu privire la îndatorarea externă și administrează rezervele internaționale ale României.

Prin prevederile legii se instituie obligația persoanelor juridice autorizate să desfășoare operațiuni valutare, să raporteze către BN., în formele stabilite de aceasta, toate tranzacțiile valutare efectuate.

În noile reglementări, s-a renunțat la implicarea Băncii Naționale în monitorizarea tranzacțiilor suspecte de a fi spălare de bani, preferându-se varianta înființării unui nou organism separat care să funcționeze ca o agenție guvernamentală pentru analiza informațiilor referitoare la aceste tranzacții.

Reglementările din Legea nr. 312/2004 sunt clare privind dreptul exclusiv al Băncii Naționale a României de emisiune monetară, de a stabili însemnele monetare și a modalității de punere a acestora în circulație, precum și privind procedurile tehnice de schimbare a bancnotelor sau monedelor metalice.

Aceste reglementări au un caracter tehnic fiind în mare măsură asemănătoare cu prevederile din legislațiile privind băncile centrale în general, întrucât emiterea însemnelor monetare, stabilirea necesarului de numerar, preschimbarea bancnotelor și monedelor uzate și retragerea din circulație fac parte din funcțiile clasice ale unei bănci centrale.

Statutul Băncii Naționale a României adoptat prin Legea nr. 312/2004 cuprinde norme juridice ce privesc creditarea băncilor, conturile acestora și plățile în sistemul bancar, fiind astfel reglementate operațiunile cu băncile.

Potrivit legii, Banca Națională a României este abilitată să acorde credite băncilor, pe termene ce nu pot depăși 90 de zile și cu garanțiile prevăzute de lege, după anumite criterii și în funcție de unele condiții, pe care este obligată să le facă publice.

Aspectele privind deschiderea de conturi curente la Banca Națională a României sunt reglementate prin lege, iar serviciile de compensare depozitare și plată fac obiectul reglementărilor, inclusiv cu privire la colectarea și difuzarea, contra cost, de date și informații privind incidentele de plăți și riscurile de creditare în sistemul bancar.

Sub acest ultim aspect trebuie făcută mențiunea faptului că incidentele la plăți sunt bine monitorizate și că există un sistem de informare care este apreciat drept util și eficient, dar se cuvin menționate și referirile ce se fac cu privire la secretul operațiunilor bancare cu ocazia furnizării de informații cu privire la incidentele de plăți și riscul de creditare.

Este evident că ceea ce se va transmite de către băncile comerciale la Banca Națională (informații cu privire la creditele restante și cele cu privire la care s-a început procedura de executare) va fi prelucrat și se va proceda la încadrarea unui anumit agent economic într-o categorie dintre cele 4-5 universal acceptate : risc foarte mare, risc mare, risc normal, risc scăzut și risc foarte scăzut.

Este posibilă și folosirea unui sistem de rating adică de atribuire a unui anume grad de risc de creditare exprimat prin cifre sau litere, sau o combinație între acestea.

Revenind la conținutul normei juridice cuprins în lege, se prevede faptul că Banca Națională a României, în cadrul politicii sale monetare, valutare, de credit și plăți, poate acorda băncilor credite pe termene ce nu pot depăși 90 de zile, acestea fiind garantate cu:

- a) Titluri de stat provenite din emisiuni publice cu scadențe de plată în termen de maximum un an de la data constituirii garanției prin remiterea lor în portofoliul BNR;
- b) Cambii și bilete de ordin trase sau subscrise pentru plata unor prestații comerciale, industriale sau agricole de către persoane juridice eligibile, potrivit normelor BNR;
- c) Warante sau recipise de depozit emise cu privire la bunuri fungibile sau alte bunuri valabil asigurate contra riscurilor de pierdere, distrugere sau deteriorare;
- d) Depozite constituite la BNR sau la alte persoane juridice agreeate, constând din orice active pe care aceasta le poate vinde, cumpăra ori tranzacționa.

Cu privire la condițiile și costurile de creditare, se precizează că Banca Națională a României stabilește și face publice condițiile de creditare, nivelul minim al ratei dobânzii la creditele care se acordă băncilor, precum și criteriile ce trebuie îndeplinite de bănci pentru a putea solicita credite.

Prin Statutul Băncii Naționale a României, se stipulează obligația BNR de a deschide câte un cont curent pentru *Trezoreria statului*, pentru fiecare bancă și pentru fiecare sucursală a unei bănci, persoană juridică străină, autorizată să funcționeze în România.

Atribuțiile BNR privind sistemul de plăți sunt cuprinse de asemenea în Statut, unde se precizează faptul că Banca Națională a României emite reglementări generale privind instrumentele de plată, coordonează și supraveghează sistemele de plăți de interes național și stabilește măsurile necesare pentru prevenirea și eliminarea oricărei situații care periclitează buna funcționare a sistemelor de plăți.

Activitatea de supraveghere bancară este prevăzută în Legea nr. 312/2004 și instituie în sarcina Băncii Naționale a României atribuțiile precizate în următoarea normă: *“Banca Națională a României are competența exclusivă de autorizare a funcționării băncilor și răspunde de supravegherea prudențială a băncilor pe care le-a autorizat să opereze în România, în conformitate cu prevederile Legii bancare.”*

De asemenea, se prevede că pentru asigurarea viabilității și funcționării sistemului bancar, BNR este împuternicită să emită reglementări, să ia măsuri pentru impunerea respectării acestora și să aplice sancțiunile legale în caz de nerespectare, iar BNR trebuie să controleze și să verifice pe baza raportărilor primite și prin inspecții la fața locului registrele, conturile și orice alte documente ale băncii comerciale autorizate, pe care le consideră necesare atribuțiilor sale de supraveghere.

Prin prevederea referitoare la protejarea contra riscului de sistem bancar, se stipulează o exceptare prin următoarea derogare: *“În scopul limitării riscului de sistem bancar și de plăți, în mod excepțional și numai de la caz la caz, BNR poate acorda băncilor și alte credite negarantate sau garantate cu alte active decât cele prevăzute”*

Este evident vorba de acea funcție clasică pentru orice Bancă Centrală și anume aceea de împrumutător de ultimă instanță, iar această normă era prevăzută și în vechea lege, dar actuala reglementare menționează faptul că aceste împrumuturi de ultimă instanță pot fi și negarantate sau garantate cu alte active.

Textul are un caracter concis și de aceea se pretează a fi făcute câteva precizări în ceea ce privește legătura dintre acest rol al Băncii Centrale, banca aflată în dificultate și sistemul bancar.

Astfel în dicționarul de termeni bancari Barron's Bussines guides, noțiunea de *“lender of last resort”*, împrumutător de ultimă instanță, este explicată ca fiind aplicabilă aceluia împrumutător care acționează ca o ultimă sursă de credit în sistemul bancar.

Înainte de a apela la această soluție, banca comercială aflată în dificultate trebuie să fi încercat să obțină credit pe toate căile prevăzute de lege și că acțiunea împrumutătorului de ultimă instanță trebuie să prevină, pe lângă apariția riscului de sistem bancar și pierderea încrederii publice în sistemul bancar.

Sub titlul de *Operațiuni pe contul statului*, legea tratează operațiunile pe contul statului și reglementează funcționarea contului Trezoreriei statului, operațiunile cu Trezoreria statului și operațiunile cu titluri de stat.

Aceste norme sunt în mare parte diferite de cele din Legea nr. 34/1991, lucru care se explică prin caracteristicile funcționării Trezoreriei statului și noilor reglementări adoptate.

Astfel, dacă în vechea reglementare era stipulat că BNR nu va percepe comisioane pentru operațiunile efectuate și nici nu va plăti dobândă pentru disponibilitățile Trezoreriei, în prezent s-a menținut prima normă, dar s-a stabilit că BNR plătește dobândă la disponibilitățile din acest cont.

O reglementare nouă din lege se referă la acoperirea decalajului temporar dintre încasările și plățile din contul curent general al Trezoreriei, încercându-se rezolvarea unei probleme mai vechi dintre Banca Centrală și Ministerul Finanțelor.

În ceea ce privește operațiunile cu titluri de stat, în lege se prevede că *“În baza convențiilor încheiate în prealabil cu Ministerul Finanțelor și în baza reglementărilor proprii, BNR poate acționa ca agent pe contul statului, în ceea ce privește:*

a) Plasarea emisiunilor de titluri de stat și alte efecte negociabile de îndatorare a statului român.

b) Executarea funcțiilor de agent de înregistrare, depozitare și transfer al titlurilor de stat.

c) Plata capitalului, dobânzilor, comisioanelor și a spezelor aferente.

d) Executarea decontărilor în contul curent general al Trezoreriei statului.

e) Alte operațiuni în conformitate cu obiectivele și responsabilitățile principale ale băncii centrale.

f) Efectuarea de plăți aferente celor de mai sus prin conturi deschise în evidențele sale, inclusiv a celor aferente serviciului datoriei emitenților și altor costuri de tranzacționare și operare.”

Sub titlul de *Operațiuni cu aur și active externe* sunt prevăzute normele care reglementează atribuțiile BNR în stabilirea și menținerea rezervelor internaționale și administrarea acestora.

De un interes aparte sunt prevederile care arată implicit posibilitatea de a depozita în străinătate aur, activitate în urma căreia se poate obține prin dobânzile de bănci străine, o anume cantitate de metal prețios.

În ceea ce privește administrarea rezervelor internaționale, se mețin în general prevederile referitoare la autorizarea BNR de a tranzacționa lingouri și monede de aur și alte metale prețioase și valută și se amplifică posibilitățile Băncii de a tranzacționa valori mobiliare.

Banca Națională efectuează anual reevaluarea activelor și pasivelor exprimate în aur, argint alte metale și pietre prețioase, drepturi speciale de tragere și monede străine, ca urmare a modificării valorii acestora, iar diferențele rezultate se evidențiază într-un Cont special de reevaluare.

Operațiunile comerciale ale BNR, care se reflectă în bugetul de venituri și cheltuieli, în bilanțul anual și în contul de profit și pierderi, sunt supuse controlului ulterior al Curții de Conturi.

Banca Națională emite reglementările necesare punerii în aplicare a prevederilor legale ce-i revin. Aceste reglementări pot fi sub formă de Regulamente, Ordine, Norme și Circulare, având caracter obligatoriu pentru persoanele fizice și juridice.

În literatura de specialitate, se apreciază că pentru reglementarea celor 5 mari domenii de activitate, (monetar, valutar, credit, plăți, autorizare și supraveghere prudențială bancară), se elaborează Regulamente, iar Normele se referă la aspecte de metodologie și tehnică bancară care sunt menite să explice modul în care se aplică prezenta lege, legea bancară și orice alt act normativ care este incident cu domeniul bancar.

Tot astfel, se consideră că Circularele și Ordinele sunt acele reglementări care se referă la o situație anume, posibil a fi încadrată într-un anume segment de activitate și care se referă la o aplicare strict delimitată în timp.

Secretul profesional bancar este reglementat de Statut, care se prevede obligația păstrării acestui secret de către conducerea și salariații BNR, dacă informațiile nu sunt destinate publicității, dar se prevede și procedura dezvăluirii secretului profesional bancar, și anume necesitatea existenței unei proceduri judiciare în care să se ceară acest lucru și stabilirea de către Consiliul de administrație al BNR a condițiilor în care, existând acea procedură judiciară, se furnizează documentele, datele și informațiile cerute.

Referitor la informații statistice Statutul prevede că BNR contribuie la armonizarea regulilor și practicilor privind colectarea, prelucrarea și distribuirea informațiilor statistice în domeniile sale de competență. BNR colectează informații statistice primare, care sunt

necesare pentru îndeplinirea atribuțiilor sale, de la autoritățile publice, bănci, instituții financiare și alte persoane juridice și fizice.

Tezaurul Băncii Naționale a României

Trebuie reamintit și arătat în cadrul de față faptul că în condițiile grele din timpul primului război mondial, tezaurul Băncii Naționale a României a fost transportat și predat oficialităților Rusiei imperiale în baza unui acord bilateral ce viza depozitarea acestor importante valori aflate în primejdie.

Întrădevăr, în sfera relațiilor actuale româno-ruse, problema tezaurului românesc de la Moscova este o temă delicată, iar atât opinia publică din țară, cât și oficialii români păstrează speranța rezolvării fericite a acesteia.

Cu o astfel de speranță, autoritățile române au contactat Consiliul Europei, care și-au dat acordul de a încerca o mediere între cele două părți.

În 1995, delegația română la Adunarea parlamentară a Consiliului Europei a inițiat un proiect de rezoluție privitoare la problema tezaurului românesc aflat la Moscova, iar discuțiile care au avut loc au fost consemnate în Documentul numărul 7356 din 12 iulie 1995.

În luna Octombrie a aceluiași an, autoritățile competente ruse au declinat posibilitatea întâlnirii celor două părți la nivel de experți, sub motivul că Parlamentul rus tocmai discuta proiectul unei legi privind restituirea de către Federația Rusă a tuturor valorilor aparținând altor state. Legea respectivă nu a fost votată.

Un an mai târziu, în 1996, cu ocazia aderării sale la Consiliul Europei, Federația Rusă se angaja în baza punctelor XI și XIV ale Avizului numărul 193/25.01.1996, să înceapă negocieri cu țările care reclamă restituirea bunurilor aflate pe teritoriul actual al Federației Ruse.

Un raportor special, Takis Hadjidemetriou, însărcinat de Consiliul Europei să contacteze cele două părți pentru a întocmi un raport în această problemă, s-a deplasat la București la începutul lunii iulie 1999.

În timpul vizitei la București, ca invitat al președintelui Comisiei pentru politică externă a Senatului României, în ziua de 13 iulie 1999, raportorul special a fost primit de conducerea Băncii Naționale a României, prilej cu care i s-a pus la dispoziție un dosar cu documente originale privind condițiile în care tezaurul BNR a fost depus spre păstrare la Moscova, ce anume s-a restituit în timp din acest tezaur și ce a rămas în posesia guvernului rus.

Nu au fost restituite și constituie obiectul revendicărilor BNR următoarele:

✓ Stocul de aur al Băncii Naționale a României, depus pe bază de inventar, totalizând 315.154.980 lei aur.

✓ Valoarea de cumpărare a tipografiei BNR pentru imprimarea biletelor de bancă, sechestrată în 1918, reprezentând la acea dată 225.000 ruble.

✓ Clișeele și hârtia specială pentru imprimarea biletelor de bancă și bilete deja imprimate. Valoarea acestora nu a fost încă stabilită.

✓ Disponibilitățile BNR ce se aflau în conturile diferitelor agenții ale Creditului Lyonnais din Rusia, totalizând 2.493.525 ruble, din care 1.463.413,53 ruble la Petrograd, 723.501,23 ruble la Odessa și 311.611,7 ruble la Moscova.

Este greu de prevăzut ce șanse va avea acest demers întrucât *Dosarul tezaurului* este la București, însă tezaurul, sub formă fizică, este în Federația Rusă, la Moscova.

8.2.2. Băncile comerciale

Sistemul bancar românesc este alcătuit din totalitatea băncilor care funcționează pe teritoriul României, și anume:

- ✓ Banca Națională a României;
- ✓ băncile comerciale sau de depozit;
- ✓ societățile financiare nebancare;
- ✓ băncile și instituțiile de creditare specializate.

Din analiza prevederilor legale, sistemul bancar românesc este reprezentat de totalitatea societăților bancare constituite pe teritoriul României în vederea desfășurării de activități bancare.

Sistemul bancar românesc este structurat pe două niveluri:

✓ primul nivel este ocupat de Banca Națională a României, care potrivit Legii nr. 312/2004 coroborată cu Legea nr. 58/1998, ocupă un nivel superior datorită principalelor atribuții în domeniul bancar, și anume autorizarea, supravegherea și controlul activității bancare pe teritoriul României;

✓ cel de-al doilea nivel este atribuit societăților comerciale bancare (băncilor comerciale), ce au ca principale atribuții desfășurarea operațiunilor bancare în vederea atragerii și plasării de fonduri bănești.

Evoluția istorică a sistemului bancar românesc este una specifică acestei zone geografice și strâns legată de întreaga evoluție economică, socială și politică a societății românești.

Odată cu monopolizarea dreptului de a emite bancnote, banca centrală s-a detașat de celelalte bănci din sistem și din concurență a lor s-a transformat, treptat, într-o instituție de supraveghere, control și susținere a sistemului bancar în ansamblul său.

Referitor la celelalte componente ale sistemului bancar se poate spune că specificul activității desfășurate determină gruparea băncilor în:

- ✓ bănci comerciale (de depozit și specializate)
- ✓ societăți financiare etc.

Acestea sunt organizate sub forma societăților pe acțiuni și pot fi private, de stat sau mixte.

Potrivit Legii nr. 58/1998 băncile comerciale sunt acele societăți comerciale constituite conform Legii nr. 31/1990 privind societățile comerciale, sub formă de societăți comerciale pe acțiuni, în scopul desfășurării de activități bancare.

Principalele activități bancare constau în atragerea de fonduri bănești de pe piață și plasarea acestora în vederea obținerii de profit și pentru plata dobânzilor la depozitele constituite.

Băncile comerciale nu se pot înființa fără obținerea autorizației de la Banca Națională a României și fără vărsarea integrală a capitalului social subscris.

Cererea de autorizare va fi înaintată Băncii Naționale a României în forma stabilită de aceasta. Documentația care trebuie să însoțească cererea, termenele și procedura de autorizare vor fi stabilite prin reglementările Băncii Naționale a României.

Condițiile în care autorizația poate fi acordată vor fi reglementate de Banca Națională a României și se vor referi, fără a fi limitative, la: calificarea și experiența profesională a conducătorilor băncii; nivelul minim al capitalului social subscris, care trebuie vărsat, în formă bănească, în totalitate, la momentul constituirii; studiul de fezabilitate al băncii; acționarii semnificativi și fondatorii băncii; structura acționariatului; sediul băncii; auditorul independent.

Pentru că *băncile comerciale* fac comerț cu bani, se acordă importanță atragerii de resurse, adică operațiunilor de pasiv.

În aceste operațiuni se încadrează în primul rând cele de capital, apoi cele diversificate în funcție de formele de conturi în care sunt atrase resursele (conturi curente, conturi și certificate de depozit), precum și de constituirea lor în lei și valută, de scadențe și de alte criterii.

Operațiunile de atragere a resurselor nu se limitează la depuneri la vedere și la depozite la termen.

Locul și rolul băncilor comerciale în economie sunt strâns legate de calitatea lor de intermediar principal în relația economiei-investiții, relație hotărâtoare în dezvoltarea economică, întrucât agenții economici utilizează (pentru activitatea lor de producție, comercializare, investiții) importante active financiare.

O parte dintre aceste active este asigurată din resurse proprii, alta din resurse împrumutate, recurgând la credite care le sunt acordate de bănci în procesul de reciclare și valorificare a capitalului monetar disponibil.

În economia de piață sectorul bancar are un rol major, el acționând ca „*vârf de lance*” în promovarea reformei și în mecanismul autoreglării economice, fiind o componentă de bază a sistemului economico-financiar.

În economie, locul, rolul și structura băncilor sunt determinate și de creația monetară a cărei formă principală este emisiunea de bancnote prin care băncile transformă activele nemonetare în monedă.

În același timp rolul băncilor este important și în ceea ce privește calitatea de intermediari nemonetari, calitate în care băncile mobilizează economiile monetare disponibile și distribuie credite pe termen mediu și lung beneficiarilor (pentru investiții, ipotecă, comerț exterior, consum etc.).

Deși acești intermediari funcționează în mai multe cazuri sub denumirea de bănci, ei nu creează monedă (precum banca centrală), ci utilizează capitalurile pe care le mobilizează sau care le sunt puse la dispoziție.

De-a lungul timpului s-a afirmat un singur tip de bancă, și anume banca de depozit (comercială), dar apoi s-a simțit nevoia specializării unor bănci pe anumite funcțiuni sau activități, banca centrală desprinzându-se din rândul băncilor comerciale, autonomizându-se și devenind singura bancă ce are funcția de emisiune a monedei.

Băncile specializate desprinse din băncile comerciale includ o sferă largă de instituții de credit, separarea și independența acestora reprezentând și momentul delimitării sferei de competență și activitate a băncilor comerciale (de depozit).

Băncile comerciale, organizate ca societăți comerciale pe acțiuni, urmărind obținerea de profit, constituie o verigă de bază a oricărui sistem bancar și efectuează toate tipurile de operațiuni bancare, dintre care, cele de bază sunt reprezentate de constituirea de depozite și utilizarea lor în scopul acordării de credite agenților economici.

Desigur că operațiunile bancare sunt diferențiate în funcție de specificul activităților fiecărui tip de bancă.

Băncile comerciale sunt în mod frecvent în lipsă temporară de lichidități și apelează la disponibilitățile bănești de pe piața interbancară, de pe piața valutară și piața titlurilor de stat, la cumpărări de active eligibile, precum și la alte forme, din care nu lipsesc facilitățile băncii centrale.

Însă, pe lângă operațiunile de pasiv, o altă importantă activitate o constituie operațiunile de activ și în mod deosebit produsul bancar principal, care este creditul.

Băncile specializate includ o sferă mare de instituții de credit, cu o gamă largă de diferențieri și, implicit, cu statute diferite de la o țară la alta. Între băncile specializate, un loc deosebit îl ocupă instituțiile de creditare cărora le-a fost încredințată o misiune de interes public:

- ✓ creditarea pentru termen mediu și lung a unor ramuri;
- ✓ sprijinirea activităților de credit imobiliar;
- ✓ creditarea colectivităților locale etc.

Societățile financiare, în fapt instituțiile de creditare, efectuează operațiuni pentru care sunt abilitate prin lege sau prin convenție. Principalele lor activități sunt:

- ✓ leasing-ul;
- ✓ factoring-ul;
- ✓ acordarea de credite pe termen mediu și lung pentru întreprinderi;
- ✓ creditarea mărfurilor cu plata în rate;
- ✓ creditarea locuințelor cu garanții ipotecare;
- ✓ gestiunea mijloacelor și instrumentelor de plată (îndeosebi cărți de credit) etc.

Conform prevederilor din Legea nr. 58/1998, privind activitatea bancară, băncile, persoane juridice române, pot funcționa numai pe baza autorizației emise de Banca Națională a României.

Ele se constituie sub forma juridică de societate comercială pe acțiuni, în baza aprobării Băncii Naționale a României, cu respectarea prevederilor legale în vigoare, aplicabile societăților comerciale.

Băncile străine au obligația să notifice Băncii Naționale a României deschiderea de reprezentanțe în România, în conformitate cu reglementările date de aceasta (art. 10 Legea nr. 58/1998).

Procedura autorizării este prevăzută de normele Băncii Naționale a României și conform prevederilor acestora, în vederea autorizării, viitoarele societăți bancare trebuie să adreseze o cerere în acest sens Băncii Naționale, cerere care trebuie însoțită de “dosarul” societății.

În termen de cel mult 4 luni de la primirea cererii, Banca Națională a României va aproba constituirea unei bănci comerciale sau va respinge cererea și va comunica în scris solicitantului hotărârea sa, împreună cu motivele care au stat la baza acesteia, în cazul respingerii cererii.

În termen de 2 luni de la comunicarea aprobării de constituire, în vederea obținerii autorizației de funcționare vor fi prezentate Băncii Naționale a României documentele care atestă constituirea legală a băncii. În cazul băncilor care se constituie pe calea subscripției publice, termenul de prezentare a acestor documente este de 8 luni.

În cazul acordării autorizației, aceasta se face cu condiția suspensivă a constituirii efective a societății bancare conform modalităților prevăzute în documentația din dosarul prezentat.

După constituirea societății bancare și verificarea îndeplinirii condiției suspensive din autorizație, Banca Națională comunica acesteia, în cazul în care condiția suspensivă este îndeplinită, că autorizația este definitivă.

În ceea ce privește dreptul de contestare al deciziei Băncii Naționale, este considerat ca fiind necesar aplicarea dreptului comun în materie, respectiv, prevederile Legii nr. 554/2004, privind contenciosul administrativ.

Astfel, solicitantul cererii de autorizare, poate, conform prevederilor Legii nr. 554/2004 privind contenciosul administrativ, să se adreseze Băncii Naționale, în termenul prevăzut de lege, de la data comunicării deciziei luate în acest sens și potrivit legii, iar Banca Națională a României este obligată să rezolve reclamația, în termenul prevăzut de lege.

Dacă solicitantul cererii de autorizare nu este mulțumit de soluția dată de Banca Națională reclamației sale, el poate să sesizeze tribunalul în termenul prevăzut de lege, de la comunicarea soluției.

Cererea pentru autorizarea constituirii unei societăți bancare trebuie să fie însoțită de “dosarul” care trebuie să conțină printre altele: identitatea membrilor organelor deliberate, identitatea cenzorilor propuși, programul de activitate, etc.

Condițiile în care autorizarea poate fi acordată sunt reglementate de Banca Națională a României și se referă la:

- ✓ Calificarea și experiența profesională a conducătorilor băncii
- ✓ Nivelul minim al capitalului social subscris, care trebuie vărsat, în formă bănească, în totalitate, în momentul constituirii
- ✓ Studiul de fezabilitate al băncii
- ✓ Acționarii semnificativi și fondatori ai băncii

- ✓ Structura acționariatului
- ✓ Sediul băncii
- ✓ Autorul independent.

Pe baza stabilirii îndeplinirii condițiilor prevăzute de lege, Banca Națională a României comunica societății bancare solicitatoare autorizația de funcționare sub condiție suspensivă.

În acest caz, nu se justifică autentificarea contractului și statutului de societate conform prevederilor din Legea nr. 31/1990, privind societățile comerciale.

Lipsa autorizației eliberate sub condiție suspensivă de Banca Națională, oprește procedura de autorizare de către instanțele judecătorești, a constituirii societăților comerciale care au drept obiectiv activitatea bancară.

Ca orice act sub condiție suspensivă, ”*pedente conditione*” decizia de autorizare provizorie emisă de Banca Națională a României nu produce nici un efect.

Deci hotărârea judecătorească de autorizare a constituirii societăților comerciale care au ca obiect activitatea bancară nu poate avea la bază un act care nu produce efecte.

Autorizarea definitivă după verificarea de către Banca Națională a îndeplinirii condiției suspensivă.

În acest caz, ”*existente conditione*” decizia de autorizare a Băncii Naționale, se consolidează retroactiv, producând efecte de la data emiterii acesteia și nu de la data îndeplinirii condiției.

Respingerea cererii de autorizare

Există mai multe situații de respingere a cererii de autorizare, printre care:

- ✓ documentația prezentată este incompletă sau nu este întocmită în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare,
- ✓ capitalul social este mai mic decât nivelul minim stabilit de Banca Națională a României,
- ✓ forma juridică este alta decât cea stabilită în Legea nr. 58/1998,
- ✓ înainte de obținerea aprobării de constituire, fondatorii au făcut comunicări publice asupra înființării sau funcționării băncii,
- ✓ nu sunt respectate prevederile prezentei legi sau reglementările date în aplicarea acesteia.

În concluzie autorizația eliberată de Banca Națională a României servește, conform Legii nr.58/1998, privind activitatea bancară și acela al funcționării acesteia.

Constituirea societăților bancare

Societățile bancare, persoane juridice române, se pot constitui, în formele prevăzute de Legea nr. 58/1998 privind activitatea bancară, și în formele prevăzute de Legea nr. 31/1990, privind societățile comerciale cu excepția societăților cu răspundere limitată, ca societăți în nume colectiv, societăți în comandita simplă, societăți în comandita pe acțiuni și societăți pe acțiuni.

Volumul minim de capital social este stabilit de către Banca Națională a României, iar capitalul social al unei bănci trebuie vărsat, integral și în formă bănească, la momentul subscrierii.

Banca trebuie să mențină în permanență un nivel minim de capital social, în formă bănească, în conformitate cu reglementările Băncii Naționale a României.

Banca Națională a stabilit suma de 5 milioane de euro ca minim al capitalului social subscris al unei societăți bancare, iar diferența dintre valoarea subscrisă și cea vărsată în momentul constituirii va trebui vărsată cel mai târziu în termen de doi ani de la data constituirii.

Procedura constituirii societăților bancare urmează regimului prevăzut de Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale.

Pentru că procedura în fața instanțelor judecătorești să poată începe, Legea nr. 58/1998 prevede obligația societăților bancare de a obține autorizația din partea Băncii Naționale. Autorizația se obține după procedura și în condițiile stabilite de Normele Băncii Naționale a României.

După obținerea deciziei de autorizare sub condiție suspensivă, societatea poate sesiza instanța de judecată, în condițiile prevăzute de Legea nr. 31/1990 cu cererea de autorizare a constituirii.

O dată cu aprobarea constituirii de către instanță, prin rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești dată în acest sens, sau înregistrarea certificatului de societate, societatea bancară este obligată să facă publicitatea constituirii sale prin Monitorul Oficial și să solicite înmatricularea sa în Registrul Comerțului.

După efectuarea acestor operațiuni, societatea bancară este obligată conform Normelor Băncii Naționale a României să depună la Banca Națională documentele solicitate de aceasta în vederea obținerii autorizației definitive, dacă condiția suspensivă a fost îndeplinită.

În cazul sistemului propus de autorizare în două etape, refuzul eliberării autorizației de funcționare conduce la dizolvarea de drept a societății care, conform prevederilor din Legea nr. 31/1990, trebuie înscrisă în Registrul Comerțului și publicată în Monitorul Oficial.

O altă problemă de procedură care de ridică este aceea a înregistrării societății în registrul fiscal, care potrivit Normelor Băncii Naționale a României constituie ultima etapă ce trebuie parcursă în vederea începerii funcționării societății.

Înscrierea societății în registrul fiscal înaintea obținerii autorizației definitive în partea Băncii Naționale ar permite societății să funcționeze de fapt, în mod ilegal.

8.2.3. Rețelele bancare

Rețeaua bancară este alcătuită de totalitatea entităților subordonate unei societăți bancare dispuse în teritoriu, iar termenul de rețea încearcă să evidențieze legăturile indisolubile între componentele structurale ale unei bănci.

Rețeaua bancară are o structură piramidală universal acceptată, în vârful piramidei aflându-se banca centrală (uneori numită bancă mamă) și pornind spre baza piramidei, filiale, sucursale, agenții, ghișee, terminale electronice.

Este evident și de necontestat faptul ca o rețea bancară vastă, cu cât mai multe componente, determină o activitate bancară ce se desfășoară în condiții mai bune.

La momentul analizei (anul 2023) în România funcționează un număr de 32 de bănci comerciale, 34 cooperative de credit și 162 de instituții financiare nebancare, având structuri subordonate la nivelul întregului teritoriu.

De asemenea, trebuie amintit că și Banca Națională a României are o rețea teritorială însemnată, compusă din 6 sucursale regionale și 13 agenții.

Așadar, Statutul Băncii Naționale a României adoptat prin Legea nr. 312/2004 instituie o puternică autonomie a acesteia, în strânsă concordanță cu principiile comunitare europene, care acordă o importanță aparte rolului băncilor centrale și independenței acestora ca instituții cu influență specială asupra economiei de piață.

Băncile comerciale, organizate sub formă de societăți comerciale pe acțiuni, urmăresc, în mod firesc, obținerea de profit și constituie o verigă de bază a oricărui sistem bancar, fiind în măsură să efectueze toate tipurile de operațiuni bancare, dintre care, cele de bază sunt reprezentate de constituirea de depozite și utilizarea acestora în scopul acordării de credite persoanelor fizice sau agenților economici.

Sistemul bancar național este consuit în baza Legii nr. 58/1998 și a Legii nr. 312/2004, pe două niveluri, unde rolul central îl joacă Banca Națională a României, ca autoritate supremă de autorizare și supraveghere bancară, nivelul al doilea fiind ocupat de către societățile comerciale bancare, care efectuează tranzacții și operațiuni bancare specifice.

Operațiunile Bancare

9.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate informații generale privind tipul operațiunilor bancare realizate de către băncile comerciale, reprezentate de totalitatea actelor juridice și operațiunilor materiale care privesc atragerea și plasarea de fonduri bănești, doctrina de specialitate clasificându-le în trei mari categorii și anume, operațiuni bancare pasive, operațiuni bancare active și operațiuni bancare conexe. .

9.2. Conținut

- ✘ *Operațiuni Bancare Passive*
- ✘ *Operațiuni Bancare Active*
- ✘ *Operațiuni Bancare Conexe*

9.2.1. Operațiuni bancare pasive

Operațiunile bancare pasive sunt operațiuni financiare efectuate de către bănci pentru a atrage fonduri de la clienți sau de la alte bănci, aceste operațiuni fiind numite "*pasive*" deoarece reprezintă resursele pe care banca le-a atras deja și le utilizează pentru a finanța activitățile sale și pentru a acorda împrumuturi altor clienți.

Principalele operațiuni bancare pasive includ:

- ✓ constituirea depozitelor bancare;
- ✓ emiterea certificatelor de depozit;
- ✓ constituirea depozitelor în valută;
- ✓ emisiunea de obligațiuni bancare.

Băncile atrag fonduri de la clienți prin intermediul diverselor tipuri de conturi de economii, conturi curente, depozite la termen și alte instrumente de economisire prin constituirea depozitelor bancare, operațiunile de depozit bancar fiind o parte importantă a activității bancare și reprezintă modalitatea prin care băncile atrag fonduri de la clienți.

Aceste operațiuni bancare sunt esențiale pentru intermedierea financiară și pentru furnizarea de servicii bancare către comunitate, principalele aspecte legate de operațiunile de depozit bancar fiind enumerate în continuare.

Băncile oferă o varietate de tipuri de conturi de depozit pentru a corespunde nevoilor și preferințelor clienților lor, iar acestea pot include conturi curente, conturi de economii, depozite la termen și alte opțiuni.

Conturile curente sunt conturi utilizate pentru tranzacții de zi cu zi, cum ar fi plăți și retrageri și, de obicei, aceste conturi permit accesul facil la fonduri și pot include și facilități precum carduri de debit și cecuri.

Conturile de economii sunt destinate economisirii și obținerii unor dobânzi, și cu toate că sunt mai puțin accesibile pentru tranzacții frecvente decât conturile curente, acestea oferă în general dobânzi mai mari și pot veni cu mai puține taxe.

Depozitele la termen sunt conturi în care clienții depun o sumă de bani pentru o perioadă fixă de timp, iar banca le plătește dobânzi puțin mai mari în schimbul acestui depozit, iar suma depusă și dobânda sunt de obicei garantate până la data scadenței.

În general, băncile plătesc dobânzi clienților lor pentru fondurile depuse în conturile de economii sau în depozitele la termen, iar aceste dobânzi pot fi fixe sau variabile și pot varia în funcție de politicile băncii și de condițiile pieței financiare.

În cele mai multe țări, depozitele bancare sunt protejate de un sistem de asigurare a depozitelor, care garantează returnarea unei anumite sume de bani clienților în cazul în care banca întâmpină dificultăți financiare sau intră în faliment.

Operațiunile de depozit bancar sunt fundamentale pentru funcționarea sistemului bancar și pentru intermedierea financiară, oferind clienților un loc sigur și convenabil pentru a-și stoca economiile și pentru a efectua tranzacții financiare.

Totodată, băncile desfășoară operațiuni de emitere a certificatelor de depozit, aceste depozite fiind constituite pe o perioadă fixă de timp și o rată de dobândă fixă, operațiunea fiind bazată pe activitate bănci de a atrage în acest mod fonduri, prin emiterea unor certificate de depozit și oferindu-le clienților săi în schimbul unei sume de bani.

Operațiunile de certificat de depozit bancar sunt o formă de investiție sau economisire în care un investitor depune o sumă de bani la o bancă pentru o perioadă fixă de timp, în schimbul unei rate de dobândă fixe sau variabile, acestea fiind considerate operațiuni bancare pasive, deoarece implică atragerea de fonduri de la investitori pentru a fi utilizate de către bancă în activitățile sale.

În continuare vom prezenta modul în care funcționează operațiunile de certificat de depozit bancar:

Depunerea fondurilor constă în aceea că investitorul depune o sumă de bani într-un certificat de depozit la o bancă, iar suma și perioada de timp pentru care banii sunt depuși sunt stabilite în prealabil.

Perioada de maturitate are în vedere faptul că certificatul de depozit are o perioadă de maturitate fixă, care poate varia de la câteva luni la câțiva ani, iar investitorul nu poate retrage fondurile sale înainte de data de maturitate fără a fi penalizat cu o taxă de retragere timpurie.

Rata dobânzii are în vedere faptul că banca plătește investitorului o dobândă în funcție de suma depusă și de perioada de timp pentru care banii sunt depuși, iar această dobândă poate fi fixă sau variabilă și este specificată în momentul încheierii contractului.

Renovarea constă în aceea că, la expirarea perioadei de maturitate, investitorul poate opta să reinvestească suma și dobânda într-un nou certificat de depozit cu o nouă perioadă de maturitate și o nouă rată de dobândă.

Certificatul de depozit bancar oferă un mod sigur de a economisi bani și de a obține o dobândă stabilă în comparație cu alte forme de economisire sau investiții, dar cu toate acestea, este important să se înțeleagă că fondurile nu pot fi retrase înainte de data de maturitate fără a suferi penalități, ceea ce poate face ca această opțiune să nu fie potrivită pentru toți investitorii, în special pentru cei care au nevoie de lichiditate.

De asemenea, băncile pot atrage fonduri în monede străine prin constituirea depozitelor în valută prin oferirea de conturi de economii sau depozite la termen denumite în respectivele monede, iar operațiunile de depozit valutar sunt un tip de operațiuni bancare pasive în care băncile atrag fonduri în monede străine de la clienți.

Aceste operațiuni sunt importante pentru clienții care doresc să economisească sau să investească în alte valute decât cea națională, fie pentru a profita de oportunități de investiții în alte țări, fie pentru a se proteja împotriva fluctuațiilor valutare.

Există mai multe tipuri de operațiuni de depozit valutar:

Conturi de economii în valută pentru care băncile oferă clienților posibilitatea de economisire în valută, unde aceștia pot depune și retrage fonduri într-o monedă străină. Aceste conturi pot avea dobânzi care sunt de obicei mai ridicate decât cele pentru conturile în moneda națională, pentru a atrage clienții să economisească în valută.

Depozitele la termen în valută sunt asemănătoare cu depozitele la termen în moneda națională, și implică depunerea unei sume de bani într-un cont pentru o perioadă fixă de timp, la o rată de dobândă convenită. Aceste depozite oferă de obicei dobânzi mai mari decât conturile de economii și pot fi o opțiune pentru cei care doresc să blocheze fondurile pe termen scurt sau lung într-o monedă străină.

CertIFICATELE DE DEPOZIT ÎN VALUTĂ sunt asemănătoare cu certificatul de depozit în moneda națională, însă reprezintă instrumente financiare prin care banca emite un certificat garantând o rată de dobândă fixă pe o anumită perioadă de timp, în schimbul unei sume de bani depuse de către client.

Operațiunile de depozit valutar oferă clienților posibilitatea de a diversifica portofoliul lor de economii sau investiții, de a se proteja împotriva riscului valutar și de a profita de oportunități de investiții în alte piețe internaționale.

În același timp, băncile pot emite obligațiuni pentru a atrage fonduri de la investitori, promițând să returneze suma împrumutată la o anumită rată de dobândă și la o dată de scadență prestabilită prin operațiunile bancare pasive care implică emisiunea și vânzarea de către bănci a obligațiunilor către investitori.

Aceste obligațiuni sunt instrumente financiare prin care investitorii împrumută băncii o sumă de bani pentru o anumită perioadă de timp, în schimbul căreia primesc dobânzi periodice și returnarea sumei împrumutate la scadență.

Iată câteva aspecte cheie ale operațiunilor de obligațiuni bancare:

Emisiunea de obligațiuni are în vedere faptul că băncile pot emite obligațiuni pentru a atrage capital de la investitori, iar emisiunea de obligațiuni implică stabilirea unei rate de dobândă și a unei date de scadență pentru obligațiune.

Vânzarea obligațiunilor se referă la faptul că, după ce sunt emise, obligațiunile sunt vândute investitorilor pe piața obligațiunilor, iar investitorii cumpără aceste obligațiuni pentru a obține un venit din dobânzi și pentru a-și proteja capitalul.

Dobânzile și plățile periodice au în vedere că, de obicei, obligațiunile bancare plătesc dobânzi periodice, cunoscute și sub denumirea de cupoane, la intervale stabilite (de exemplu, trimestrial sau anual), iar aceste dobânzi sunt calculate pe baza ratei de dobândă și a valorii nominale a obligațiunii, iar la scadența obligațiunii, investitorii primesc și suma inițială investită.

Ratingul și riscul creditului constă în aceea că obligațiunile bancare sunt evaluate de agenții de rating pentru a determina gradul lor de risc. Ratingurile sunt importante pentru investitori, deoarece indică capacitatea băncii de a-și onora obligațiunile, iar obligațiunile bancare cu ratinguri mai ridicate sunt considerate mai sigure, dar oferă, de obicei, rate de dobândă mai mici.

Utilizarea fondurilor are în vedere faptul că băncile utilizează fondurile atrase prin emisiunea de obligațiuni pentru a-și finanța operațiunile, pentru a acorda împrumuturi clienților sau pentru alte activități bancare și de investiții.

Operațiunile de emitere obligațiuni bancare sunt importante pentru bănci, deoarece le permit să-și diversifice sursele de finanțare și să atragă capital pe termen lung pentru a-și susține activitățile. Totodată, aceste operațiuni oferă investitorilor oportunități de a obține venituri din dobânzi și de a investi în instituții financiare considerate sigure și stabile.

Operațiunile bancare pasive sunt esențiale pentru bănci în îndeplinirea funcțiilor lor de intermediere financiară și de acordare a creditelor, deoarece oferă fondurile necesare pentru a putea acorda împrumuturi și a investi în alte activități financiare.

9.2.2. Operațiuni bancare active

Din punct de vedere al doctrinei economice și juridice, "*operațiunile bancare active*" se referă la tranzacțiile și activitățile care implică gestionarea și mișcarea fondurilor în cadrul unei instituții financiare privind utilizarea acestora în vederea obținerii de profit și constau, în principal, în următoarele:

- ✓ depozite și retrageri;
- ✓ transferuri de fonduri;
- ✓ acordarea de credite;
- ✓ investiții;
- ✓ servicii pentru clienți;
- ✓ tranzacții comerciale.

Operațiunile bancare active privind depozitele și retragerile de bani includ diverse activități desfășurate de o bancă în legătură cu gestionarea și mișcarea fondurilor în conturile clienților, iar aceste operațiuni includ, dar nu se limitează la:

Primirea de depozite are în vedere faptul că banca primește depozite de bani de la clienți în conturile acestora, iar aceste depozite pot fi constituite în numerar, cecuri sau transferuri electronice.

Deschiderea de conturi constă în aceea că banca facilitează deschiderea de conturi bancare pentru clienți, inclusiv conturi curente, conturi de economii și alte tipuri de conturi.

Procesarea depozitelor se referă la faptul că banca procesează și înregistrează depozitele primite de la clienți în conturile lor bancare, iar această activitate implică verificarea sumelor depuse și creditarea corectă a conturilor corespunzătoare.

Facilitarea retragerilor are în vedere posibilitatea clienților să efectueze retrageri de bani din conturile lor bancare, fie în numerar de la bancomate sau ghișee bancare, fie prin alte modalități precum transferurile electronice sau scrierile de cecuri.

Gestionarea lichidității este activitatea obligatorie prin care banca trebuie să gestioneze lichiditatea pentru a asigura că poate satisface cererile de retragere ale clienților și alte obligații financiare în orice moment.

Monitorizarea fraudelor și a activităților suspecte este operațiunea pe care banca o efectuează în vederea monitorizării și detectării fraudelor și activităților suspecte în legătură cu depozitele și retragerile de bani, inclusiv spălarea de bani și alte infracțiuni financiare.

Oferirea de servicii pentru clienți constă în aceea că banca oferă asistență clienților în legătură cu depozitele și retragerile de bani, cum ar fi furnizarea de informații despre solduri, tranzacții și alte întrebări legate de conturi.

Toate aceste operațiuni sunt esențiale pentru funcționarea eficientă a unei bănci și pentru furnizarea de servicii financiare clienților săi în legătură cu depozitele și retragerile de bani.

Operațiunile bancare active privind transferurile de bani sunt o componentă vitală a activității bancare moderne, iar aceste operațiuni includ o serie de activități legate de mișcarea fondurilor între diferite conturi și instituții financiare.

Iată câteva exemple de operațiuni de transfer de fonduri:

Transferuri interne - Acestea sunt transferurile de bani între conturile unei persoane sau ale unei companii la aceeași bancă. Aceste transferuri pot fi efectuate online, prin intermediul aplicațiilor mobile ale băncii, la ghișeu sau prin intermediul serviciilor automate de transfer.

Transferuri externe - Acest tip de transfer implică mișcarea fondurilor între conturile bancare de la o bancă la alta. Acestea pot fi transferuri locale, naționale sau internaționale și pot fi realizate în diverse valute.

Transferuri în timp real - Unele bănci și sisteme de plată permit transferurile de bani în timp real, ceea ce înseamnă că fondurile sunt transferate instantaneu între conturi. Acest lucru este util pentru plăți urgente sau în situații în care timpul este crucial.

Plăți programate - Băncile permit adesea clienților să programeze transferuri de bani pentru a fi efectuate în viitor la o dată specificată. Aceasta este utilă pentru plăți regulate, cum ar fi plățile de facturi sau transferurile de salarii.

Transferuri internaționale - Acestea sunt transferuri de bani între conturi bancare din țări diferite și implică, de obicei, conversia valutară. Ele pot fi realizate prin intermediul băncilor sau al serviciilor de transfer de bani specializate.

Transferuri de mari sume - Unele operațiuni bancare active implică transferuri de sume mari de bani, cum ar fi transferurile între companii pentru plăți de afaceri sau pentru tranzacții financiare mari.

Toate aceste operațiuni sunt gestionate de sistemele bancare și de infrastructura financiară pentru a asigura transferuri rapide, sigure și eficiente de bani între conturi și instituții.

Operațiunile bancare active legate de împrumuturile de bani sunt esențiale pentru industria bancară și pentru economie în general, fiind principala activitate profitabilă a societăților bancare.

Acordarea de împrumuturi - Aceasta este operațiunea principală în care o bancă împrumută bani clienților săi sub formă de credite. Împrumuturile pot fi pentru diverse scopuri, cum ar fi achiziționarea de locuințe, mașini, educație sau pentru nevoi de afaceri.

Evaluarea creditului - Înainte de a acorda un împrumut, banca trebuie să evalueze riscul asociat cu fiecare solicitant. Acest lucru implică analizarea istoricului creditului, veniturilor și altor factori financiari pentru a stabili dacă solicitantul este eligibil pentru împrumut și pentru a determina suma și condițiile împrumutului.

Stabilirea ratei dobânzii - Banca stabilește rata dobânzii pentru împrumut în funcție de riscul asociat și de condițiile pieței. Această dobândă poate fi fixă sau variabilă și poate fi influențată de factori macroeconomici și de politica monetară.

Gestionarea riscului de credit - Odată ce împrumutul este acordat, banca trebuie să monitorizeze și să gestioneze riscul de credit asociat cu împrumutul, asigurându-se că clienții își plătesc ratele la timp și aplicând măsuri corective în cazul întârzierilor sau incapacității de plată.

Colectarea și recuperarea creditelor neperformante - În cazul în care un client nu își poate plăti împrumutul conform termenilor, banca trebuie să înceapă procesul de colectare și recuperare a creditului neperformant, care poate implica refinanțare, restructurare sau chiar recuperarea activelor.

Aceste operațiuni sunt esențiale pentru activitatea unei bănci și pentru furnizarea de servicii financiare clienților săi, iar administrarea lor eficientă contribuie la stabilitatea și succesul unei instituții financiare.

Operațiunile bancare active privind investițiile includ o gamă largă de activități desfășurate de către bănci pentru a gestiona și a crește fondurile investite, iar aceste operațiuni pot include:

Tranzacționarea de valori mobiliare - Băncile cumpără și vând diverse active financiare, cum ar fi acțiuni, obligațiuni, fonduri mutuale și alte instrumente financiare, în numele lor sau al clienților lor.

*Gestionarea portofoliului de investiții***: Băncile pot administra portofolii de investiții pentru clienții lor, luând decizii de investiții în numele acestora în funcție de obiectivele și toleranța lor față de risc.

Consultanță în investiții - Băncile pot oferi consultanță clienților lor cu privire la strategii de investiții, diversificare, alocția activelor și alte aspecte legate de gestionarea investițiilor.

Fonduri mutuale și alte produse de investiții - Băncile pot oferi clienților lor acces la diverse fonduri mutuale, fonduri de pensii, fonduri de investiții alternative și alte produse de investiții pentru a-și diversifica portofoliile.

Finanțarea corporativă - Băncile pot facilita finanțarea pentru întreprinderi și corporații prin acordarea de împrumuturi, emiterea de obligațiuni sau alte instrumente de datorie sau prin implicarea în alte aranjamente de finanțare structurată.

Gestionarea riscului - Băncile își desfășoară operațiunile de investiții cu atenție la gestionarea riscului, utilizând diferite instrumente și strategii pentru a minimiza expunerea la riscuri de piață, de credit sau de lichiditate.

Aceste operațiuni sunt esențiale pentru a genera profituri pentru bănci și pentru a ajuta clienții să își atingă obiectivele financiare prin intermediul investițiilor. Totodată, este important ca băncile să respecte reglementările și standardele de conformitate în desfășurarea acestor operațiuni pentru a proteja interesele clienților și integritatea piețelor financiare.

Operațiunile bancare active privind tranzacțiile comerciale sunt acele activități financiare care implică intermedierea și facilitarea tranzacțiilor între diverse entități comerciale și instituții financiare.

Aceste operațiuni sunt esențiale pentru sprijinirea activității economice și a comerțului între diferite companii.

Iată câteva exemple de operațiuni bancare privind tranzacțiile comerciale:

Finanțarea comercială - Aceasta include acordarea de împrumuturi și linii de credit pentru companii pentru a-și finanța operațiunile curente, achizițiile de echipamente, stocuri sau alte nevoi de capital de lucru.

Servicii de plăți comerciale - Băncile facilitează plățile între companii prin intermediul diferitelor instrumente financiare, cum ar fi transferurile electronice de fonduri (EFT), plățile prin cecuri sau carduri de credit comerciale.

Gestionarea riscului comercial - Băncile oferă diverse instrumente și servicii pentru gestionarea riscului asociat cu tranzacțiile comerciale, cum ar fi scrisorile de credit, garanțiile bancare și instrumentele de hedging pentru protecția împotriva fluctuațiilor valutare sau a riscului de dobândă.

Finanțarea comerțului exterior - Pentru companiile care fac afaceri în afara granițelor naționale, băncile oferă servicii pentru finanțarea și gestionarea tranzacțiilor comerciale internaționale, cum ar fi finanțarea exporturilor și importurilor, împrumuturi în valută străină și instrumente de plăți internaționale.

Gestionarea fluxului de numerar al companiilor - Băncile oferă servicii pentru gestionarea eficientă a fluxului de numerar al companiilor, cum ar fi servicii de gestionare a trezoreriei, servicii de colectare a plăților și de achitare a datoriilor.

Aceste operațiuni bancare active sunt esențiale pentru susținerea activității comerciale și pentru facilitarea schimburilor comerciale între companii la nivel local și internațional.

9.2.3. Operațiuni bancare conexe

Operațiunile bancare "*conexe*" sunt acele activități desfășurate de către instituțiile financiare bancare, care sunt strâns legate de activitatea lor principală de intermediere financiară, iar aceste operațiuni includ:

- ✓ schimbul valutar;
- ✓ servicii de plată;
- ✓ servicii de investiții;
- ✓ servicii de gestionare a patrimoniului;
- ✓ servicii de asigurări.

Operațiunile bancare de schimb valutar sunt activități desfășurate de către bănci și alte instituții financiare pentru a facilita schimbul de valută între clienți, iar aceste operațiuni includ următoarele:

Cumpărare și vânzare de valută - Băncile permit clienților să cumpere și să vândă diferite valute străine. Ele oferă rate de schimb curente pentru diferite perechi valutare și îndeplinesc cererile clienților pentru a face schimb de valută.

Servicii de conversie valutară - Băncile facilitează conversia valutară pentru clienți, permițându-le să schimbe suma unei valute în alta la ratele de schimb actuale.

Tranzacții internaționale cu valute - Băncile oferă servicii pentru tranzacții internaționale, cum ar fi transferurile de bani către alte țări sau efectuarea plăților în alte valute.

Managementul riscului valutar - Unele bănci oferă servicii de management al riscului valutar pentru clienții lor, ajutându-i să se protejeze împotriva fluctuațiilor valutare care ar putea afecta afacerile lor.

Furnizarea de informații valutare - Băncile oferă adesea informații despre ratele de schimb valutar curente și despre tendințele pieței valutare pentru a ajuta clienții să ia decizii informate.

Operațiunile bancare de schimb valutar sunt esențiale pentru comerțul internațional, călătorii și alte activități care implică tranzacții în valute străine și oferă clienților acces la valută străină și facilitează tranzacțiile transfrontaliere într-un mod eficient și convenabil.

Operațiunile bancare de servicii de plată sunt o componentă vitală a activității bancare moderne și implică procesarea și facilitarea tranzacțiilor financiare între diferite părți.

Aceste operațiuni includ o gamă largă de servicii destinate atât persoanelor fizice, cât și celor juridice, iar unele dintre cele mai comune operațiuni bancare de servicii de plată includ:

Transferuri electronice - Acestea implică transferul fondurilor de la un cont bancar la altul utilizând canale electronice precum internetul, aplicații mobile sau sisteme de plată online.

Plăți prin carduri bancare - Procesarea plăților efectuate cu carduri bancare, cum ar fi cardurile de debit și de credit, la comercianți și furnizori de servicii.

Ordine permanente și plăți automate - Configurarea plăților automate periodice, cum ar fi facturile de utilități sau ratele de credit, pentru a fi plătite automat din conturile clienților la intervale prestabilite.

Servicii de transfer de bani la nivel internațional - Transferurile de bani între țări diferite, care implică schimbul valutar și respectarea reglementărilor internaționale privind tranzacțiile financiare.

Plăți mobile - Utilizarea telefonului mobil sau a altor dispozitive electronice pentru a efectua plăți către alte persoane sau comercianți, folosind tehnologii precum portofelele digitale sau plățile peer-to-peer.

Servicii de "escrow" -: Furnizarea unui serviciu de "escrow" pentru tranzacții comerciale sau tranzacții online, unde fondurile sunt ținute în siguranță de către o terță parte până când condițiile acordului sunt îndeplinite.

Operațiunile bancare de servicii de plată sunt esențiale pentru funcționarea eficientă a economiei moderne, facilitând tranzacțiile financiare rapide, sigure și convenabile între diferite părți.

Operațiunile bancare de servicii de investiții sunt activități desfășurate de către instituțiile financiare pentru a ajuta clienții să-și gestioneze și să-și optimizeze portofoliile de investiții.

Aceste servicii includ o gamă largă de activități și produse destinate atât investitorilor individuali, cât și celor instituționali, iar în continuare prezentăm câteva exemple:

Consultanță în investiții - Oferirea de consultanță specializată și personalizată clienților în legătură cu strategiile de investiții potrivite pentru obiectivele lor financiare și toleranța la risc.

Gestionarea portofoliilor de investiții - Administrarea activelor financiare ale clienților în conformitate cu obiectivele și restricțiile acestora, cu scopul de a maximiza randamentul și de a minimiza riscul.

Tranzacționare de valori mobiliare - Furnizarea de servicii de intermediere în tranzacționarea de acțiuni, obligațiuni, fonduri mutuale, ETF-uri și alte instrumente financiare pe piețele de capital.

Ofertarea de produse de investiții - Punerea la dispoziție a unei game variate de produse de investiții, inclusiv fonduri mutuale, certificate de depozit, obligațiuni corporative și guvernamentale, acțiuni individuale și altele.

Planificare financiară holistică - Furnizarea de servicii integrate de planificare financiară care iau în considerare aspecte precum economisirea pentru pensie, gestionarea datoriilor, planificarea fiscală, asigurările și alte aspecte ale finanțelor personale.

Educație financiară și informații de piață - Oferirea de resurse și materiale educaționale pentru a ajuta clienții să-și înțeleagă mai bine opțiunile de investiții și să fie informați cu privire la evoluțiile pieței financiare.

Operațiunile bancare de servicii de investiții sunt esențiale pentru a sprijini obiectivele de investiții ale clienților și pentru a le ajuta să-și atingă obiectivele financiare pe termen lung.

Operațiunile bancare de gestionare a patrimoniului se referă la serviciile și activitățile furnizate de către instituțiile financiare pentru a ajuta clienții să își administreze și să își optimizeze averea financiară și investițiile.

Aceste operațiuni implică de obicei o colaborare strânsă între instituțiile financiare și clienții lor pentru a dezvolta și a implementa strategii de investiții personalizate, care să răspundă obiectivelor și nevoilor financiare individuale.

Principalele operațiuni bancare de gestionare a patrimoniului au în vedere:

Consultanță financiară personalizată - Oferirea de consultanță financiară individuală pentru a ajuta clienții să își definească obiectivele financiare, să evalueze situația lor financiară actuală și să dezvolte strategii personalizate de gestionare a patrimoniului.

Gestionarea portofoliilor de investiții - Administrarea și gestionarea portofoliilor de investiții ale clienților pentru a maximiza randamentul și a minimiza riscul în conformitate cu obiectivele și toleranța la riscuri ale fiecărui client.

Planificarea financiară și fiscală - Oferirea de servicii de planificare financiară și fiscală pentru a ajuta clienții să își optimizeze situația fiscală și să își atingă obiectivele financiare pe termen lung, inclusiv planificarea pentru pensie, educație și alte obiective financiare.

Gestionarea activelor - Administrarea și gestionarea diverselor active ale clienților, inclusiv acțiuni, obligațiuni, fonduri mutuale, imobiliare și alte investiții, în conformitate cu obiectivele și preferințele lor.

Servicii de succesiune și planificare a moștenirii - Oferirea de consultanță și asistență în planificarea succesiunii și gestionarea moștenirii pentru a asigura transferul eficient și eficace al activelor și a patrimoniului către urmașii sau beneficiarii desemnați.

Operațiunile bancare de gestionare a patrimoniului sunt esențiale pentru persoanele și familiile care doresc să își optimizeze gestionarea averii și să își atingă obiectivele financiare pe termen lung. Aceste servicii oferă expertiză și asistență specializată pentru a maximiza valoarea patrimoniului și a asigura securitatea financiară a clienților.

Așadar, operațiunile bancare "pasive" sunt operațiuni financiare efectuate de către bănci pentru a atrage fonduri de la clienți sau de la alte bănci în vederea asigurării rezervelor necesare desfășurării de operațiuni "active" sau "conexe".

Operațiunile bancare "active" se referă la tranzacțiile și activitățile care implică gestionarea și mișcarea fondurilor în cadrul unei instituții financiare privind utilizarea acestora în vederea obținerii de profit.

Operațiunile bancare "conexe" sunt acele activități desfășurate de către instituțiile financiare bancare (băncile comerciale), care sunt strâns legate de activitatea lor principală de intermediere financiară.

Operațiunile bancare reprezintă principala activitate a băncilor, publice sau private, iar în funcție de implicarea instituțiilor financiare, aceste operațiuni pot fi pasive, active sau conexe, aflate însă într-o interdependență generată de complexitatea relațiilor economice, sociale sau politice specifice lumii globale.

CONTRACTE BANCARE PRIVATE

10.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate aspecte referitoare la cele mai cunoscute categorii de contracte bancare private, contracte încheiate de regulă între societățile comerciale bancare, pe de o parte, și persoane fizice sau persoane juridice private, pe de cealaltă parte.

10.2. Conținut

- ✱ ASPECTE GENERALE PRIVIND CONTRACTUL BANCAR
- ✱ CONTRACTUL DE CONT CURENT
- ✱ CONTRACTUL DE DEPOZIT BANCAR
- ✱ CONTRACTUL DE CREDIT BANCAR

10.2.1. Aspecte generale privind contractul bancar

Asemenea majorității contractelor sinalagmatice, și contractele bancare pot fi încheiate numai prin consimțământul neviciat al părților capabile.

Consimțământul băncii trebuie să fie exprimat în formă scrisă și individualizat prin raportare expresă la un client și la un contract bancar precis determinat.

Consimțământul băncii se exprimă prin reprezentantul ei legal, desemnat de consiliul de administrație sau prin funcționarul bancar însărcinat cu această operațiune.

Consimțământul clientului trebuie să emane de la o persoană cu capacitate deplină de exercițiu.

Clientul *persoană juridică* își va exprima consimțământul prin persoana fizică desemnată ca reprezentant potrivit legii sau statutului propriu, iar acest consimțământ trebuie să fie neviciat de *eroare, dol sau violență*.

Totodată consimțământul clientului trebuie să fie dat în deplină cunoștință cu privire la conținutul contractului bancar, iar pentru realizarea acestei ultime condiții, banca trebuie să-și îndeplinească obligația de informare.

Consimțământul clientului rezultă din semnarea formularului redactat de bancă, dar acest formular conține însă numai clauzele esențiale ale contractului și de aceea banca este

obligată să informeze clientela asupra tuturor condițiilor contractelor bancare, a tuturor angajaților reciproce ale părților.

Persoana fizică, parte a contractelor bancare, trebuie să aibă capacitatea de exercițiu deplină, care se dobândește odată cu vârsta majoratului.

Majorul pus sub interdicție și minorul lipsit de capacitate de exercițiu încheie contractele bancare prin reprezentanții legali, iar minorii cu capacitate de exercițiu restrânsă (14-18 ani) trebuie să fie asistați de ocrotitorii legali.

Persoanele juridice pot încheia contracte bancare cu respectarea principiului specialității capacității de exercițiu, prin persoanele fizice care le reprezintă în temeiul legii sau al statului propriu.

De regulă, persoana juridică, dobândește capacitate de exercițiu după momentul înregistrării la ONRC.

Obiectul contractelor bancare îl constituie operațiunile bancare permise de dispozițiile Legii nr. 58/1998, iar prețul serviciilor bancare pentru operațiunile bancare datorat de client trebuie să fie precis determinat prin contractul bancar.

Clauza contractului bancar trebuie să fie certă și licită și de aceea sunt prohibite contractele bancare având o cauză ilicită, cum ar fi *“spălarea banilor”*.

Contractele bancare se încheie întotdeauna în formă scrisă, dar în unele situații, jurisprudența a acceptat ca dovada contractului să fie făcută cu alte înscrisuri cum ar fi corespondența purtată între părți.

În alte situații s-a admis proba cu registre pentru a dovedi nu însăși încheierea contractului, ci operațiunile efectuate în baza unui contract existent și prelungit de părți după expirarea duratei sale.

Pe de altă parte, unele contracte bancare, cum sunt depozitul și împrumutul, fac parte din categoria actelor juridice reale, care se consideră încheiate în momentul predării sumei, obiectului sau a titlului de valoare, după caz.

Contractele bancare se disting de celelalte contracte comerciale prin unele trăsături specifice cum sunt:

- ✓ Originalitatea tehnicilor utilizate (depozitul de fonduri de titluri, scontul, dată de valoare, cărțile bancare, cambia informatizată, cecul – imagine, etc.)
- ✓ Protecția sporită a consumatorului (clientului) ca reacție la inegalitatea părților și la importanța intereselor puse în joc,

✓ Suprapunerea raportului de drept bancar cu raportul de drept comercial dintre client și terțe persoane (de ex. Cazul creditului documentar) impune în interesul securității ambelor raporturi, izolarea lor juridică.

De aici decurge o dublă consecință: excepțiile intrinseci raportului juridic de drept comercial nu pot fi invocate în cadrul raportului juridic de drept bancar, iar banca este datoare să cunoască natura raportului juridic dintre client și terța persoană.

În practica încheierii contractelor bancare sunt utilizate, fără excepție formulare tipizate redactate de bănci, cu clauze imperative, care conferă acestora natura de simple contracte de adeziune.

În consecință, în caz de litigiu, instanța de judecată verifică numai dacă la semnarea contractului clientul a avut cunoștință de clauză litigioasă, chiar și în cazul în care contractele bancare nu sunt singurele contracte de adeziune.

Aderarea la contract a clientului băncii are însă unele trăsături specifice deoarece clientul aderă nu numai la clauzele exprese ale contractului ci și la condițiile generate de bancă, la uzurile convenționale și la regulile profesionale bancare.

În sens larg, condițiile generale ale contractelor bancare sunt norme care guvernează ansamblul operațiunilor efectuate de bănci în raporturile cu clientelă.

În sens restrâns ele se referă la remunerația cuvenită băncii în care se efectuează operațiunile bancare și la remunerația datorată de bănci pentru fondurile puse la dispoziția lor de către clienți.

Dacă aceste condiții sunt reproduse pe imprimatul semnat de părți (aceasta fiind practică cvasiunanimă) ele se impun în virtutea principiului consensualismului. În caz contrar, aplicabilitatea lor într-un raport juridic depinde de cunoașterea lor de către client.

Aderarea clientului la uzurile bancare este examinată în raport de distincția între uzurile cu valoare de cutumă, care se înglobează în condițiile generale și uzurile convenționale care impun în considerarea acțiunii tacite a părților.

În cazul uzurilor cu valoare de cutumă, interpretarea contractului se bazează pe prezumția că părțile semnate au acceptat toate efectele pe care uzurile bancare le conferă mecanismelor operațiunii pe care au declașat-o.

Pe de altă parte uzurile cu valoare de cutumă, asemenea legii sunt de aplicație generală și teoretic se impun chiar în absența unui acord contractual.

În practică însă și aceste uzuri vor fi izvor de obligații juridice numai pentru părțile unui contract bancar.

În consecință, în toate situațiile uzul devine sursa de obligații comerciale ca rezultat al aderării la contractul bancar, ceea ce diminuează interesul practic al distincției teoretice între cele două categorii de uzuri.

De aceea uzurile convenționale ocupă un loc important în practică actuală a contractelor bancare.

În ceea ce privește existența uzului invocat, în caz de contestare de către client, trebuie să fie dovedită de bancă printr-un expert sau printr-o atestare a unui organism profesional competent.

În general se consideră că reprezintă uz bancar tot ceea ce face parte din funcționarea normală a

activității bancare.

De exemplu efectuarea plăților ordonate de clientul care și-a deschis un cont de depozit de fonduri, informația despre fluctuația cursurilor bursiere a clientului care și-a deschis un cont de depozit de titluri, etc.

Există însă numeroase controverse în ceea ce privește existența unor uzuri cum ar fi, de exemplu prezentarea de către bănci spre acceptare de către tras a cambiilor remise în baza unui contract de cont curent.

Pe de altă parte, chiar și atunci când s-a dovedit existența uzului, recunoașterea efectelor sale este opera justiției, pentru că din uz pot izvoră numai obligații compatibile și dispozițiile legale.

Judecătorii constată și interpretează suveran uzurile bancare, ținând seama și de realitatea că aceste uzuri exprima voința părții celei mai puternice și pot prezenta o abatere de principiul egalității.

Totodată, instanța poate aprecia că deși uzul există și a fost acceptat de ambele părți prin semnarea contractului bancar, el generează pentru clientul băncii o obligație lipsită de cauză.

Este cazul uzului bancar al datei de valoare.

Deși definit în mod diferit, uzul bancar al datei de valoare este cunoscut atât în Europa cât și în SUA.

“Dată reținută atunci când se efectuează o operațiune în cont pentru calculul dobânzilor datorate eventual de una dintre părți. Data de valoare este în general diferită de data efectivă a operațiunii: este anterioară acesteia pentru articolele din debitul contului clientului și posterioară pentru cele din creditul contului”.

“Dată valabilă pentru înregistrările contabile de la care curg sau încetează să curgă dobânzile”

“Dată la care un client poate utiliza fonduri depuse într-un cont”.

Aderarea clientului la reglementarea exercițiului profesiei bancare se referă pe de o parte la reglementările Băncii Naționale a României, de de altă parte la convențiile interbancare.

Reglementările emise de Banca Națională a României se impun, cu putere de lege, atât părților contractului cât și instanțelor judecătorești, iar această concluzie se desprinde din analiza dispozițiilor Legii nr. 312/2004 privind statutul Băncii Naționale a României.

Conform prevederilor Legii nr. 312/2004 toate reglementările emise de Banca Națională a României se publică în Monitorul Oficial al României și se consideră că nimeni nu poate invoca necunoașterea lor.

Reglementările emise de Banca Națională a României se materializează în *norme, regulamente și circulare*.

Convențiile interbancare nu pot fi invocate de bancă împotriva clientului care nu este parte în aceste convenții.

Între caracterele specifice ale contractelor bancare mai putem enumera: obligația băncii de informare, de prevenire și de sfătuirea clientului, obligația de discreție a clientului, posibilitatea băncii de a modifica unilateral unele prevederi ale contractului bancar, neamestecul și complicitatea băncii, etc.

Unul din caracterele importante ale contractului bancar îl constituie derogările de la regulă potrivit căreia societățile bancare nu pot rezilia unilateral un contract de deschidere de credit încheiat cu clientul băncii.

Neîndeplinirea culpabilă sau îndeplinirea defectuoasă ori cu întârziere a obligațiilor asumate de bancă prin contractul încheiat cu clientul, antrenează răspunderea contractuală a băncii pentru repararea prejudiciului cauzat clientului.

Obligația de reparare a daunei are toate caracteristicile specifice obligațiilor comerciale (curgerea de drept a dobânzilor, neacordarea termenelor de garanție, libertatea probațiunii, observarea termenelor de prescripție specifice, etc.)

Răspunderea poate fi restrânsă prin inserarea în contract a unor clauze de exonerare de răspundere în anumite situații.

Aceste clauze produc efecte în măsura în care tind să-l exonereze pe bancher de consecințele culpei ușoare, dar nu și în cazul culpei grave, cum ar fi de exemplu:

- ✓ întârzierea prezentării la plată a unui titlu de credit,

✓ întârzierea debitării contului, cu consecința calculării unui curs de schimb defavorabil pentru

✓ client,

✓ întreruperea brutală a creditării, fără respectarea condițiilor legale care îl pune pe client în

✓ imposibilitatea de a găsi o soluție de finanțare, etc.

Cea mai cunoscută formă de contract bancar este cea a contractului de cont bancar.

Pentru o mai bună înțelegere trebuie văzute cele două mar funcții pe care contul bancar le îndeplinește:

✓ *Funcția de instrument al tehnicii contabile,*

✓ *Funcția de instrument al reglementării creanțelor bancare.*

Ca instrument al tehnicii contabile, contul se prezintă sub forma unui tablou al creanțelor și al datoriilor reciproce între doi corespondenți și face dovada operațiunilor bănești care se efectuează între aceștia și exprimă rezultatul operațiunilor efectuate.

Fiecare operațiune se înscrie în cont fie ca un articol de credit, după poziția de creditor sau de debitor pe care o are clientul băncii.

Așadar în contul bancar se vor înscrie:

La debit - retragerile de numerar, plățile efectuate la ordinul clientului, dobânzile și Comisioanele datorate băncii,

La credit - vărsămintele de numerar, sumele rezultate din încasarea efectelor de comerț sau altor titluri de credit remise de client, dobânzile datorate de bancă clientului.

Ca instrument juridic de realizare a operațiunilor bancare, contul bancar reprezintă un contract complex, fiind atât o convenție cu privire la reglementarea creanțelor și a datoriilor reciproce existente între corespondenți, cât și o convenție de garanție, prin compensația care se produce automat între articolele de credit și cele de debit, care se garantează reciproc (creanțele dintr-un articol garantează datoriile din alt articol).

Contul bancar cunoaște o mare diversitate, astfel există contul de depozit, contul curent, contul pasant, contul colectiv, contul contencios, contul nostro, contul numeric.

Contul bancar curent este instrumentul de realizarea contractului de cont bancar, reglementat de dispozițiile art. 2.171 din Codul Civil, îndeplinind ambele funcții, de reglementare a creanțelor reciproce și de garanție, fiind destinat să înregistreze în mod cronologic o serie de operațiuni succesive.

10.2.2. Contractul de cont curent

Un contract bancar pentru un cont curent este un acord legal între o persoană fizică sau juridică și o instituție bancară pentru deschiderea și administrarea unui cont curent, iar acest contract stabilește drepturile și obligațiile fiecărei părți și include detalii precum:

Identificarea părților - Contractul va identifica clar și precis persoanele sau entitățile implicate, adică titularul contului (persoană fizică sau juridică) și instituția bancară.

Datele părților implicate - Numele și adresa titularului contului și ale băncii.

Descrierea contului - Specifică tipul de cont curent deschis, precum și detaliile contului, cum ar fi numărul acestuia.

Descrierea serviciilor oferite - Specifică tipul de cont curent, funcționalitățile disponibile (cum ar fi accesul online, carduri de debit etc.), serviciile asociate (cum ar fi plățile directe, transferurile etc.).

Comisioanele și tarifele - Contractul va enumera comisioanele aplicabile pentru diferitele tranzacții sau servicii, cum ar fi retragerile de numerar, tranzacțiile internaționale, întreținerea contului etc.

Drepturile și responsabilitățile părților - Acest lucru include drepturile și obligațiile titularului contului și ale băncii, cum ar fi obligația băncii de a proteja informațiile contului și dreptul titularului contului de a accesa și de a gestiona fondurile.

Politica de confidențialitate și securitate - Contractul va include informații despre cum vor fi tratate datele personale și cum vor fi protejate de către bancă.

Procedurile de reziliere - Va descrie cum poate fi reziliat contractul și ce se întâmplă cu fondurile din cont după reziliere.

Drepturile și obligațiile - Contractul va detalia drepturile și obligațiile ambelor părți. De exemplu, drepturile titularului contului de a efectua tranzacții și de a primi extrase de cont, precum și obligațiile băncii de a asigura accesul la cont și de a proteja confidențialitatea informațiilor.

Tarife și comisioane - Contractul va stabili tarifele și comisioanele aplicabile pentru diverse servicii și tranzacții legate de contul curent, cum ar fi retragerile de numerar, transferurile de bani sau alte operațiuni bancare.

Proceduri de gestionare a contului - Va include proceduri și instrucțiuni pentru gestionarea contului, cum ar fi modalitățile de efectuare a plăților, deprimarea sumelor în cont sau de rezolvare a disputelor.

Clauze legale și de securitate - Contractul va conține clauze legale și de securitate pentru a proteja interesele ambelor părți și pentru a asigura conformitatea cu legislația bancară și regulamentele de securitate.

Termenii și condițiile - Va include termenii și condițiile generale ale contractului, precum și orice alte informații relevante pentru relația dintre client și bancă.

Acestea sunt doar câteva dintre trăsăturile esențiale ale unui contract de cont curent, iar detaliile specifice pot varia în funcție de instituția bancară și de legislația locală și este important ca părțile implicate să citească și să înțeleagă cu atenție termenii și condițiile contractului înainte de a-l semna.

10.2.3. Contractul de depozit bancar

Un contract de depozit bancar este un acord legal între o bancă și un client în care clientul depune bani în conturile băncii pentru a fi păstrate în siguranță și/sau pentru a câștiga dobânzi, iar acest tip de contract stabilește condițiile și termenii sub care banii sunt depuși, inclusiv dobânda oferită de bancă, perioada pentru care banii sunt depuși (cunoscută sub numele de termen), drepturile și obligațiile părților implicate și procedurile pentru retragerea sau transferul banilor.

Prin intermediul acestui tip de contract, banca își asumă responsabilitatea de a păstra banii în siguranță și de a-i returna clientului atunci când acesta solicită retragerea lor conform termenilor conveniți, iar în schimb, clientul poate câștiga dobânzi în funcție de suma depusă și de perioada pentru care este depusă.

Cel mai important ca ambele părți să fie conștiente de termenii și condițiile contractului, în special clientul băncii, înainte de a semna și de a depune banii.

Așa cum am văzut, contractul de depozit bancar este un acord între o persoană (depozitar) și o bancă (depunător) în care depunătorul încredințează o sumă de bani băncii pentru a fi păstrată și administrată în numele său.

Iată câteva trăsături esențiale ale acestui tip de contract:

Depunerea și acceptarea sumei - Contractul de depozit bancar este inițiat atunci când depunătorul plasează o sumă de bani la bancă. Banca acceptă această sumă, stabilind condițiile și termenii de depozit.

Scopul depozitului - Scopul principal al depozitului bancar este păstrarea și administrarea fondurilor depozitare de către bancă în numele depunătorului.

Condiții și termeni - Contractul de depozit bancar stabilește condițiile și termenii sub care banca primește și administrează fondurile. Acestea includ dobânda aplicabilă (dacă este

cazul), perioada de depozitare, penalitățile pentru retrageri premature sau alte clauze relevante.

Dobânda - În funcție de tipul de depozit și termenul ales, banca poate oferi o dobândă pentru fondurile depuse. Această dobândă poate fi fixă sau variabilă și poate fi plătită la intervale regulate sau la sfârșitul termenului depozitului.

Drepturile și obligațiile părților - Contractul definește drepturile și obligațiile depozitarului și ale băncii. Acestea includ dreptul depozitarului de a retrage fondurile în conformitate cu termenii contractuali și obligația băncii de a păstra fondurile în condiții de siguranță și de a plăti dobânda (dacă este cazul).

Siguranța și garantarea depozitului - În multe jurisdicții, depozitele bancare sunt asigurate de către un sistem de garantare a depozitelor, care protejează fondurile depozitare până la o anumită sumă în caz de faliment al băncii.

Termenul depozitului - Contractul specifică termenul pentru care fondurile vor fi depozitate. Acest termen poate fi variabil, în cazul depozitelor cu acces liber, sau fix, în cazul depozitelor pe termen fix.

Retragerea fondurilor - Depunătorul are dreptul să retragă fondurile depozitate conform termenilor contractuali. În cazul depozitelor pe termen fix, retragerea prematură poate atrage penalități.

Revocarea contractului - Depunătorul sau banca poate revoca contractul de depozit în anumite circumstanțe prevăzute în contract sau conform legii.

Confidențialitatea și protecția datelor - Contractul poate include și clauze referitoare la confidențialitatea informațiilor financiare și protecția datelor personale ale depunătorului.

Acestea sunt câteva dintre trăsăturile esențiale ale unui contract de depozit bancar, care variază în funcție de jurisdicție și de specificul fiecărei bănci.

Este important ca depunătorii să citească și să înțeleagă în detaliu termenii și condițiile contractului înainte de a efectua o depunere.

10.2.4. Contractul de credit bancar

Contractul de credit bancar este un acord legal între o instituție financiară (banca comercială) și un client, persoană fizică sau juridică, în care banca furnizează fonduri financiare către client sub forma unui împrumut.

Acest tip de contract stabilește termenii și condițiile împrumutului, inclusiv suma împrumutată, rata dobânzii, perioada de rambursare, garanțiile necesare și alte clauze relevante.

Printre aspectele esențiale ale unui contract de credit bancar se numără:

Suma împrumutată - Specifică suma de bani pe care banca o furnizează clientului.

Rata dobânzii - Este procentul aplicat sumei împrumutate pentru a calcula costul total al împrumutului. Poate fi fixă sau variabilă.

Perioada de rambursare - Durata în care clientul trebuie să returneze suma împrumutată împreună cu dobânzile.

Garanțiile - Unele împrumuturi pot necesita garanții, cum ar fi proprietatea sau alte active, pentru a asigura rambursarea.

Comisioanele și costurile - Contractul poate specifica comisioanele și costurile asociate cu împrumutul, cum ar fi comisionul de acordare a creditului sau alte taxe.

Clauzele de risc - Contractul poate include clauze care stabilesc ce se întâmplă în cazul în care clientul nu își îndeplinește obligațiile de plată.

Este important ca, în special, clienții băncii să citească cu atenție și să înțeleagă toți termenii și condițiile dintr-un contract de credit înainte de a-l semna, pentru a evita surprize neplăcute sau dificultăți financiare ulterioare.

De asemenea, este recomandabil să se solicite clarificări sau să se caute sfaturi profesionale în cazul în care există aspecte neclare sau confuze în contract.

Așadar, contractul bancar este unul de adeziune, iar aderarea la contract a clientului băncii are unele trăsături specifice deoarece clientul aderă nu numai la clauzele exprese ale contractului ci și la condițiile generate de bancă, la uzurile convenționale și la regulile profesionale bancare.

Contractul de depozit bancar este un acord între o persoană (depozitar) și o bancă (depunător) în care depunătorul încredințează o sumă de bani băncii pentru a fi păstrată și administrată în numele său.

Contractul de credit bancar este un acord legal între o instituție financiară (banca comercială) și un client, persoană fizică sau juridică, în care banca furnizează fonduri financiare către client sub forma unui împrumut.

Contractele bancare reprezintă mijlocul de concretizare, din punct de vedere juridic, a tranzacțiilor și operațiunilor bancare, indiferent dacă vorbim despre contractele bancare de cont curent, contractele bancare de depozit, contractele bancare de creditare sau alt tip de contracte bancare.

CONTRACTE BANCARE PUBLICE

11.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate aspecte referitoare la rolul băncilor în acordarea de credite guvernelor sau autorităților publice locale în vederea completării resurselor bugetare și dezvoltării statelor sau entităților locale.

11.2. Conținut

- ✱ *CREDITELE BANCARE GUVERNAMENTALE*
- ✱ *CREDITELE BANCARE PENTRU FINANȚAREA AUTORITĂȚILOR LOCALE*

11.2.1. Creditele bancare guvernamentale

Contractele bancare publice sunt acorduri legale între instituțiile publice (cum ar fi guvernele, autoritățile locale sau entități guvernamentale) și bănci.

Aceste contracte pot include diverse servicii financiare și bancare, cum ar fi administrarea conturilor, gestionarea datoriei publice, furnizarea de credite și alte servicii bancare specializate.

În multe țări, instituțiile publice au nevoie de servicii bancare pentru a-și gestiona finanțele, pentru a-și îndeplini obligațiile financiare și pentru a accesa finanțare suplimentară, în cazul în care este necesar.

De exemplu, guvernele pot contracta bănci pentru a-și împrumuta bani prin emisiunea de obligațiuni sau pentru a-și gestiona fondurile în conturi bancare.

Aceste contracte bancare publice sunt adesea supuse unor proceduri de licitație și reglementări specifice, pentru a asigura transparența, concurența și utilizarea eficientă a resurselor publice.

De asemenea, ele sunt supuse reglementărilor financiare și legilor privind achizițiile publice din țara respectivă.

Contractele bancare internaționale publice sunt acorduri financiare între instituții bancare și guverne sau alte entități publice ale diferitelor țări.

Aceste contracte pot include diverse tipuri de aranjamente financiare, precum împrumuturi guvernamentale, finanțări de proiecte sau asistență pentru dezvoltare.

Un exemplu comun de contract bancar internațional public este un acord de împrumut între o bancă internațională și guvernul unei țări.

În cadrul acestui acord, guvernul poate lua împrumuturi pentru a finanța proiecte de infrastructură, servicii publice sau alte nevoi de finanțare a dezvoltării.

În plus față de împrumuturi, contractele bancare internaționale publice pot include și alte aranjamente, cum ar fi garanții financiare sau asistență tehnică pentru gestionarea finanțelor publice.

Aceste contracte sunt adesea elaborate în conformitate cu standardele internaționale și sunt supuse unor negocieri detaliate între părți pentru a asigura condiții echitabile și sustenabile pentru toți cei implicați.

De asemenea, ele pot fi supuse reglementărilor și supravegherii autorităților financiare naționale și internaționale.

Contractarea creditelor bancare de către guverne poate fi o strategie utilizată în diferite circumstanțe pentru a obține finanțare suplimentară pentru diverse proiecte sau pentru a acoperi deficitul bugetar.

Acest lucru poate fi necesar atunci când guvernul se confruntă cu nevoi de finanțare imediate și nu dispune de suficiente resurse pentru a le acoperi.

Există câteva motive pentru care guvernele ar putea alege să contracteze credite bancare:

Finanțarea proiectelor de investiții - Guvernele pot să împrumute bani de la bănci pentru a finanța proiecte de infrastructură, educație, sănătate sau alte programe care sunt considerate necesare pentru dezvoltarea economică și socială a țării.

Acoperirea deficitului bugetar - Atunci când veniturile guvernului nu sunt suficiente pentru a acoperi cheltuielile, acesta poate recurge la împrumuturi pentru a acoperi deficitul bugetar. Aceste împrumuturi sunt adesea necesare în timpul recesiunilor economice sau în perioade de cheltuieli mari, cum ar fi criza sănătății publice sau războiul.

Gestionarea datoriei existente - Unele guverne pot să împrumute bani de la bănci pentru a rambursa alte împrumuturi care au dobânzi mai mari sau termene mai scurte. Aceasta poate fi o strategie de gestionare a datoriei pentru a reduce costurile și pentru a îmbunătăți durabilitatea financiară a guvernului.

În general, contractarea creditelor bancare de către guverne trebuie să fie gestionată cu atenție, deoarece implică plata unor dobânzi și a costurilor asociate, care pot afecta bugetul guvernului pe termen lung.

De asemenea, este important ca împrumuturile să fie utilizate în mod eficient pentru a asigura că beneficiile pe termen lung depășesc costurile asociate cu împrumutul.

Contractarea creditelor bancare de către guverne pentru finanțarea proiectelor de investiții poate fi o strategie utilizată pentru a stimula dezvoltarea economică și socială a unei țări.

Această abordare poate fi adoptată atunci când guvernul dorește să realizeze investiții în infrastructură, educație, sănătate sau alte domenii care sunt considerate esențiale pentru creșterea economică pe termen lung.

Există mai multe motive pentru care guvernele ar putea alege să se împrumute pentru a finanța proiecte de investiții:

Stimularea creșterii economice - Investițiile în infrastructură, cum ar fi construcția de drumuri, poduri, aeroporturi sau rețele de transport și comunicații, pot stimula creșterea economică prin crearea de locuri de muncă și creșterea productivității.

Îmbunătățirea calității vieții - Investițiile în educație, sănătate și alte servicii sociale pot îmbunătăți calitatea vieții cetățenilor și pot contribui la reducerea sărăciei și inegalității sociale.

Creșterea competitivității economice - Investițiile în cercetare, tehnologie și inovație pot sprijini dezvoltarea unor sectoare economice cheie și pot crește competitivitatea unei țări pe plan internațional.

Maximizarea eficienței utilizării resurselor - Împrumuturile pot fi utilizate pentru a finanța proiecte care generează beneficii pe termen lung și care ar putea fi dificil de realizat folosind doar resursele existente ale guvernului.

Cu toate acestea, este important ca guvernele să fie responsabile în gestionarea împrumuturilor pentru investiții și este esențial ca aceste împrumuturi să fie utilizate în mod eficient și transparent, iar proiectele finanțate să fie evaluate cu atenție pentru a asigura că aduc beneficii economice și sociale semnificative pe termen lung.

De asemenea, guvernele ar trebui să fie atente la gestionarea datoriei și să se asigure că împrumuturile sunt sustenabile și că nu vor duce la îndatorare excesivă sau la instabilitate financiară pe termen lung.

Contractarea creditelor bancare de către guverne pentru a acoperi deficitul bugetar este o practică destul de comună în multe țări, iar atunci când cheltuielile guvernamentale depășesc veniturile, rezultă un deficit bugetar.

Pentru a compensa acest deficit și a-și finanța activitățile, guvernele pot recurge la împrumuturi de la bănci sau alte instituții financiare.

Există mai multe motive pentru care guvernele aleg să împrumute bani pentru a acoperi deficitul bugetar:

Asigurarea stabilității financiare - Împrumuturile permit guvernului să-și mențină operațiunile și să-și plătească obligațiile financiare, cum ar fi salariile funcționarilor publici sau plata contractelor cu furnizorii de servicii publice.

Evitarea reducerilor bruște în cheltuieli - Reducerea abruptă a cheltuielilor guvernamentale ar putea avea consecințe negative asupra economiei și asupra bunăstării populației. Împrumuturile permit guvernului să evite aceste reduceri bruște și să mențină nivelul de servicii publice oferite cetățenilor.

Investiții în dezvoltare economică - Unele împrumuturi sunt folosite pentru a finanța proiecte de infrastructură sau alte inițiative care ar putea stimula creșterea economică pe termen lung. Aceste investiții ar putea, în cele din urmă, să conducă la creșterea veniturilor guvernului și la reducerea deficitului bugetar în viitor.

Cu toate acestea, există și riscuri asociate cu împrumuturile guvernamentale, cum ar fi creșterea datoriei publice și plata dobânzilor și este important ca guvernele să gestioneze aceste împrumuturi în mod responsabil și să asigure că fondurile sunt utilizate în mod eficient și transparent pentru a sprijini bunăstarea și dezvoltarea pe termen lung a țării.

De asemenea, monitorizarea și controlul datoriei guvernamentale sunt cruciale pentru a evita o acumulare excesivă a acesteia și pentru a menține stabilitatea financiară a țării.

Contractarea creditelor bancare pentru gestionarea datoriei externe a guvernului poate fi o strategie utilizată pentru refinanțarea sau restructurarea datoriilor existente, pentru a obține condiții de împrumut mai favorabile sau pentru a extinde termenele de rambursare.

Această abordare poate fi adoptată în diferite situații, cum ar fi:

Redobândirea controlului asupra datoriei - Prin refinanțare sau restructurare, guvernul poate căuta să-și reducă rata dobânzii sau să prelungească termenele de rambursare, ceea ce poate reduce povara datoriei și poate îmbunătăți sustenabilitatea financiară pe termen lung.

Reducerea presiunii asupra bugetului - Dacă ratele dobânzii sunt reduse sau termenele de rambursare sunt prelungite, guvernul poate reduce plățile lunare sau anuale

asociate datoriei externe. Aceasta poate elibera resurse financiare pentru alte scopuri, cum ar fi investițiile în infrastructură sau programe sociale.

Gestionarea riscului valutar - Prin contractarea de împrumuturi în moneda locală sau în alte monede, guvernul poate gestiona riscul valutar asociat datoriei externe. Acest lucru poate reduce expunerea la fluctuațiile cursului de schimb și poate oferi o mai mare stabilitate financiară.

Reparații de urgență - În situații de criză financiară sau economică, guvernul poate contracta credite bancare pentru a face față nevoilor imediate de finanțare și pentru a evita incapacitatea de plată.

Este important să subliniem că atragerea de noi împrumuturi pentru a gestiona datoria externă trebuie să fie parte a unei strategii financiare mai largi și să fie efectuată în mod responsabil, iar guvernele ar trebui să evalueze cu atenție costurile și beneficiile asociate cu împrumuturile bancare și să se asigure că acestea sunt utilizate în mod eficient pentru a consolida poziția lor financiară pe termen lung.

De asemenea, trebuie să fie atente la nivelul total al datoriei și la capacitatea de rambursare pentru a evita supraîndatorarea și crizele financiare.

La data realizării suportului de curs, datoria publică a României atinge pragul de aproape 170 miliarde de euro.

11.2.2. Creditele bancare pentru finanțarea autorităților locale

Contractarea creditelor bancare de către autoritățile locale este o practică destul de comună în multe țări prin care acestea pot lua împrumuturi de la bănci pentru a finanța proiecte de infrastructură, dezvoltare urbană, programe sociale sau alte nevoi ale comunității locale.

Această practică poate fi benefică atât pentru autoritățile locale, cât și pentru comunitatea lor, deoarece le oferă resurse financiare pentru a realiza investiții și proiecte importante, dar este totuși important ca autoritățile locale să își gestioneze împrumuturile în mod responsabil, asigurându-se că vor putea rambursa datoriile fără a afecta bugetul și serviciile publice.

În plus, contractarea creditelor bancare de către autoritățile locale este supusă regulilor și reglementărilor stabilite de către guvernul central sau alte autorități de reglementare financiară, iar aceste reguli pot include limitări privind nivelul împrumuturilor sau condiții specifice pentru accesarea creditelor.

Este important ca autoritățile locale să aibă o planificare financiară solidă și să efectueze o evaluare riguroasă a capacității lor de a rambursa împrumuturile înainte de a le contracta.

De asemenea, transparența și implicarea comunității în deciziile privind contractarea împrumuturilor sunt aspecte esențiale pentru asigurarea unei guvernări locale responsabile și eficiente.

Contractele bancare internaționale publice pentru finanțarea autorităților locale sunt instrumente financiare semnate între autoritățile locale și instituții bancare internaționale sau organizații financiare internaționale.

Aceste contracte sunt destinate să ofere autorităților locale acces la finanțare pentru diferite proiecte și inițiative, cum ar fi dezvoltarea infrastructurii, serviciile publice sau alte proiecte de dezvoltare locală.

Iată câteva aspecte cheie legate de contractele bancare internaționale publice pentru finanțarea autorităților locale:

*Scopul***: Scopul principal al acestor contracte este de a furniza finanțare pentru proiecte de dezvoltare locală sau pentru a satisface nevoile de finanțare ale autorităților locale în ceea ce privește serviciile publice și infrastructura.

*Termenii și condițiile***: Contractele bancare internaționale publice includ termeni și condiții specifice, precum dobânzi, perioade de rambursare, garanții și alte clauze legate de utilizarea fondurilor și responsabilitățile părților implicate.

*Procesul de negociere***: Negocierea contractelor bancare internaționale poate implica multiple etape și implicări, inclusiv evaluarea riscurilor, negocierea condițiilor financiare și juridice și obținerea aprobărilor necesare din partea ambelor părți și, uneori, din partea organismelor de reglementare.

*Garantarea surselor de rambursare***: În multe cazuri, contractele bancare internaționale pentru finanțarea autorităților locale necesită garantarea surselor de rambursare a împrumutului. Aceasta poate include impozite locale, taxe, venituri din proiectele finanțate sau alte surse de venituri ale autorităților locale.

*Monitorizarea și raportarea***: După semnarea contractului, este important să se efectueze monitorizarea continuă a implementării proiectelor finanțate și să se raporteze periodic stadiul și performanța acestora către instituțiile financiare internaționale sau alte părți implicate.

*Aspectele legale și reglementările***: Contractele bancare internaționale publice trebuie să respecte legislația și reglementările atât la nivel local, cât și internațional. Acest

lucru poate implica implicarea avocaților specializați în dreptul financiar și internațional pentru a asigura conformitatea și protecția intereselor autorităților locale.

Aceste contracte sunt esențiale pentru sprijinirea dezvoltării locale și pentru furnizarea de servicii publice de calitate, dar necesită o gestionare atentă și o planificare strategică pentru a asigura succesul proiectelor și pentru a minimiza riscurile financiare și legale.

Situația de îndatorare a Municipiului București

Contractarea creditelor bancare de către Municipiul București este o practică destul de frecventă, având în vedere nevoile sale de finanțare pentru diverse proiecte de infrastructură, servicii publice și alte inițiative.

Municipiul București poate lua împrumuturi de la bănci pentru a-și acoperi cheltuielile curente sau pentru a finanța proiecte de dezvoltare urbană, precum modernizarea infrastructurii rutiere sau construcția de clădiri publice.

Împrumuturile contractate de către Municipiul București sunt supuse unor proceduri și reglementări specifice, care pot include aprobări din partea consiliului local sau a altor autorități de reglementare, în conformitate cu legislația națională și locală.

Beneficiile contractării creditelor bancare de către Municipiul București includ accesul la resurse financiare necesare pentru a finanța proiectele prioritare și pentru a asigura furnizarea serviciilor publice în mod eficient, dar este totuși important ca împrumuturile să fie gestionate în mod responsabil pentru a evita supraîndatorarea și pentru a asigura capacitatea de rambursare în termenul stabilit.

Transparența și implicarea publicului în deciziile legate de contractarea creditelor sunt, de asemenea, aspecte importante pentru a asigura o guvernare locală responsabilă și pentru a asigura că resursele financiare sunt utilizate în mod eficient în beneficiul comunității.

La data realizării suportului de curs, datoria publică a Municipiului București atinge pragul de aproape un miliard de euro.

Așadar, contractele bancare guvernamentale, pe lângă împrumuturi, pot include diverse servicii financiare și bancare, cum ar fi administrarea conturilor, gestionarea datoriei publice, furnizarea de credite și alte servicii bancare specializate.

Contractarea creditelor bancare de către autoritățile locale este o practică destul de comună în multe țări prin care acestea pot lua împrumuturi de la bănci pentru a finanța proiecte de infrastructură, dezvoltare urbană, programe sociale sau alte nevoi ale comunității locale.

Accesarea creditelor bancare de către guverne, sau de către autoritățile locale, este o practică care poate fi benefică atât pentru statul respectiv, cât și pentru autoritățile locale și

pentru comunitățile acestora, deoarece le oferă resurse financiare pentru a realiza investiții și proiecte importante, dar este totuși important ca autoritățile locale să își gestioneze împrumuturile în mod responsabil, asigurându-se că vor putea rambursa datoriile fără a afecta bugetul și serviciile publice.

RISCURILE OPERAȚIUNILOR BANCARE

12.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate aspecte privind riscurile care pot să apară în legătură cu desfășurarea tranzacțiilor și operațiunilor bancare precum și modalități concrete de evitare sau gestionare a acestor riscuri, care se manifestă în numeroase forme, dar dintre acestea, doar câteva prezintă interes în acest context, cum ar fi *riscul de insolvabilitate*, *riscul inflaționist* și *riscul valutar*.

12.2. Conținut

- ✧ *RISCV DE INSOLVABILITATE*
- ✧ *RISCV INFLAȚIONIST*
- ✧ *RISCV VALUTAR*

12.2.1. Riscul de insolvabilitate

Insolvabilitatea se referă la incapacitatea unei persoane sau a unei companii de a-și îndeplini obligațiile financiare, inclusiv plățile către creditorii săi, iar riscul de insolvabilitate într-un contract de credit bancar se referă la probabilitatea ca persoana care a luat creditul să nu fie capabilă să își plătească datoriile către bancă conform termenilor și condițiilor stabilite în contract.

Aceasta poate avea diverse cauze, inclusiv pierderea locului de muncă, probleme de sănătate, schimbări neprevăzute în economie sau alte circumstanțe care afectează capacitatea debitorului de a-și onora obligațiile financiare.

Pentru bănci, gestionarea riscului de insolvabilitate este esențială pentru a proteja interesele lor financiare, iar acestea pot evalua riscul de insolvabilitate a unui solicitant de credit prin analizarea istoricului său de credit, a veniturilor, a activelor și a altor factori relevanți.

În plus, băncile pot impune anumite garanții sau condiții suplimentare pentru a minimiza riscul de neplată, cum ar fi prezentarea unui co-debitor sau a unor garanții materiale.

Pentru persoana care ia creditul, riscul de insolvabilitate poate avea consecințe serioase, cum ar fi pierderea bunurilor garantate sau a scorului de credit, precum și dificultăți financiare semnificative pe termen lung.

Este important să fie luate în considerare toate aceste aspecte și să fie evaluate cu atenție condițiile contractuale înainte de a contracta un credit bancar și, de asemenea, este esențial să se țină cont de planuri de rezervă pentru a face față situațiilor dificile care pot apărea în viitor.

Riscul insolvabilității în contractul de credit bancar este o preocupare majoră atât pentru instituțiile financiare, cât și pentru împrumutați.

Pentru creditorii care acordă credite, riscul insolvabilității poate duce la pierderi financiare semnificative, iar pentru a minimiza acest risc, băncile efectuează o evaluare riguroasă a solvabilității potențialilor împrumutați înainte de a acorda un credit.

Această evaluare poate include verificarea istoricului creditar, a veniturilor, a datoriilor existente și a altor factori relevanți.

Pentru împrumutați, riscul insolvabilității poate avea consecințe grave, inclusiv pierderea bunurilor garantate în favoarea creditorului și deteriorarea scorului de credit, ceea ce poate afecta capacitatea de a accesa creditul în viitor.

Pentru a gestiona riscul insolvabilității, este important ca împrumutații să fie responsabili financiar și să ia în considerare cu atenție capacitățile lor de rambursare înainte de a semna un contract de credit.

De asemenea, pot fi luate în considerare asigurările de viață sau alte produse financiare care să protejeze împrumutații și creditorii în cazul unui eveniment neprevăzut care ar putea duce la insolvabilitate.

12.2.2. Riscul inflaționist

Riscul inflaționist într-un contract de credit bancar reprezintă posibilitatea ca inflația monetară să erodeze puterea de cumpărare a banilor împrumutați și să afecteze capacitatea împrumutatului de a returna suma împrumutată și dobânzile asociate în termenii conveniți inițial.

Acest risc poate fi abordat în diferite moduri în cadrul unui contract de credit, iar metodele comune au în vedere:

Dobânzi ajustabile - În unele cazuri, dobânzile pot fi ajustate periodic în funcție de ratele de inflație sau de alte indicatori economici relevanți. Astfel, creditorul poate încerca să-și compenseze pierderile cauzate de inflație.

Clauze de ajustare a ratei dobânzii - Contractele de credit pot include clauze care permit ajustarea ratei dobânzii în funcție de inflație sau alte factori economici. Aceste clauze pot fi concepute pentru a proteja atât creditorul, cât și împrumutatul împotriva riscului inflaționist.

Indexarea sumei împrumutate - În unele cazuri, suma împrumutată poate fi indexată la inflație, astfel încât împrumutatul să returneze o sumă ajustată în funcție de nivelul inflației din perioada de rambursare.

Protecție împotriva inflației - În unele cazuri, împrumutatul poate achiziționa produse financiare specifice care să ofere o protecție împotriva inflației, ceea ce ar putea reduce impactul negativ al inflației asupra contractului de credit.

Este important ca părțile implicate într-un contract de credit să înțeleagă și să evalueze riscul inflaționist și să stabilească măsuri corespunzătoare pentru a-l gestiona în mod eficient.

Riscul de inflație poate avea anumite implicări într-un contract de credit bancar, atât pentru creditor cât și pentru debitor. Iată câteva aspecte relevante:

Rata dobânzii - Inflația poate influența rata dobânzii pe care debitorul trebuie să o plătească. Dacă inflația crește, este posibil ca banca să își ajusteze dobânda pentru a compensa pierderile generate de deprecierea valorii banilor împrumutați.

Rata de schimb valutar - În cazul unui credit într-o altă valută decât cea locală, inflația poate afecta rata de schimb, iar o inflație ridicată în țara debitorului ar putea duce la deprecierea monedei locale, ceea ce ar putea face ca suma de rambursat să crească în termeni de monedă străină.

Clauze de ajustare - Unele contracte de credit pot include clauze care permit ajustarea ratei dobânzii sau a altor condiții în funcție de nivelul inflației sau de alte indicatori economici relevanți, iar aceste clauze pot proteja atât creditorul, cât și debitorul împotriva impactului inflației.

Rambursarea anticipată a împrumutului - Inflația poate afecta valoarea reală a sumei de bani împrumutate și a plăților viitoare și dacă inflația este ridicată, suma de bani pe care debitorul o va plăti înapoi în termeni reali poate fi mai mică decât suma împrumutată în termeni nominali, iar societatea bancară poate cere rambursarea anticipată a capitalului împrumutat.

Pentru a gestiona riscul de inflație într-un contract de credit bancar, este important ca părțile implicate să fie conștiente de acest aspect și să ia în considerare diferitele modalități de protejare împotriva impactului inflației, inclusiv prin intermediul clauzelor contractuale sau a altor instrumente financiare disponibile.

12.2.3. Riscul valutar

Riscul valutar într-un contract de credit bancar se referă la posibilitatea ca valoarea unei datorii exprimate într-o anumită monedă străină să crească sau să scadă în raport cu moneda locală din țara în care debitorul își desfășoară activitatea care-i asigură veniturile.

Această situație poate apărea în special atunci când împrumutul este acordat într-o altă monedă decât cea locală a debitorului.

Pentru debitor, riscul valutar poate fi o problemă, deoarece fluctuațiile valutare pot duce la creșterea datoriei în moneda locală atunci când valoarea monedei străine în care este exprimat creditul crește.

În cazul unei creșteri semnificative a valorii monedei străine, rata dobânzii și rata de schimb valutar pot crește considerabil, ceea ce poate face ca datoria să devină greu de gestionat.

Pentru a gestiona riscul valutar, debitorii pot lua în considerare diverse strategii, cum ar fi:

- ✓ Alegerea unui împrumut denominat în moneda locală sau într-o monedă stabilă, dacă este posibil.
- ✓ Utilizarea instrumentelor financiare de protecție, cum ar fi contractele forward sau opțiunile valutare, pentru a bloca un curs de schimb favorabil.
- ✓ Diversificarea sursei de venituri în mai multe valute pentru a compensa riscul valutar.
- ✓ Monitorizarea constantă a pieței valutare și a factorilor care ar putea influența cursul de schimb.

Riscul valutar într-un contract de credit bancar se referă la posibilitatea ca fluctuațiile în cursul valutar să afecteze costul sau capacitatea de rambursare a împrumutului, iar acest tip de risc apare atunci când un împrumut este acordat într-o monedă străină, iar debitorul trebuie să ramburseze suma împrumutată în moneda contractată, chiar dacă obține veniturile într-o altă monedă decât cea în care a fost acordat împrumutul, moneda fiind afectată de depreciere pe piața valutară.

Pentru a proteja debitorul împotriva riscului valutar, este adesea folosită o varietate de instrumente financiare, cum ar fi contractele forward, opțiunile valutare sau swap-urile valutare, iar aceste instrumente pot ajuta la stabilizarea costurilor și la gestionarea riscului valutar asociat cu un contract de credit bancar într-o monedă străină.

Este important pentru cei care iau în considerare un credit într-o monedă străină să înțeleagă pe deplin riscul valutar și să evalueze dacă sunt pregătiți să-și asume această expunere.

Deși există avantaje potențiale în a contracta un împrumut într-o monedă străină, cum ar fi ratele de dobândă mai scăzute sau accesul la anumite piețe financiare, trebuie să se ia în calcul și riscurile asociate cu fluctuațiile valutare.

Așadar, riscul de insolvabilitate într-un contract de credit bancar se referă la probabilitatea ca persoana care a luat creditul să nu fie capabilă să își plătească datoriile către bancă conform termenilor și condițiilor stabilite în contract.

Riscul inflaționist într-un contract de credit bancar reprezintă posibilitatea ca inflația monetară să erodeze puterea de cumpărare a banilor împrumutați și să afecteze capacitatea împrumutatului de a returna suma împrumutată și dobânzile asociate în termenii conveniți inițial.

Riscul valutar într-un contract de credit bancar se referă la posibilitatea ca valoarea unei datorii exprimate într-o anumită monedă străină să crească sau să scadă în raport cu moneda locală din țara în care debitorul își desfășoară activitatea care-i asigură veniturile.

Riscurile care pot să apară în legătură cu desfășurarea tranzacțiilor și operațiunilor bancare sunt nenumărate, iar băncile comerciale trebuie să se asigure că iau măsuri care să protejeze atât propriile interese, cât și interesele clienților.

DIGITALIZAREA OPERAȚIUNILOR BANCARE

13.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate aspecte referitoare la modul în care tehnologiile moderne au transformat abordarea societăților bancare cu privire la eficientizarea operațiunilor bancare prin utilizarea soluțiilor digitale.

13.2. Conținut

- ✱ *CREDITELE BANCARE DIGITALE*
- ✱ *ONLINE BANKING*

13.2.1. Creditele bancare digitale

Un contract de credit bancar digital este un contract obligatoriu din punct de vedere juridic între un creditor (banca) și un debitor (împrumutat - persoană fizică sau juridică), care este creat, semnat și stocat electronic.

Aceste acorduri (contracte bancare) sunt facilitate prin platforme sau aplicații digitale, permițând un proces de acordare a împrumutului simplificat și eficient, fără a mai fi nevoie de documente fizice.

Componentele cheie ale unui contract de împrumut digital includ de obicei:

Identificarea părților: identificarea în mod clar a creditorului (societatea bancară) și împrumutatului (debitorului), inclusiv numele lor, denumirea juridică și informațiile de contact.

Termenii împrumutului: prezintă condițiile împrumutului, inclusiv suma împrumutată, rata dobânzii, programul de rambursare și orice comisioane aplicabile.

Termenele de rambursare: detaliază cum și când se așteaptă ca împrumutatul (debitorul) să ramburseze împrumutul, inclusiv orice sume de rate și termenele scadente.

Dobânzi și comisioane: specifică rata dobânzii aplicată împrumutului și orice comisioane suplimentare asociate împrumutului.

Securitate și garanții (dacă este cazul): dacă împrumutul este garantat, descrie garanția pusă la dispoziția societății bancare de către debitor pentru a garanta împrumutul.

Neplata și remedii: prezintă consecințele neîndeplinirii obligațiilor de plată a împrumutului, cum ar fi comisioane de întârziere, penalități sau acțiuni pe care creditorul le poate întreprinde pentru a recupera suma restantă.

Legea aplicabilă: specifică jurisdicția ale cărei legi vor guverna contractul de împrumut și orice dispute care pot apărea.

Semnătura electronică: ambele părți (creditor și debitor) trebuie să semneze în format electronic contractul bancar, folosind o metodă de autentificare sigură, cum ar fi semnăturile digitale sau acreditările unice de conectare.

Data și execuția: include data la care contractul bancar digital este semnat și încheiat de către ambele părți.

Rezolvarea litigiilor: detaliază procesul de soluționare a oricăror dispute care pot apărea între creditor (societatea bancară) și împrumutat (persoana fizică sau juridică).

Confidențialitate: abordează modul în care părțile vor gestiona și vor proteja informațiile sensibile schimbate în timpul procesului de împrumut.

Termeni și condiții: Include orice termeni și condiții suplimentare relevante pentru acordul de împrumut specific.

Contractele bancare digitale de creditare oferă mai multe avantaje față de contractele tradiționale, pe hârtie, inclusiv procesare mai rapidă, documente reduse, accesibilitate îmbunătățită și securitate sporită, dar, cu toate acestea, este esențial să ne asigurăm că aceste contracte digitale respectă reglementările legale relevante și oferă protecție juridică adecvată ambelor părți implicate.

13.2.2. Online banking

Digitalizarea operațiunilor bancare se referă la transformarea proceselor și serviciilor bancare tradiționale într-un mediu digital, iar aceasta implică utilizarea tehnologiei informatice pentru a eficientiza și îmbunătăți experiența clienților, precum și operațiunile interne ale băncilor.

Iată câteva aspecte cheie ale digitalizării operațiunilor bancare:

Servicii bancare online și mobile: băncile oferă clienților acces la conturile lor prin intermediul aplicațiilor mobile și platformelor online, iar aceasta permit clienților să efectueze diverse operațiuni, cum ar fi verificarea soldului, efectuarea plăților, transferurile de bani și gestionarea investițiilor, direct de pe dispozitivele lor mobile sau computere.

Automatizarea proceselor: utilizarea tehnologiei bazate pe inteligență artificială (IA) pentru a automatiza procesele bancare ajută la reducerea erorilor și la creșterea eficienței.

De exemplu, în loc să fie necesară intervenția umană pentru a procesa cererile de împrumut, algoritmi și softuri specializate pot evalua automat riscul și pot lua decizii în timp real.

Servicii de relații cu clienții bazate pe inteligență artificială: băncile utilizează tot mai mult tehnologii de inteligență artificială (IA) pentru a oferi suport și asistență clienților. Chatbot-urile și asistenții virtuali pot răspunde rapid la întrebările clienților și pot oferi recomandări personalizate pentru produse și servicii bancare.

Securitate și protecție a datelor: o preocupare majoră în ceea ce privește digitalizarea operațiunilor bancare este securitatea și protecția datelor, iar în acest scop băncile investesc în soluții avansate de securitate cibernetică pentru a proteja informațiile sensibile ale clienților și pentru a preveni fraudele și atacurile cibernetice.

Inovații tehnologice: digitalizarea bazată pe inteligența artificială (IA) permite băncilor să adopte inovații tehnologice, precum blockchain-ul, pentru a îmbunătăți securitatea și transparența tranzacțiilor, sau tehnologia de recunoaștere facială și biometrică pentru autentificare și verificare a identității clienților.

În ansamblu, digitalizarea operațiunilor bancare are potențialul de a îmbunătăți accesibilitatea, eficiența și securitatea serviciilor bancare, oferind în același timp clienților o experiență mai convenabilă și personalizată.

Așadar, contractele bancare digitale sunt facilitate prin platforme sau aplicații care permit un proces de acordare a împrumutului simplificat și eficient, fără a mai fi nevoie de documente fizice.

Serviciile bancare online oferă clienților acces la conturile lor prin intermediul aplicațiilor mobile și platformelor online, iar aceasta le permite să efectueze diverse operațiuni, cum ar fi verificarea soldului, efectuarea plăților, transferurile de bani și gestionarea investițiilor, direct de pe dispozitivele lor mobile sau computere.

Digitalizarea operațiunilor bancare are potențialul de a îmbunătăți accesibilitatea, eficiența și securitatea serviciilor bancare, oferind în același timp clienților o experiență mai convenabilă și personalizată.

ROLUL INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ÎN DESFĂȘURAREA OPERAȚIUNILOR BANCARE

14.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate aspecte referitoare la rolul jucat de inteligența artificială (IA) în activitatea societăților bancare și mai ales în optimizarea proceselor specifice operațiunilor bancare digitale.

14.2. Conținut

- ✘ *CONTRACTELE BANCARE GENERATE DE INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ*
- ✘ *ACORDAREA CREDITELOR ONLINE PRIN RECUNOAȘTERE FACIALĂ*

14.2.1. Contractele bancare generate de inteligența artificială

Împrumuturile bancare online prin intermediul inteligenței artificiale (IA) implică utilizarea algoritmilor de inteligență artificială și a tehnicilor de învățare automată pentru a evalua cererile de împrumut, a lua decizii de împrumut și a gestiona riscul.

Iată cum funcționează de obicei algoritmi generați de inteligența artificială (IA):

Colectarea datelor: banca colectează diferite tipuri de date de la solicitanții de împrumut, inclusiv informații personale, istoric financiar, scoruri de credit, declarații de venit și multe altele.

Preprocesarea datelor: datele colectate sunt curățate, organizate și preprocesate pentru a elimina inconsecvențele și informațiile irelevante, acest pas fiind crucial pentru asigurarea calității datelor introduse în algoritmi de inteligență artificială.

Feature engineering: caracteristicile individuale sunt extrase din datele preprocesate, care sunt indicatori relevanți pentru estimarea bonității clientului, iar aceste caracteristici pot include date variabile precum scorul de credit, raportul datorie-venit, statutul de angajare, istoricul plăților și multe altele.

Model training: algoritmi de inteligență artificială (IA), cum ar fi modelele de învățare automată, sunt antrenați pe baza datelor istorice ale împrumuturilor, iar aceste modele învață comportamente și relații în cadrul datelor pentru a prezice probabilitatea de rambursare a împrumutului sau de nerambursare.

Decizia de împrumut: când este depusă o nouă cerere de împrumut, sistemul bazat pe inteligența artificială evaluează informațiile solicitantului pe baza modelului instruit, iar acesta atribuie un scor de risc de credit sau o probabilitate de neplată, ajutând banca să ia decizii de creditare bine documentate.

Managementul riscului: inteligența artificială (IA) este folosită și pentru gestionarea continuă a riscurilor pe parcursul ciclului de viață al împrumutului bancar, unde algoritmi de inteligență artificială monitorizează comportamentul împrumutaților, tendințele economice și alți factori relevanți pentru a identifica riscurile potențiale și pentru a lua măsuri proactive pentru a le atenua.

Învățare continuă: sistemul de creditare bazat pe inteligența artificială (IA) învață și se adaptează în mod continuu, pe baza unor date și feedback-uri noi, iar acest proces îmbunătățește acuratețea și eficacitatea deciziilor de împrumut în timp real.

Beneficiile creditării bancare online prin inteligența artificială (IA) includ:

- *Eficiență:* inteligența artificială (IA) poate procesa cererile de împrumut mult mai rapid decât metodele manuale tradiționale, reducând timpul de execuție pentru debitori.

- *Acuratețe:* algoritmi de inteligență artificială (IA) pot analiza cantități mari de date și pot identifica modele subtile pe care oamenii le pot trece cu vederea, ceea ce duce la evaluări mai precise ale riscurilor.

- *Managementul riscului:* inteligența artificială (IA) permite băncilor să gestioneze mai bine riscurile asociate creditării bancare prin monitorizarea continuă a comportamentului împrumutaților și condițiilor pieței financiare.

- *Scalabilitate:* platformele de creditare online bazate pe inteligență artificială (IA) pot gestiona în mod eficient volume mari de cereri de creditare, permițând băncilor să-și extindă operațiunile de creditare.

- *Personalizare:* inteligența artificială (IA) poate personaliza produsele și condițiile de împrumut pe baza profilurilor individuale ale împrumutaților, îmbunătățind experiența și satisfacția clienților.

Cu toate acestea, este esențial să ne asigurăm că practicile de creditare bazate pe inteligență artificială respectă cerințele de reglementare, inclusiv legile de creditare echitabile și reglementările privind confidențialitatea datelor, pentru a atenua riscurile potențiale și pentru a asigura utilizarea etică a inteligenței artificiale în domeniul financiar.

Folosirea inteligenței artificiale în operațiunile bancare aduce cu sine anumite riscuri și provocări, care necesită o atenție deosebită din partea instituțiilor financiare și a legiuitorilor.

Iată câteva dintre riscurile posibile generate de utilizarea algoritmilor de IA:

Confidențialitatea datelor: utilizarea inteligenței artificiale (IA) implică adesea colectarea și procesarea unor cantități mari de date, inclusiv informații sensibile ale clienților, existând riscul ca aceste date să fie compromise sau accesate de către terți neautorizați, ceea ce ar putea duce la încălcări ale confidențialității și la posibile consecințe legale și de reputație pentru banca respectivă.

Bias și discriminare: algoritmi de inteligență artificială (IA) pot fi influențați de datele de intrare și de modul în care sunt antrenați, ceea ce poate duce la apariția unor bias-uri sau discriminări, iar în cazul operațiunilor bancare, acest lucru poate însemna că anumite grupuri de clienți sunt tratați incorect sau că anumite decizii sunt luate în mod incorect, ceea ce poate duce la acuzații de discriminare și la pierderea încrederii clienților.

Eroare și lipsa de transparență: algoritmi de inteligență artificială (IA) pot fi de o complexitate ridicată și greu de înțeles, ceea ce poate face dificilă identificarea și corectarea erorilor, iar lipsa de transparență în procesele algoritmice poate fi problematică, deoarece clienții și legiuitorii pot avea dificultăți în înțelegerea modului în care sunt luate anumite decizii.

Fraudă și manipulare: utilizarea inteligenței artificiale (IA) în operațiunile bancare poate oferi noi oportunități pentru infractori de a comite fraude sau de a manipula sistemele, cum ar fi, de exemplu, cazul în care algoritmi de IA să fie manipulați pentru a genera informații false sau pentru a eluda sistemele de detecție a fraudelor.

Dependența excesivă de tehnologie: în cazul în care instituțiile bancare devin prea dependente de tehnologiile de inteligență artificială (IA), există riscul ca acestea să fie vulnerabile în fața unor probleme tehnice sau a unor atacuri cibernetice, iar defectarea sistemelor de inteligență artificială (IA) ar putea avea consecințe grave asupra operațiunilor bancare și ar putea afecta negativ clienții băncii și piețele financiare.

Pentru a gestiona aceste riscuri, instituțiile financiare trebuie să acorde o atenție deosebită securității datelor, transparenței algoritmice, diversității și incluziunii în procesul de dezvoltare a inteligenței artificiale, și să pună în aplicare mecanisme eficiente de monitorizare și control al riscurilor.

De asemenea, legiuitorii trebuie să dezvolte și să aplice un cadru legislativ corect și să creeze reglementări adecvate, pentru a asigura utilizarea responsabilă și etică a inteligenței artificiale în sectorul bancar.

Inteligența artificială (IA) joacă un rol din ce în ce mai important în operațiunile bancare online, oferind multiple beneficii atât instituțiilor financiare, cât și clienților lor.

Iată câteva moduri importante în care inteligența artificială (IA) influențează și îmbunătățește aceste operațiuni:

Servicii de asistență și suport pentru clienți: chatbot-urile alimentate de IA sunt folosite pentru a oferi asistență clienților în timp real, răspunzând întrebărilor și oferind suport pentru diverse nevoi bancare, cum ar fi informații despre conturi, tranzacții sau produse bancare.

Detectarea fraudei și securitatea: inteligența artificială (IA) este folosită pentru a detecta modele suspecte de activitate și pentru a identifica potențiale fraude sau comportamente frauduloase în timp real, iar aceasta poate contribui la prevenirea fraudei și la protejarea datelor și conturilor clienților.

Analiza și personalizarea ofertelor: prin analiza datelor, inteligența artificială (IA) poate furniza informații valoroase despre comportamentul și preferințele clienților, permițând băncilor să ofere oferte personalizate și recomandări de produse și servicii în funcție de nevoile individuale ale fiecărui client.

Procesarea automată a documentelor și aprobarea creditelor: inteligența artificială (IA) poate automatiza procesele de verificare a documentelor, analiza riscului și aprobarea creditelor, reducând timpul și efortul necesar pentru a finaliza astfel de operațiuni și oferind simultan o experiență mai rapidă și mai eficientă pentru clienți.

Îmbunătățirea experienței utilizatorului: prin analiza comportamentului utilizatorilor și feedback-ului lor, inteligența artificială (IA) poate contribui la îmbunătățirea continuă a interfeței și a experienței utilizatorului în aplicațiile și platformele bancare online, făcându-le mai intuitive și mai ușor de folosit.

Predicția tendințelor și a nevoilor pieței: prin analiza datelor și a modelelor de comportament, inteligența artificială (IA) poate oferi băncilor informații valoroase pentru a anticipa tendințele pieței și nevoile clienților, permițându-le să ia decizii mai bine informate în ceea ce privește strategiile lor de afaceri și ofertele de produse și servicii.

Acestea sunt doar câteva exemple ale modurilor în care inteligența artificială își aduce contribuția în operațiunile bancare online, ajutând la îmbunătățirea eficienței, securității și experienței clienților în sectorul financiar.

14.2.2. Acordarea creditelor online prin recunoaștere facială

Acordarea creditelor bancare online prin intermediul recunoașterii faciale de către inteligența artificială (IA) este o tendință în creștere în industria financiară și bancară, iar

această tehnică utilizează tehnologii avansate de recunoaștere facială pentru a verifica identitatea și autenticitatea solicitantului de credit.

Iată cum funcționează în general acest proces de creditare bazat pe algoritmi generați de către inteligența artificială (IA):

Înregistrarea și verificarea identității: solicitantul încarcă o fotografie sau o înregistrare video a feței sale în timpul procesului de aplicare online, după care, algoritmul de recunoaștere facială analizează aceste date pentru a verifica identitatea solicitantului.

Compararea cu documentele existente: unele platforme digitale pot compara fotografia sau videoclipul cu alte documente de identitate furnizate anterior, cum ar fi pașaportul sau cartea de identitate.

Analiza biometrică facială: inteligența artificială (IA) analizează diferite aspecte ale feței, cum ar fi distanța dintre ochi, proporțiile feței sau modelul venelor, pentru a crea un profil biometric unic pentru fiecare individ în parte.

Verificarea în timp real: în unele cazuri, procesul de recunoaștere facială poate avea loc în timp real, când solicitantul trebuie să-și confirme identitatea prin intermediul unei camere web sau a unei camere mobile.

Securitate și confidențialitate: este crucial ca datele biometrice și informațiile personale să fie protejate și să respecte reglementările privind protecția datelor, cum ar fi Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR) în Uniunea Europeană sau legile locale de protecție a datelor personale.

Această abordare poate reduce fraudă și poate accelera procesul de acordare a creditelor, eliminând necesitatea vizitei fizice la o sucursală bancară și reducând timpul necesar pentru verificarea identității, dar cu toate acestea, este important să se ia în considerare și aspectele legate de protecția datelor și de securitate pentru a asigura un proces sigur și transparent pentru toți utilizatorii.

Inteligența artificială (IA) joacă un rol tot mai important în operațiunile bancare, datorită capacității sale de a procesa cantități masive de date în timp real și de a extrage informații valoroase pentru îmbunătățirea serviciilor și eficienței operaționale.

Iată câteva moduri în care IA este utilizată în operațiunile bancare:

Analiza datelor și gestionarea riscurilor: IA poate analiza rapid datele financiare și modelele de tranzacții pentru a detecta activități frauduloase sau comportamente suspecte, unde algoritmi avansați de machine-learning pot identifica modele și anomalii care ar putea indica fraude sau riscuri pentru securitatea financiară a clienților.

Asistența clienților: chatbot-urile alimentate de IA sunt utilizate în serviciile bancare pentru a răspunde întrebărilor clienților, a oferi asistență în timp real și a ghida utilizatorii în diferitele procese, cum ar fi solicitarea de credite bancare sau deschiderea de conturi bancare.

Personalizarea serviciilor: IA poate analiza comportamentul și preferințele clienților pe baza datelor lor istorice pentru a oferi recomandări personalizate în ceea ce privește produsele și serviciile bancare, iar aceasta poate include sugestii pentru investiții, împrumuturi sau alte servicii financiare potrivite pentru fiecare client în parte.

Automatizarea proceselor: IA poate automatiza multe dintre procesele operaționale bancare, cum ar fi verificarea și procesarea tranzacțiilor, gestionarea documentelor și aprobarea creditelor, fapt care reduce necesitatea intervenției umane în anumite sarcini repetitive și poate îmbunătăți eficiența și precizia.

Analiza creditelor: algoritmi de IA pot evalua riscul creditării mai rapid și mai precis decât metodele tradiționale, analizând un volum mai mare de date, inclusiv istoricul de credit, comportamentul financiar și alte factori relevanți.

Aceasta permite băncilor să ia decizii mai informate în ceea ce privește acordarea de credite și să minimizeze riscul de împrumuturi neperformante.

Optimizarea investițiilor: IA poate analiza piețele financiare și tendințele economice pentru a oferi consiliere în luarea deciziilor de investiții, algoritmi de machine-learning putând identifica modele și semnale care ar putea indica oportunități de investiții sau riscuri potențiale.

În concluzie, inteligența artificială (IA) joacă un rol crucial în modernizarea și optimizarea operațiunilor bancare, contribuind la îmbunătățirea serviciilor oferite clienților, la gestionarea riscurilor și la creșterea eficienței operaționale.

Așadar, împrumuturile bancare online prin intermediul inteligenței artificiale (IA) implică utilizarea algoritmilor de inteligență artificială și a tehnicilor de învățare automată pentru a evalua cererile de împrumut, a lua decizii de împrumut și a gestiona riscul.

Acordarea creditelor bancare online prin intermediul recunoașterii faciale de către inteligența artificială (IA) este o tendință în creștere în industria financiară și bancară, iar această tehnică utilizează tehnologii avansate de recunoaștere facială pentru a verifica identitatea și autenticitatea solicitantului de credit.

Inteligența artificială (IA) joacă un rol crucial în modernizarea și optimizarea operațiunilor bancare, contribuind la îmbunătățirea serviciilor oferite clienților, la gestionarea riscurilor și la creșterea eficienței operaționale, dar este esențial să ne asigurăm că practicile de creditare bazate pe inteligență artificială respectă cerințele de reglementare, inclusiv legile

de creditare echitabile și reglementările privind confidențialitatea datelor, pentru a atenua riscurile potențiale și pentru a asigura utilizarea etică a inteligenței artificiale în domeniul financiar.

Bibliografie selectivă

- ✓ Alexandra Bensamoun, Grégoire Loiseau, ***Droit de l'intelligence artificielle***, Editura LGDJ, Paris, 2022;
- ✓ Petre Lăzăroiu, ***Drept bancar și valutar***, Editura ProUniversitaria, București, 2015;
- ✓ Carmen Adriana Gheorghe, ***Drept bancar***, Editura C.H. Beck, București, 2014
- ✓ Lavinia Nețoiu, Titu Nețoiu, Loredana Meiță, ***Monedă, Credit; Bănci***, Editura UNIVERSITARIA CRAIOVA, Craiova, 2013;
- ✓ Rada Postolache, ***Drept bancar***, Editura C.H. Beck, București, 2012;
- ✓ Nadia-Cerasela Aniței, Roxana Elena Lazăr, ***Drept bancar și valutar***, Editura Universul Juridic, București, 2011;
- ✓ Lucian Săuleanu, Lavinia Smarandache, Alina Dodocioiu, ***Drept bancar***, Editura Universul Juridic, București, 2009;
- ✓ Carmen Adriana Gheorghe, ***Drept bancar comunita***, Editura C.H. Beck, București, 2008;
- ✓ Dan Drosu Șaguna, Monica Amalia Rațiu, ***Drept bancar***, Editura C.H. Beck, București, 2007;
- ✓ Ion Turcu, ***Operațiuni și contracte bancare – Tratat de drept bancar***, Editura Lumina Lex, București, 2004;
- ✓ Aurel Octavian Berea, Emilia Cornelia Stoica, ***Creditul bancar***, Editura Expert, București, 2003;
- ✓ Paul Bran – ***Relații financiar-bancare ale societății comerciale***, Editura Tribuna Economică, București, 1999;
- ✓ Cezar Basno, Nicolae Dardac - ***“Operațiuni bancare – Instrumente și tehnici de plată”***, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996;
- ✓ Dan Drosu Șaguna, Costin Florin Donoiaica - ***“Drept bancar și valutar”***, Editura Proarcadia, București, 1994;
- ✓ Karshit Takhtani, Girish Kumar R - ***Lending in the Era of Digitalization*** - <https://www.ijera.com/papers/vol10no7/Series-1/D1007011519.pdf>
- ✓ Daniel Broby - ***Financial Technology and the Future of Banking*** -, <https://jfin-swufe.springeropen.com/articles/10.1186/s40854-021-00264-y>;

✓ Johannes Ehrentraud, Denise Garcia Ocampo, Camila Quevedo Vega-
Regulating Fintech Financing Digital Banks and Fintech Platforms -
<https://www.bis.org/fsi/publ/insights27.htm>;

✓ Devendra G. - ***The Impact of Digital Banking on Traditional Banking Services*** - www.jetir.org/papers/JETIR2212647.pdf;

✓ Estelle Xue Liu - ***Stay Competitive in the Digital Age: The Future of Banks***,
<https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2021/02/19/Stay-Competitive-in-the-Digital-Age-The-Future-of-Banks-50071>;

✓ Silvia Uscov, Adrian Groza – ***Cât de inteligent este Artificial Intelligence Act***
– <https://www.juridice.ro/682490/cat-de-inteligent-este-artificial-intelligence-act.html>;

✓ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A52021PC0206>

✓ <https://www.europarl.europa.eu/topics/ro/article/20230601STO93804/legea-ue-privind-ia-prima-reglementare-a-inteligentei-artificiale>;

✓ <http://www.ecb.europa.eu>;

✓ Constituția României;

✓ Tratatul de la Maastricht;

✓ Legea nr. 58/1998 privind activitatea bancară;

✓ Legea nr. 312/2004 privind statutul Băncii Naționale a României;

✓ Legea nr. 287/2009 privind Codul Civil;

✓ Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă.